DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 58 · YIL 7 · NİSAN 2021 · 14 TL · KKTC: 16 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

BAŞKALARININ AÇTIĞI YOLDAN YÜRÜMEYİN,
KENDİ YOLUNUZU ÇİZMEK İÇİN ÇABALAYIN.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

konu:

KAFKAOKUR
Fikir, Sanatve Edebiyat Dergisi
"... ben edebiyattan ibaretim."
FranzKafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 58 - 14 TL | KKTC: 16 TL

instagram.com/kafkaokur
instagram.com/konukitap
twitter.com/kafkaokurdergi
twitter.com/konukitap

İmtiyaz Sahibi
Konu Fikir Sanat Edebiyat Yapım ve Dağıtım
İç ve Dış Tic.Ltd. Şti.

Genel Yayın Yönetmeni
Gökhan Demir

Editör / Son Okuma
Merve Özdolap

Sanat Yönetmeni
Yeliz Akın

Kapak Çizeri / Genel Koordinatör
Eren Caner Polat

Redaktör
Sezin Şimşek

Saha Koordinatörü
Süleyman Özkara

Konu Dükkân
Aslı Coşkun Demir
www.konudukkan.com

Web: www.kafkaokur.com
İletişim: editor@kafkaokur.com
Reklam: reklam@kafkaokur.com

Adres: Firuzağa Mah. Hayriye Cad. No.: 18 Mayıs Apt. K: 3 D: 5
Beyoğlu / İstanbul

ISSN: 2148-6824
Yayın Türü: Yerel, Süreli Yayın
Baskı: İleri Basım Matbaacılık Tel: (212) 454 35 10
Matbaa Sertifika No.: 41157
Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. (216) 354 39 09

Yazarlar
Okan Çil • Ali Volkan Erdemir • Arzu Susantez • Gonca Özmen
Artemis Günebakanlı • Deniz Barut • Nergis Seli • Atakan Çelik
Nazlı Başaran • Soner Sert • Birsel Kılınççı • Yağmur Arat • Hazal Kebabcı
İpek Atcan • Sinem Sal • Celil Sadık • Hazal Şahin • Can Öktemer • Erçin Işık
Zeynep Dilara • Cihat Duman • Gizem Demirel • Yankı Vural

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster
Eren Caner Polat • Cansu Akın • Nilay Adlim • Pelin Aysan • Başak Arslan
Gamze Enginer • Selen Çelik Şeyşane • Hande Koçhan • Serra Ataman
Gülşah Minsin • Merve Yiğit • Oya Başkaya • Serkan Yolcu • H. Sercan Tunalı

©Her hakkı saklıdır.
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

12

"Ruhların Kaçışı"nda Japon Kültürü Ögeleri

Ali Volkan Erdemir

Hayao Miyazaki'nin animeleri arasında yirmi yıldır beğeniyle izlenen Ruhların Kaçışı...

15

Tutulma

Arzu Susantez

Göğsünün altına kadar çektiği taytını göbek hizasından dışına katladı. Önceki gece...

konu:KİTAP

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://kafkaokur.org

Tüm kitabevlerinde ve online kitap satış sitelerinde

23

Kara Gözlü Kırmızı Yılan II
Nazlı Başaran

Kaç gün ve kim bilir gece sonrası bir uğultu akıyordu kulaklarımdan...

26

Modern Kölelik
Yağmur Arat

Filipinler'in nemli, karışık ve kalabalık başkentinde, şehir merkezinde...

32 **Yetiş Call Center** Sinem Sal
Keşke adımı Yetiş koysalardı. En azından altı yaşıma geldiğimde belki adımın anlamını sorar ve durumu idrak ederdim...

38 **Mavinin İsyan Tonu** Can Öktemer
Jimi Hendrix'in söylediği rivayet edilen "Blues çalması kolay ama hissetmesi zor bir müziktir." cümlesi "blues"un...

45 **İkinci Sol** Gizem Demirel
Ne çok ihtiyaç duyuyoruz bir haritaya. Bize gitmemiz gereken yolu çizen bir navigasyon uygulamasına nasıl alıştık...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

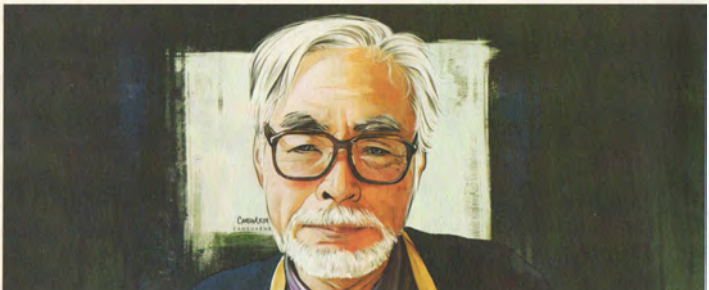

Cansu Akın

Okan Çil

AĞAÇLAR VE İNSANLAR ESKİDEN ÇOK İYİ ARKADAŞTILAR

"Sanatına sadık kal, gösteriş yapma. Eğlence sektöründe olsak da bu çok önemli. Hoşuna gitse de gitmese de bir film yönetmenin yansımasıdır. Bundan kaçamazsınız. Filmi kendi yüreğime sadık kalmadan yaparsam pişman olurum. İşte o zaman bir daha film yapamam."

Sinema yeni bir sanat dalı olmasına rağmen, yarattığı illüzyonla milyonlarca insanı peşinden sürükleyebilecek bir güce sahip. Hâl böyle olunca bütün estetik tartışmaları belirleyen temel bir soru akla geliyor: Peki, bu güç nasıl kullanılmalı?

Sinema bazen sadece bir melodram, bazen gerçeği korka korka arayan bir çift göz, bazen faşizmi şahlandıran bir bidon benzin, bazen de saniyede yirmi dört defa ateş eden bir makineli tüfek hâlini alır.

Peki, bütün dünyayı peşine takıp herkese animeyi sevdiren Miyazaki'nin sineması?.. Balıkların küçük kızlara dönüştüğü, koca kalelerin tavuk bacaklarıyla paytak paytak yürüdüğü, sevimli cadıların kuryelik yaptığı filmler dünya sinemasında nasıl bir yer işgal eder? Diğer bir deyişle Miyazaki neden böyle "tuhaf" filmler yapıyor?

HER ŞEY BİR HAYALLE BAŞLAR

1941 yılında Tokyo'nun Bunkyo bölgesinde doğan Hayao Miyazaki, dört çocuklu bir ailenin ikinci çocuğuydu. Annesi Yoshiko (Dola) Miyazaki eğitimli, bilgili bir kadındı. Babası Katsuji Miyazaki ise abisine ait olan Miyazaki Havacılık'ta savaş uçaklarına çeşitli ekipmanlar üretmekle görevliydi. II. Dünya Savaşı, Japonya'yı fazlasıyla fakirleştirmiş olsa da Miyazaki ailesinin ekonomik durumu gayet iyiydi. Çeşitli röportajlarda bu durumdan dolayı utandığını dile getiren Miyazaki, ailesinin savaş konusunda sorumlu olduğunu da belirtmekten kaçınmıyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Savaş hakkında [babamın] ne söylediğini biliyor musunuz? Stalin'in Japon halkının suçlu olmadığını söylediğini anlatırdı. Savaşta sorumluluğu olduğunu söyleyerek onunla sürekli kavga ederdim ancak bu konu hakkında düşünmeye hiç niyeti yoktu. ABD'yi Sovyetler Birliği'ne tercih ettiğini söylerdi."

Japonya'nın düzenlediği Pearl Harbor saldırısı sırasında henüz bir yaşında bile olmayan Miyazaki her şeyden habersiz şekilde büyürken annesi tüberküloza yakalandı. Bu, ailenin süregelen işleyişini ciddi anlamda altüst etti. Yoshiko 1947-1955 yıllarında hastanede yatarak uzunca bir dönem tedavi altında kaldı. Miyazaki bu durumdan çok etkilendi. Öyle ki ilk dönem üretimlerinden olan *Komşum Totoro* (*Tonari no Totoro*, 1988) filminde bu yokluğu işledi.

1945 yılında önce Japonya'yı, ardından II. Dünya Savaşı'nı bitiren atom bombaları Hiroşima ve Nagazaki'ye atıldıktan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Ekonomik olarak daha da kötüye giden, işgal altında kalan Japonya'da sinema salonları bile kendi kontrollerinde değildi; sürekli Amerikan filmleri oynuyordu, bir bomba da kültür ve sanata atılmıştı yani.

Böyle bir atmosferde büyüyen Miyazaki önce Omiya Suginami İlkokulu'na, sonra Eifuku İlkokulu'na gitti. 1953-1955 yıllarında da Omiya Junior ve Toyotama Liselerinde öğrenimine devam etti. Pek çok yaşıtı gibi üzerinde psikolojik bir baskı hissediyordu ve bu baskıdan kurtulmak, zihnen ve kalben özgürleşip rahatlamak için o günlerde popülerleşmeye başlayan mangalara sarıldı.

Japonya'daki manga kültürü her ne kadar epey eskiye dayanıyor olsa da mangayı şimdiki bildiğimiz anlamda modernleştiren ve bu sebeple "Manganın Babası" unvanına layık görülen Tezuka Osamu'nun çalışmaları o dönemde epey rağbet görüyordu. Miyazaki, Osamu'nun mangalarını büyük bir hayranlıkla okurken içten içe ona özeniyor, bir manga sanatçısı olma hayali kuruyordu. Bununla ilgili ilk çalışmalarına lise yıllarında başlayan Miyazaki'de ikinci kırılmayı yaratan şey de Japonya'nın ilk uzun metrajlı, renkli animesi olan *Beyaz Yılan Efsanesi*'ydi (*Hakujaden*, 1958). Yabushita Taiji'nin yönettiği bu filmi gören Miyazaki, mangadan animeye doğru bir adım attı ama en çok değiştirdiği, meseleye bakış açısı oldu.

Biriyle bir kez tanıştın mı aslında onu hiç unutmazsın. Anıların canlanması zaman alabilir, o kadar.
Ruhların Kaçışı

"O zamanlar bir manga sanatçısı olmayı hayal ediyordum ve saçma sapan tarzlarda çizmeye çalışıyordum ama Hakujaden ne kadar aptal olduğumu fark etmemi sağladı. Sadece ucuz bir melodram olsa bile filmin saf, içten dünyasına gerçekten âşık olmuştum."

Liseyi bitirdikten sonra Kyoto'ya giden ve Gakushin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Ekonomi Bölümüne kaydolan Miyazaki, bu mesleği yapmayacağını neredeyse adı gibi biliyordu. Tam da bu nedenle Üniversitenin Çocuk Edebiyatı Araştırma Kulübü'ne dâhil olarak manga ve anime üzerine düşünmeye, çalışmalarını hızlandırmaya devam etti.

O yıllarda kendini okumaya ve film izlemeye verdi. Sadece Japonya'ya ait olan üretimlere değil dünyanın farklı kültürlerine de ilgi duyuyordu. Bu ıştah, onu uslanmaz bir öğrenciye dönüştürdüğü gibi yepyeni fikirlere de kapı aralıyordu.

"... Aslında pek çok ülkeden film seyrettim ama yönetmenlerin isimlerini hatırlayamıyorum. Üzerimde kesin etkisi olan bir diğer film ise bir Rus filmiydi: 'The Snow Queen'. Saygı duyduğum çağdaş animasyon yönetmenleri Rusya'da Yuri Norstein ve Kanada'dan Frédéric Back'tir."

MANGADAN ANİMEYE

Üniversiteyi bitirdikten sonra rotasını çoktan çizmiş olan Miyazaki, Toei Animasyon'a iş başvurusunda bulundu. Toei Animasyon, "Doğu'nun Disney'i" olmak isteyen bir şirketti ve işgal öncesi dönemde de bir sürü propaganda animesi yaparak salonlarda boy göstermişti ama Miyazaki'nin bu şirkete olan gönül bağı başkaydı. Toei Animasyon, *Beyaz Yılan Efsanesi*'ni yapan şirketti.

Toei'nin yöneticilerinden ve dönemin parlayan yönetmenlerinden olan Yasuo Otsuka o günleri şöyle anlatıyor: *"Başından beri Miyazaki inanılmaz derecede hızlı şekilde taslaklar üretebilen biriydi. Açıkçası bu yetenek şirkette işe alınmasına yardımcı olmuştur."*

Ucretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org
Mehmet Ali & Akşamsefası

Miyazaki Nisan 1963'te Toei'de "in-between artist" olarak çalışmaya başladı. Katkıda bulunduğu ilk proje *Bambi*'yi anımsatan bir film olan *Bekçi Köpeği Bow Bow*'du (*Wanwan Chushingura*, 1963).

1960'lı yıllarda kablolu yayınlar ile sadece çizgi film, anime gösteren kanalların ortaya çıkması ve videokaset teknolojisinin yaygınlaşmasıyla animeye olan ilgi büyük oranda arttı ve pek çok yeni proje hayata geçmeye başladı. Bu, iyi bir deneyim olduğu gibi sömürüye de fazlasıyla açıktı. Üniversite yıllarında Marksizmle tanışıp sosyalist olan Miyazaki emek sömürüsüne karşı çıktığı için şirketteki sendikanın sekreterliğini üstlendi. Yönetimle yaşanan sorunlarda işçilerin sözcülüğünü yaptı. Toei'nin gözde yönetmenlerinden biri olan ve aynı zamanda sendika başkan yardımcılığını üstlenen Isao Takahata ile dostluğuna da bu yıllarda başladı. [Takahata ilerleyen yıllarda Studio Ghibli'nin kurucuları arasında yer alacaktır ama 90'ların çocukları için o, ayrı bir kahramandır. Takahata, *Heidi*'nin (*Alps no Shoujo Haiji*, 1974) yönetmenidir.]

Sıkı ve özenli çalışmasıyla isminden söz ettirmeye başlayan Miyazaki, *Gulliver'in Ay'ın Ötesine Yolculukları*'ndan (*Garibā no Uchuu Ryokou*, 1965) sonra *Güneşin Prensi Horus*'ta (*Taiyo no Oji Horus no Daiboken*, 1968) animatör olarak görev aldı ama filme sağladığı büyük katkıdan ötürü jenerikteki unvanının yanına bir de "Sahne Tasarımı" başlığı eklendi. Sonuç olarak sekiz ayda bitmesi düşünülen *Güneşin Prensi Horus* üç yılda tamamladı. Eleştirmenlerce övgülere boğuldu ancak gişede tam bir hüsrana sebep oldu. O kadar ki Toei, Takahata'ya bir daha filin yönettirmedi.

Miyazaki daha sonra *Çizmeli Kedi* (*Nagagutsu wo Haita Neko*, 1969) adlı filmde de animatör olarak çalıştı ve filmin Moskova Film Festivali'nden Başarı Ödülü almasına yardımcı oldu. (Buradaki kedi figürü ilerleyen yıllarda Toei'nin maskotu olacaktır.)

Yoğun iş temposunun yanında gönlünü de boş bırakmayan Miyazaki, 1965'te Toei'de animatör olarak çalışan Akemi Ota ile evlendi ve 1967'de ilk çocuğu Goro, 1969'da da ikinci çocuğu Keisuke dünyaya geldi. Çocuklarıyla kurduğu duygusal bağ onu sadece bir baba olarak değil mesleki olarak da olumlu etkiledi ve sonraki yıllarda yapacağı filmlerin temel motivasyonunu bu yıllarda inşa etmeye başladı.

"*... Büyük çocuğum, onun yaşlarında iken ne yapmak istediğimi bana hatırlatıyor. Küçük çocuğum ise bana onun yaşındayken hayatın nasıl hissedildiğini, benim bu işi nasıl seçtiğimi, karakterimin nasıl oluştuğunu yeniden hatırlattı. Bu sayede ben de kendim hakkında daha fazlasını anladım. Ben, çocukların doğumlarından itibaren sürdürdükleri hayatla mutlu hissedecekleri animasyonlar yapmalıyım. Profesyonel bir animasyon yönetmeni olarak en önemli motivasyonum budur.*"

Yine bu yıllarda görev aldığı enteresan projelerden birisi de *Ali Baba ve Kırk Haramiler*'di (*Ari Baba to Yonjuppiki no Tozoku*, 1971). Karakter yaratımı ve fon tasarımında önemli katkı sunduğu bu filmin esas keyfiyse senaryosundaydı: Filmdeki kötü adam, Ali Baba'nın oğluydu; Kırk Haramiler ise kralı devirmeye çalışan, iyi yürekli isyankârlardı.

Sonraki yıllarda yaşanan hak ihlallerini siyaseten ve vicdanen kaldıramayan Miyazaki ile Takahata, Toei'den ayrıldılar. Ancak Miyazaki sekiz senesini verdiği bu şirketi ne olursa olsun bir okul olarak görmeye devam etti.

Bir sonraki durakları A-Production (şimdiki adı Shin-Ei Animasyon) oldu. Takahata ve Miyazaki'nin beraberce yönetmenlik yaptıkları ilk dizi ise *Lupin II*'ydi. Yomiuri Televizyonu'nda 24 Ekim 1971 ile 26 Mart 1972 arasında yayımlanan *Lupin II* çok geniş bir seyirci kitlesine sahipti.

A-Production'la birkaç proje daha yapıp Zuiyo Eizo'ya (şimdiki adı Nippon Animasyon) geçen ikili, burada *Heidi*'ye (*Alps no Shoujo Haiji*, 1974) başladı. İsviçreli Yazar Johanna Spyri'nin 19. yüzyılda kaleme aldığı *Heidi*, İsviçre dağlarında dedesiyle yaşayan öksüz ve yetim bir kızı konu ediniyordu. Projenin görsel tasarımından sorumlu olan Miyazaki İsviçre'ye gidip bir dizi araştırmada bulunduktan sonra projenin rengi ve fonu belirmeye başladı. Toplamda 52 bölüm olan *Heidi*, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu yaklaşık 35 ülkede popüler bir çizgi film hâline gelerek pek çoğumuzun çocukluğuna dokunuverdi.

Miyazaki'nin görev aldığı projelerden bir diğeri de geçtiğimiz sayılarda işlediğimiz *Yeşilin Kızı Anne*'in (*Akage no An*, 1979) anime uyarlamasıydı. Ne var ki Miyazaki 15 bölüm sonra yönetmenliğe geri dönmek isteyerek projeden ayrıldı ve *Geleceğin Çocuğu Conan*'ın (*Mirai Shounen Konan*, 1978) 26 bölümlük serisinin tüm yükünü sırtlandı.

MIYAZAKI SİNEMASININ DOĞUŞU

Miyazaki bir yandan durmadan üretmeye devam ediyor, bir yandan da kendi istediği filmleri yapmanın yollarını arıyordu. Yakın çevresinin bile hayretle karşıladığı bu enerji, yaratıcı bir yönetmenin dünyaya sesini duyurma çabasıydı aslında.

Yakın arkadaşı ve aynı zamanda iyi bir yönetmen olan Yasuo Otsuka o günleri şöyle anlatıyor:

"*Sıradan bir kişinin aniden Hulk'a dönüşmesi gibiydi. Miyazaki o dönemlerde sürekli daha önce duyulmamış fikirler ile ortaya çıkıyordu. Yapıtlarına akla yatkın bir çözümleme getirmeniz mümkün değildi, sanki kendisini kontrol edemiyordu. Bunu nasıl yaptığını sorunca da yaptıklarının bir anda ortaya bu şekilde çıktığını söylüyordu. Üstelik açıkla yacak zamanı da yoktu. Dolayısıyla pek çok yenilikçi kavram ve fikir o dönemde görsele dönüştü.*"

Miyazaki "kiralık bir yönetmen" olarak birkaç projede daha yer almış olsa da onu "auteur" bir yönetmen hâline getirecek ilk filmi için sonunda çalışmaya başladı. *Rüzgârlı Vadi* (*Kaze no tani no Naushika*, 1984) Toei Animasyon'dan Toru

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hara'nın 1971'de kurduğu Studio Topcraft'ı tarafından yapıldı. (Sanılanın aksine Studio Ghibli yapımı değildir.)

Maliyeti azaltmak maksadıyla çalıştıkları animatörlere çizdikleri kare başına ücret ödeyebilecekleri söyleyen Miyazaki, insanların doğayı mahvetmeleri ve bununla baş edememeleri fikriyle oluşturduğu filmini 10 ayda tamamladı. Başkarakteri Prenses Nausicaa'nın adını da Homeros'un *Odysseia*'sından ödünç aldı.

Filmin temel özelliklerinden biri ekolojik yönüydü, bir diğeri kadınları konumlandırış biçimiydi. Miyazaki'nin hemen her filminde göreceğimiz bu tavır şüphesiz ki yönetmenin hayata bakışıyla ilintiliydi. Miyazaki klasik manga-anime, çizgi roman-çizgi film geleneğinin aksine doğayla barışıktı. Onu şekillendirmeyi değil onunla barışmayı öneriyordu. Sadece doğayla değil kadınlarla da barışmaya çalışan bir sinema yapıyordu. Kadınları edilgenleştirmiyor, aksine onları geleneksel anlayışın ötesinde hem kurtarıcı hem de sevgi dolu bir anlayışla başrole yerleştiriyordu.

Ayrıca *Rüzgârlı Vadi* iki büyük ustayı tanıştıran bir projeydi: Miyazaki bir röportajında *Rüzgârlı Vadi*'nin çizgilerini oluştururken Jean Giraud'nun, namıdiğer Moebius'ün 1975 yılında yayımladığı *Arzach* adlı çizgi romanından esinlendiğini söyledi. Büyük usta Moebius ise *"Miyazaki'nin çalışmalarının Japonya'da en üst sıralarda yer aldığını düşünüyorum,"* dedi ve 1995'te kızına Nausicaa adını koydu.

Rüzgârlı Vadi çok büyük bir ticari başarı elde edince filmin yurt dışı hakları Amerika'ya satıldı ancak Amerika filmi çok yavaş, tekdüze bulduğu için yeni bir kurgu yapıp ilk gösteriminde filmin yaklaşık otuz dakikasını attı. Miyazaki bunu duyunca çok sinirlendi ve uzun süre boyunca yurt dışı anlaşması yapmadı. Filmlerinin kendi kurgusuyla yayımlanacağı garantisini aldıktan yıllar sonra yeniden masaya oturdu ancak (rivayete göre) Miramax'ın Başkan Yardımcısı Harvey Weinstein daha çok seyirci çekeceğini düşünerek, *Prenses Mononoke* (*Mononoke-hime*, 1997) filminin yeniden kurgulanmasını önerince Miyazaki ona cevaben orijinal bir katana kılıcı gönderdi, konu da böylece kapanmış oldu.

Kalp ağır bir yüktür.
Yürüyen Şato

"Film yapan insanlar sessizlikten korkuyor. Seyircinin sıkılacağından endişeleniyorlar. Fakat filmin çoğunluğunun yoğun olması çocukların konsantrasyonları ile sizi kutsamayacakları anlamına gelmiyor. Asıl önemli olan altta yatan duygulardır. Arkadaşlarımla 1970'lerden beri yapmaya çalıştığım şey, işleri biraz sakinleştirmek ve sessizleştirmek. Sadece gürültü bombardımanıyla çocukların dikkatini dağıtmak değil duygularını izleyerek takip etmek. Bir filmde sevinç, şaşkınlık ve empatiyi anlatmak için şiddete ve harekete gerek duymadan da onlar seni takip edeceklerdir. Bu, bizim ilkemiz."

Rüzgârlı Vadi'yi Miyazaki için en değerli kılan şeylerden biri sanıyorum, annesinin 1983'te vefat etmesiydi. Geleneksel şekilde naaşı yaktırmak yerine gömmeyi tercih eden Miyazaki ***"Gübre ya da ağaç, ot ya da böcek, yaşayan varlıkların bir parçası haline gelmesinin daha iyi olacağını düşünüyorum,"*** şeklinde bir açıklama yaptı. (*Rüzgârlı Vadi*'nin son sahnesi bu açıdan manidardır.)

STÜDYO GHIBLI YILLARI

Miyazaki Nisan 1984'te Atölye Nibariki'yi kurdu. Burada yakın dostu Takahata ile *Yanagawa Kanallarının Hikâyesi (Yanagawa horiwari monogatari*, 1987) adında ekolojik bir belgesel çekti ama hayalleri bunun da ötesindeydi. O, bütün dünyaya hitap etmek istiyordu.

Tam da bu fikirle yaklaşık bir yıl sonra, 1985'te Yasuyoshi Tokuma, Toshio Suzuki ve Isao Takahata ile beraber Stüdyo Ghibli'yi resmen kurdu. "Ghibli" Arapçada "Sirocco" yani "sıcak sahra rüzgârı" anlamına geldiği gibi bir de II. Dünya Savaşı'nda İtalyanların kullandığı keşif uçaklarını çağrıştırıyordu.

Suzuki'nin 1995'te Annecy Uluslararası Animasyon Film Festivali'nde yaptığı konuşma Stüdyo Ghibli'nin ilk zamanlarını anlayabilmek için çok önemlidir:

"Buradaki fikir, her bir iş parçasına kaliteden veya içerikten asla ödün vermeden bütün enerjiyi yeterli bütçe ve zaman ile adamaktı. Dürüst olmak gerekirse hiçbirimiz Stüdyo Ghibli'nin bu kadar

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Ben bir anlatıcı değilim. Resim çizen bir adamım. Ama hikâyenin gücüne inanırım. Hikâyelerin insanların biçimlenmesinde önemli bir rol oynadığına inanırım. Hikâyeler dinleyenleri tetikleyebilir, şaşırtabilir ve onlara ilham verebilir."

uzun bir süre hayatta kalacağını tahmin etmedik. Bir film yap, başarılı olursa başka bir tane daha yap, eğer başarısız olursa her şey biter."

Ne var ki Stüdyo Ghibli sadece film yapmaya devam eden bir yer olarak değil hayallerin gerçeğe dönüştüğü bir dünya olarak da akıllara kazındı ve hem nitelik hem ticari olarak başarılı filmler üreten, dünyanın sayılı şirketleri arasındaki yerini kısa sürede aldı. Diğer bir deyişle esas meselenin hayal kurmaktan ziyade aynı hayalde ortaklaşmak olduğunu gösterdi, ortaklaşılan hayalde çabalamanınsa her şeye rağmen mutluluk verdiğini ispat etti.

Miyazaki'nin Stüdyo Ghibli'de yaptığı ve tüm dünyanın gözünde animeyi bir sanata dönüştürdüğü filmlerinden sanıyorum, ilk akla gelen *Komşum Totoro*'dur (*Tonari no Totoro*, 1988).

Nitelikli filmler yapmalarına rağmen ticari olarak istenilen düzeye çıkamayan Stüdyo Ghibli *Komşum Totoro* için yeterli finansı bulmakta zorlanırken bir teklif aldı. Aynı anda iki filmin ortaya çıkacağı garanti edilirse sorun çözülecekti. *Komşum Totoro*'yu fazla çocuksu bulan yatırımcılar bunun yanında bir de "daha ciddi" bir film istiyorlardı, o film de Takahata'nın yönetmenliğindeki *Ateş Böceklerinin Mezarı* (*Hotaru no Haka*, 1988) oldu.

Aslında Takahata böylesi bir üretime sıcak bakmıyordu ama başka çareleri yoktu, imkânsızı başarmak zorundaydılar. Bir yanda II. Dünya Savaşı'nda hayatta kalmaya çalışan iki kardeşin fazlasıyla karamsar dramı işlenirken (*Ateş Böceklerinin Mezarı*) diğerinde hastanede tedavi gören annelerinden uzakta, yeni taşındıkları yerde hayata uyum sağlamaya çalışan iki küçük kızın umut dolu hikâyesi (*Komşum Totoro*) yaratılmaya çalışılıyordu.

Suzuki o günleri şu şekilde anlatıyor:

"Bu filmleri aynı anda tek bir stüdyoda yapma süreci tamamen kaos gibiydi. Stüdyonun kaliteden ödün vermeme felsefesi kesinlikle sürdürülecekti, bu yüzden görev neredeyse imkânsız görünüyordu. Aynı zamanda stüdyodaki hiç kimse bu filmlerin ikisini de yapma şansını kaçırmak istemedi. İlk kez denendi ve sondu."

Totoro, iki kız kardeşle babalarının yaşadıkları evin civarındaki ormanda, bir ağacın oyuğunda yaşar. Totoro'nun Şintoizme göre kami (dua edilen ruhlar) olduğu da ormanın koruyucusu olduğu da söylenir ama Miyazaki bir röportajında hiç böyle düşünmediğini belirtir:

"Totoro'nun çok büyük olmasını istedim. Uzun bir boynu olsa işe yaramazdı, bu nedenle onu tıknaz yaptık. O, bir ruh değil sadece, bir hayvan. Meşe palamudu üzerinde yaşadığını düşünüyorum. Sözde orman koruyucusu ancak bu, sadece yarı pişmiş bir fikir ve kabaca bir yaklaşım."

Totoro bir kami olmasa da film Şintoizmi, Japon halk kültürünü, geleneksel aile yapısını anlatma noktasında oldukça yetkindir. Ne var ki Miyazaki bu kültürel dokuyu kendi imbiğinden geçirerek işler, muhafazakâr değildir, bilakis küçük kızların büyük işler başardığı bir anlatı sunar izleyicisine. Bununla da yetinmez, karakterleri doğayla son derece barışık ve ona eşittir. Ağaca şükretmek, insan dışındaki canlılardan yardım almak ve bu sayede huzuru bulmak gibi pek çok detayın birleşimi, Miyazaki'nin başından beri anlatmaya çalıştığı fikirle uyumludur: İnsan doğanın efendisi değil, sadece bir parçasıdır.

Japonya'da usta yönetmen Akira Kurosowa'nın *Yedi Samuray*'ından (*Shichinin no Samurai*, 1954) sonra en sevilen ikinci film seçilen *Komşum Totoro* öyle büyük bir etki yaratır ki Miyazaki şöyle ilginç bir olay yaşadığından bahseder:

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Çok iyi bir arkadaşım, 'Komşum Totoro'yu izlerken televizyon ekranını öpen çocuğunun bir fotoğrafını gönderdi ve mektubunda şunları söyledi: 'Çocuğum filmini çok seviyor. 50 defadan fazla izledi.' Ona kısa bir süre içerisinde çok büyük bir hata yaptığını söyleyerek mektup gönderdim. Filmlerimin herhangi birini yılda bir kez, belki de ömür boyu bir kez izlemelisiniz. Küçük bir köpek yavrusu sahibi olmak, size yaşam hakkında Totoro'yu 100 kez izlemekten çok daha fazla şey öğretecektir."

Komşum Totoro'dan daha büyük bir etkiye sebep olan filmi ise kuşkusuz *Ruhların Kaçışı*'dır (*Sen to Chihiro no Kamikakushi*, 2001). *Komşum Totoro*'da 12 kişilik bir animatör ekibiyle çalışan Miyazaki, *Ruhların Kaçışı*'nda bu sayıyı 40'a çıkarır. İncelikli zekâsı ve hassas gözünün emeği de karşılığını hızla bulur. Film Japonya'da *Titanic*'in rekorunu kırarak zirveye yerleşir ve o ana kadar en çok hasılat yapan film olur. Japonya'da yakaladığı başarısını yurt dışına da taşıyan Miyazaki 2003 Oscar Ödüllerinde En İyi Animasyon Ödülü'nü kazanır.

Ruhların Kaçışı, 2002 Berlin Film Festivali'nde bir ilke imza atarak festival tarihinde animasyonla En İyi Film Ödülü'nü kazanan ilk film olur. Tüm dünyayı kasıp kavurduğu gibi Türkiye'yi de etkileyen film, İF İstanbul'daki yoğun gösterimini kapalı gişe olarak sürdürür ve ticari salon işletmecileri tarafından da gösterime sokulur.

Dünya genelinde toplamda 57 ödülün sahibi olan *Ruhların Kaçışı*, Chihiro adındaki küçük bir kızın domuza dönüşen anne ve babasını kurtarmaya çalışmasını ve bu süre zarfında yaşadıklarıyla erginleşip kendini aşmasını konu eder.

Film "gizli" bir mekânda, bir "banyo evi"nde geçer. Burada çalışan onlarca insan ruhlara, Şintoizmdeki kamilere hizmet vermekte, kaba tabirle tanrıları temizlemektedirler. Chihiro, ailesini kurtarmak için önce bu banyo evinde işe girer, ardından kimsenin üstesinden gelemediği problemleri çözmek için kollarını sıvar.

Miyazaki yakın arkadaşları ve onların 10'lu yaşlardaki çocuklarıyla geçirdiği bir tatilden sonra çocukların unuttukları cıvık, aşk konulu, işe yaramaz mangaları görünce, *"Kalplerinde taşıdıklarının, istediklerinin bu olmadığını hissettim ve bu nedenle onların kahraman olabileceği bir film yapıp yapamayacağımı merak ettim..."* diye düşünerek *Ruhların Kaçışı*'nı yaratmıştır.

Miyazaki'nin akıllardan çıkmayan filmlerinden bir diğeriyse *Yürüyen Şato*'dur (*Hauru no Ugoku Shiro*, 2004). Diana Wynne Jones'un kaleme aldığı romandan uyarlanan filmin ilk yönetmeni Mamoru Hosoda olsa da Miyazaki kısa süre sonra işleri eline alır.

Filmde şapkacıda çalışan, kendi hâlinde genç bir kız olan Sophie Hatter bir büyü yüzünden yaşlı bir kadına dönüşüverir ve üzerindeki büyüden kurtulmak için bir yolculuğa çıkar. Ne var ki o yolculukta kendi derdine deman aramaktan çok başkaları için koştururken bulur kendini.

Büyük bir özveriyi, arkadaşlığı, aşkı odak noktası hâline getiren *Yürüyen Şato*, aynı zamanda ciddi bir savaş karşıtlığı içermektedir. Bir de filmin yapım sürecinde Amerika'nın Irak işgali ortaya çıkınca *Newsweek*'e verdiği bir röportajda şunları söyler Miyazaki:

"Aslında ülkeniz Irak'a karşı savaşa yeni başladı ve ben bu konuda aşırı öfkeliyim. Bu nedenle ('Ruhların Kaçışı'na yönelik) öfkülle ilgili birtakım tereddütlerim oldu. 'Yürüyen Şato'ya da yeni başladım ve bu film tamamen Irak'taki savaştan etkilenerek çekiliyor."

Gösterime girdiği yıl Japonya'da tüm zamanların en çok hasılat yapan filmi olan *Yürüyen Şato* sanat tasarımında 19. yüzyıl havasını tercih etse de duygusuyla zamansız, mekânsız bir güce sahiptir.

"Yaratıcılar motivasyona sahip olamasalar bile çocuklar her gün doğuyor ve büyüyorlar. Onların mücadeleleri hiç azalmadı. Onlar, eskiden olduğu gibi adaletin kahramanı tarafından yüreklendirilmeseler de çocuklar bugün, hâlâ cesaretlendirilmek istiyorlar, hâlâ dünyanın güzel olduğunu nasıl hissedebileceklerini öğrenmek istiyorlar. Aksi hâlde, neden bu kadar saldırgan ve özyıkımcı olsunlar?"

Miyazaki filmlerinin hangisine değinilse bir diğeri eksik kalır. Her biri birbirinden değerli ve her biri birbirinden zahmetli olan bu animeler, Miyazaki'nin film çekmeyi bırakacağını söyleyip durmasına rağmen üretilmeye devam ediyor.

Şimdi tüm dünya Miyazaki'nin son filmi olan, Genzaburō Yoshino'nun romanından uyarlanan *How Do You Live*'in tamamlanmasını bekliyor. Babasının ölümünün ardından amcasıyla yaşamaya başlayan bir çocuğun hikâyesini konu edinen film, Miyazaki'nin imbiğinden yavaş yavaş süzülüyor. (Suziki, bir dakikanın hazırlığının bir ayı bulduğunu söylüyor.)

Tüm dünyaya animenin bir sanat olduğunu kabul ettiren ve beş yaşından elli beş yaşına dek her kesimden izleyiciye sahip olan Miyazaki aksini iddia etse de ömrü yettiğince film yapmaya devam edecek gibi görünüyor.

Nihayetinde Miyazaki filmleri de Ghibli Müzesi'nin girişinde yazan slogana benziyor:

"Haydi birlikte kaybolalım!" diyor.

Tıpkı her sabah bir şeyler atıştırdıktan sonra telaşla iş yerlerimize koşarken, kısıtlamalar yüzünden *"toplandıkça dağılan ev içlerinde"* vakit öldürürken günün herhangi bir saatinde geçmişin sorgusuna, geleceğin korkusuna dalakaldığımız anlarda içten içe biz de aynı sloganı alkışlıyoruz aslında.

"Haydi birlikte kaybolalım!" diyoruz.

Ne de olsa her şey bir kayboluşla başlar: bir eşya, bir yol, bir insan...

Ne de olsa her şey bir kayboluşla biter: bir eşya, bir yol, bir insan...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

"RUHLARIN KAÇIŞI"NDA JAPON KÜLTÜRÜ ÖGELERİ

Hayao Miyazaki'nin animeleri arasında yirmi yıldır değeniyle izlenen *Ruhların Kaçışı* (*Sen to Chihiro no Kamikakushi – Spirited Away*, 2001) verdiği evrensel değerdeki mesajların yanı sıra geleneksel Japon kültürü ögelerinin yoğun kullanımıyla dikkat çeker.

Filmin başında bir baba, yan koltukta aklı alışverişte bir anne ve arka koltukta on yaşında bir kız çocuğu dünyanın herhangi bir yerinde görülebilecek bir aile portresini oluşturur. Chihiro, Audi markalı arabanın arka koltuğunda elinde veda notu ekli çiçek buketiyle uzanmıştır. Arka koltukta Kit Kat markalı, ağzı açık, çikolatalı gofret kutusu, Adidas marka spor çantası ve kitapçı Kinokuniya'nın ağzı bantlı kâğıt torbası vardır. Yollarına devam ederlerken cadde kenarında görülen Nissan, Bridgestone ve Japonca yazılı iş yeri tabelalarıyla gerçekçi bir atmosfer oluşturulmuştur. Ancak bir yol sapağına gelirler ve sonra toprak yol başlar. Devasa bir ağaca doğru eğilmiş "torii" ve çevresindeki dağınık, minyatür, ahşap Şinto mabetleri geleneksel Japon dünyasına açılan dış kapı gibidir.

Japonya'da doğan Şinto inancının sözcük anlamı "Tanrıların Yolu"dur. Animizmle bağlantılı bu dinin özünde her şeyin bir ruhu olduğu, her varlığın tanrı olabileceği inancı yatar. Şintoizmde sekiz milyon tanrı vardır. Şinto tapınaklarının girişinde "torii" adı verilen kapı yer alır. Genelde girişte kaynak suyunun aktığı bir çeşme yer alır. Bu suyla eller yıkanıp ağız çalkalandıktan sonra kutsal topraklara girilir. Böylelikle materyal dünyanın kiri geride bırakılarak saf bir şekilde ruhani dünyaya geçilmiş olur.

Filmdeki sahnede "torii"nin ağaca doğru eğilmiş olması ve içinde ruh bulunduğuna inanılan küçük mabetlerin darmadağın olması filmin geçtiği yıllarda Japonya'da Şinto inanışına eski özenin gösterilmediğine işaret eder.

Gidecekleri yolu karıştırmalarının ardından tepenin üzerinde yeni evlerini görürler. Bunun üzerine baba arabayı son sürat kullanır ancak bu hızlı süріş karşılarına *Dosojin*'in çıkmasıyla ani bir son bulur. Şintoizmde, iki tarafta yüzü bulunan, kadın görüntüsündeki bu taş yontunun yolcuları koruduğuna inanılır. Chihiro ürkerek de olsa onun yanında kısa bir süre durur ve onun korumasını altına girer. Burada Dosojin, Batılı dünyayı temsil eden Audi markalı araba ile geleneksel Japon dünyasına geçilen tünelin arasındaki sınırı da belirler. Chihiro anne ve babasının ardından tünele girerken aklımıza tavşan deliğine giren Alice'i (*Alice Harikalar Diyarında*) ve sarı tuğlalı yoldaki Dorothy'yi (*Oz Büyücüsü*) getirir. Ardından olacaklar da Joseph Campbell'in "kahramanın sonsuz yolculuğu" arketipini anımsatır.

Baba ve annesi boş bir restorana girip açık büfede ne bulurlarsa yerler. Chihiro geri dönmekte ısrarcıdır ama babası yanında nakit para ve kredi kartı olduğunu söyleyerek endişe etmemesini söyler. Ne var ki geçtikleri bu dünyada insanların hükmü yoktur ve kendilerine ait olmayanları açgözlülükle yedikleri için domuza dönüştürülerek cezalandırılırlar.

Chihiro, Haku adında bir genç ile karşılaşır. Haku'nun uyarısı üzerine hava kararmadan geri dönmeye çalışan Chihiro dere yatağının suyla kaplanmasıyla olduğu yerde kalır. Karşıdan ışıltılar içinde bir gemi gelir, gelen tanrıların sadece maskeleri görünür, diğer dünyanın toprağına ayak basmalarıyla bedenleri de görünür hâle gelir. Buna tezat olarak Chihiro'nun bedeni saydamlaşmaya başlar. Haku ona bulundukları dünyadan bir şey yemezse yok olacağını söyler. Bu Japon yaratılış efsanesine bir göndermedir: Tanrıça Izanami öldüğünde Tanrı Izanagi onu karanlık ülkeden geri getirmek ister ancak Izanami diğer dünyanın yiyeceğini yediği için artık oraya aittir. Izanami'nin diğer dünyadaki ürkütücü görüntüsünden korkan Izanagi ondan kaçar. Izanami öfkeyle onun peşinden gidince Izanagi bir mağaraya girer ve girişi bir kaya ile kapatır. Böylece ölüm ve yaşam iki ayrı dünya olarak birbirinden ayrılmış olur.

Chihiro, Haku'nun uzattığı minik yiyeceği yer. Haku, Chihiro'ya insan olduğu fark edilmesin diye nefesini tutmasını tembihleyerek onu köprüden geçirir çünkü buranın çalışanları insan görünümündeki "yuna" (sıcak su kadını), "kaeru otoko" (kurbağa erkek), temizlikçi kadınlar "namekuji onna"lardan (sümüklü böcek kadın) oluşan varlıklardır.

Chihiro; "torii"nin yanından, tünelin içinden geçtikten sonra nihayet köprüden de geçerek üçüncü aşamada diğer dünyaya varmış olur. Burası, Şinto tanrılarının ruhlarını arındırmak ve dinlenmek için geldikleri bir hamamdır.

Burayı işleten Yubaba'nın adı Japoncadaki sıcak su ve yaşlı kadın sözcüklerinden oluşur. Yubaba, Batılı tarzda döşenmiş odasında Batılı kıyafet ve mücevherleriyle hamamın geleneksel yapısıyla zıt görünüştedir. Sağ kolu Haku da herkesten farklıdır. Daha asil ve zarif biridir. Bunu hareket ve davranışlarının yanı sıra kıyafetinden de anlarız. Üzerindeki giyecek, Japonya'da asilzadelerin hüküm sürdüğü, Çinceden alınan ideogramların yanında "kana" adlı iki Japon alfabesinin oluşturulduğu, edebiyat ve kültür alanında Japonlara özgülüğün kendini bulduğu görkemli Heian Dönemi'ne (794-1192) aittir. Zaten hamamda kendisine "Efendi Haku" denmektedir.

Chihiro'nun bu dünyada yaşamaya devam edebilmesi, anne ve babasını kurtarabilmesi için bir işe yaraması, bir işte çalışması gerekmektedir. Yoksa hamamın sahibesi Yubaba tarafından hayvana dönüştürülecektir. Haku onu işbulması için Kamaji'ye gönderir.

Kamaji, demir demlik ve yaşlı adam ideogramlarından oluşur. Hamamın en altında yaşaması, sekiz kolu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

olmasıyla *tsushigumo* (Japoncadaki toprak ve örümcek sözcüklerinden oluşur.) adlı örümcekleri çağrıştırır. Japon mitolojisine göre Japonya'nın ilk imparatoru Jimmu, devasa örümcekler olan "tsushigumo"ların topraklarını ellerinden almadan önce hepsi yeryüzünde mutlu yaşarlarmış. Ancak insanların gelişinden sonra onlarla baş edemeyip toprak altına girmek zorunda kalmışlar. Öte yandan bu filmde yer alan Kamaji, iyi yürekli biri olarak tasvir edilir. Kamaji'nin yardımcılarından "susuwatari"nin (toz tavşancığı) biri ağır kömür tanesi altında kalınca Chihiro onun imdadına yetişir. "Susuwatari"ler, Yubaba'nın kurumdan yarattığı ve *Komşum Totoro*'dan da bildiğimiz şekerle beslenen hayali, şirin yaratıklardır. Chihiro, onun üzerinden aldığı kömür tanesiyle ne yapacağını bilemez. Başladığı işi bitirmesini söyleyen Kamaji'yi dinler ve kömürü harlı fırına kadar götürüp içine atar. Sınavı geçmiş, bir işte faydalı olabileceğini Kamaji'ye ispatlamıştır.

Bu arada Kamaji ve toz tavşancıklarına yemek getiren Lin, Chihiro'yu fark eder. Kamaji, Chihiro'nun kendi torunu olduğunu söyleyerek ona kefil olur ve Lin'e bir kertenkele kızartması karşılığında onu Yubaba'ya götürmesini ister. Filmde çeviride kaybolan yerlerden biri de bu sahnededir. Chihiro, Kamaji'ye teşekkür eder, o da Japonca aksanla "Good luck!" der. Böylece filmde Kamaji'nin kapitalist sistem çarkında sadece yemek ve barınak için köle gibi çalıştığına tanıklık ederken içinde ufak da olsa yaşam sevinci duyan bir canlı olduğunu anlarız.

Lin, Chihiro'yu Yubaba'nın yanına götürür. Yubaba, önce bir insanı kabul etmek istemez ama o sırada oğlu Bö'nun (Japoncada "Bebek" demektir.) ağlaması üzerine Chihiro'yu telaş içinde işe alır. Chihiro sözleşmeye adını yazarken ancak Japonca bilenlerin dikkat ederse fark edeceği bir hata yapar ve soyadının ideogramının bir çizgisini yanlış yazar. Bunu kasıtlı yaptığını öne sürenlerle Chihiro'nun ilkokul öğrencisi olduğu için böyle bir hata yaptığını savunanlar arasındaki tartışma Japonya'da yıllardır sürer. Öte yandan Yubaba, Chihiro'nun soyadının tamamını ve adının ilk ideogramını siler, geriye "Sen" kalır. Sen, bin sayısıdır ve çokluk ifade edişiyle hamamdaki kapitalist düzenle uyumludur.

Sonraki gün Haku, Chihiro'yu anne ve babasının yanına götürür. Onların domuz hâlini gören Chihiro "Ben kızınız *Sen*..." diye onlara seslenirken adını unutmaya başladığının işaretini verir. Bunun üzerine Haku, üzerinde iş kıyafetleri olan Chihiro'ya asıl kıyafetlerini verir ve bunları eve dönerken giymesini söyler. Chihiro kıyafetin içinden çıkan veda notundaki adını görünce gerçeklikle zayıflayan bağını tekrar kurar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Chihiro koridorları temizledikten sonra bahçeye kovadaki suyu boşaltırken karşıda Kaonashi'yi (Yüzü Olmayan'ı) görür ve onu müşterilerden biri sanarak "Yağmurda ıslanmıyor musun?" diye sorar. Sonra da içeri girmesi için kapıyı aralık bırakır. Yüzü Olmayan, Yubaba'dan sonraki kötücül karakterdir. Onunla ilgili iki teori vardır. Birincisi yüzünde Noh maskesi olan bir yaratık olduğudur; kendine ait sesi olmadığından, bir başka canlıyı yiyip onun sesiyle konuşur. Yine maske, duygularının nötrlüğünün ya da anlaşılmazlığının sembolüdür. İkincisiyse Japon efsanelerinde geçen, Noppera-Bō (Yüzü Olmayan Hayalet) adında, kötücül bir yaratık olduğudur. Bu yaratıklar insanları korkutmaktan büyük keyif alırlar, insanların görüntüsünü taklit ederek diğer insanları kandırırlar. Bu filmde Yüzü Olmayan hamamdaki yaratıkların hırslarını onlara karşı kullanarak bazılarını yutar ve seslerini kullanarak konuşur.

Chihiro ilk çalışma gecesinde aslında kurbağaların işi olan büyük küveti hazırlamakla görevlendirilir. Burası en kirli müşteriler içindir. Lin ve Yüzü Olmayan'ın yardımıyla Chihiro, büyük küvette Kötü Koku Tanrısı olduğunu düşündükleri misafiri yıkarlar. Chihiro, tanrının bedenine saplanmış bir diken gördüğünü söyleyince Yubaba herkesi Chihiro'nun yardımına gönderir. Diken olduğunu düşündükleri sivri obje bir ip bağlayıp hep birlikte çekerler. Bu sırada Şinto tanrıları da üst katta yelpazeler sallayarak tezahürat yaparlar. Bu sahne Kyoto'daki Gion Festivali'ni çağrıştırır: İnsanlar devasa tahta arabalardan oluşan mikoshi'leri (taşınır Şinto tapınağı) kalın halatlarla âdeta insan üstü bir güç sergileyerek Gion caddesindeki Yasaka Tapınağı'na kadar çekerler. Büyük bir güç ve beraberlik gerektiren bu halatları çekerek arabayı hareket ettirme sırasında arabanın üzerindekiler tezahüratla destek olur. 9. yüzyılda baş gösteren büyük kıtlık üzerine ilk kez düzenlenen bu festival Japon toplumundaki uyumlu çalışmanın en canlı örneklerinden biridir.

Bu sahnesinin sonunda dikenin aslında bir bisikletin sapı olduğu anlaşılır ve diken çekilip çıkarılınca içinden bir sürü atık çıkar. Yıkanmaya gelenin çevre kirliliğine maruz kalan bir Nehir Tanrısı olduğu anlaşılır. Nehir Tanrısı mükafat olarak yere altın taneleri saçarken Chihiro'ya minik bir yiyecek topağı bırakır. Chihiro sonra onun tadına bakar ve acılığından bunun bir ilaç olduğunu anlar.

Bu arada Yüzü Olmayan büyük küvette gizlenir. Bir kurbağa orada döşeme arasına sıkışmış olabilecek altınları aramaya gelir. Yüzü Olmayan onu altınla kandırır ve bir anda yutar. Sonra onun sesini kullanarak yiyecek ister, herkes ona hizmet eder ve karşılığında saçtığı altınlardan alır. Bir tek Chihiro bu açgözlü karmaşaya karışmaz ve hamamın balkonundan etrafa bakarken, bir ejderhanın uçarak geldiğini görür, şaşırarak ona "Haku!" diye seslenir. Ejderhanın peşinde ona yapışarak zarar veren shikigamiler vardır. Japon halk inanışında shikigami gözleri olmayan, kâğıttan yapılmış, beyaz kuşlardır. Kendi başlarına kimseye zararları olmasa da birinin yönetimiyle tehlikeli varlıklara dönüşebilirler.

Chihiro büyük bir gözü karalıkla hamamın dışındaki merdivenden Yubaba'nın odasına tırmanır. İçeride ilk kez Yubaba'nın oğlu Bō'nun odasına girer. Oda oyuncakla tıka basa doludur. Ama Bō, Chihiro'yla oynamak ister. Bō gürbüzlüğü ve üzerindeki kıyafette adının basılı olduğu tişörtle Japon masallarındaki Kintaro'yu çağrıştırır. Aslında Yubaba adı da Japon korku öykülerinde geçen, dağ cadısı anlamına gelen Yamauba'yı anımsatır. Yubaba ve Bō'nun anne-evlatlık ilişkisi de Kintaro masalına bir gönderme gibidir.

Filmin sonraki sahnelerinde Haku'nun Yubaba'nın ikizi Zeniba'ya ait mührü çaldığı anlaşılır. Chihiro, sihirli topaktan Haku'ya yedirir. Haku kusar ve mühür ortaya çıkar. Chihiro, yanında fareye dönüşmüş Bō ve sineğe dönüşmüş Yubaba'nın kuşuyla Zeniba'nın evine gitmeye karar verir. Kamaji'nin kırk yıldır sakladığı dört tren biletini kullanacaktır ancak bu tren tek yönlü çalışır, geri dönüşü yoktur. Bu durum Chihiro'nun cesaretini kırmaz, aklındaki tek şey mührü Zeniba'ya vermek ve ondan Haku'yu affetmesini dilemektir.

Yola çıkmadan önce Yüzü Olmayan'ın yanına gider, anne ve babasının tekrar insana dönmesi için domuzlara yedireceği sihirli topağın son parçasını ona verir. Yüzü Olmayan tüm yediklerini kusar, yuttukları dışarı çıkar. Chihiro onu da yanına alarak Zeniba'nın evine hareket eder. Güçlerini birleştiren dörtlü bu hâliyle Bremen Mızıkacılarını çağrıştırır.

Zeniba, Haku'yu affeder. Yüzü Olmayan, Zeniba'nın yanında çayını nazikçe içer, pastasını zarifçe yer, önceki açgözlü hâlinden eser yoktur. Daha sonra Zeniba'nın yanında yaşayacaktır.

Haku, Chihiro'yu geri götürmek için Zeniba'nın evine ejderha bedeninde gelir. İyileşmiş ve pırıl pırıl parlamaktadır. Dönüş yolunda Chihiro küçükken bir nehre düştüğünü ve kendisini Nehir Tanrısı'nın kurtardığını hatırlar. Haku bunu duyunca asıl adının Nigihayami Kohakunushi (Hızlı Akan, Amber Renkli Nehrin Tanrısı) olduğunu hatırlar. Yıllar önce kuruyan bu nehrin üzerine site yapılınca Yubaba'nın yanına gelmiştir.

Finalde Chihiro anne ve babasını kurtarır. Tünelden geri çıktığında başladığı yere döner. Yaşadıkları, Japon halk inancındaki kamikakushi -insanların bir süreliğine tanrı tarafından saklanması- sona ermiştir. Annesi ve babası tünelin başındadır. İkisi hiçbir şey hatırlamaz ancak Chihiro gördüğünün bir rüya olmadığını arabanın üstüne dökülen yapraklardan ve camı açık kalmış arabanın içinin tozundan anlar.

Hayao Miyazaki bir söyleşisinde her şeyin bir ruhu olduğunu, bu nedenle her şeye hak ettiği değeri vermek gerektiğini söylerken bir anlamda *Ruhların Kaçışı*'nın mesajını da özetlemiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Pelin Aysan

Arzu Susantez

TUTULMA

Göğsünün altına kadar çektiği taytını göbek hizasından dışına katladı. Önceki gece yatarken, ters çıkarıp yere fırlattığı kazağı aldı; düzünü dışına çıkarmadan, önce kollarından, sonra kafasından geçirerek giydi. İki kenarından çarşafları çıkmış, dağınık yatağa oturdu. Gözlerini kapadı. İki eliyle beynindeki bir sivilceyi sıkmaya çalışırmış gibi kafasını çiğnemeye başladı. Ağrı günlerdir geçmiyor, şanslı günündeyse önceki yeri biraz dinlendirmek istercesine bir süreliğine yer değiştiriyordu. Gözlerini açtı. Bileğindeki ek yerinden incelmiş, kahverengi, lastik tokayla saçlarını topladı. Hiç istemediği zamanda ve hiç de ihtiyacı yokken dünyanın en güzel topuzunu yapmıştı. Yerdeki pet şişeye uzandı, şişenin içinde az kalmış suyu içti. Önce boş şişeyi yere, sonra kendini dağınık yatağa bıraktı. Sağından dönerek yatağın ortasına kendini çekti. Bütün vücudunu karnının önünde toplamak için tüm gücüyle kapanmaya başladı. Küçüldü, küçüldü. Yok olmak istedi. Olmadı. Sağ elinden güç alarak sol bacağıyla yeniden açıldı. Yatakta doğruldu. Derin bir nefes alıp, nefesini verirken yavaşça ayağa kalktı. Uzun zamandır kapalı olan perdeleri açtı. Işığın odanın içine yerleşmesine izin verdi. Işığın geldiği yöne, camdan dışarıya baktı. Renk yoktu. Aralıksız yağan yağmurla şehrin tüm boyası akmış, mazgallardan süzülüp gitmişti. Kocaman bir boyama kitabına bakıyor gibiydi. Yağmurdan bir şekilde saklanabilmiş canlılar, sona kalan renkleri unutturmamak için şehrin siyah-beyaz çizgilerinin arasında oradan oraya koşturuyordu. Perdeleri tekrar kapattı. Yerden aldığı çorapları giydi. Yorganı yatağın üzerinden alıp yere attı. Sıyrılmış çarşafı iyice gererek yatağın kenarlarına sokuşturdu. İki yastığı da sırayla kabartıp yan yana yatırdı. Eğilip az önce attığı yerden yorganı aldı. Usulca yastıkların üstünü örttü. Gecelerdir uykusuzlardı, biraz dinlensinler istedi. Ayaklarını yere sürte sürte mutfağa gitti. Tezgâhın üstünde bulduğu yarım muzu aldı, kabuğundan ayırıp kabuğu çöpe attı. Kararmış ve yapış yapış, yumuşamış muzu hiç tereddüt etmeden, iki büyük lokmada çiğnemeden yuttu. Buzdolabını açtı. İçindeki tek şey sebzelikteki poşetin içinde küflenmiş, küçük bir domatesti. Domatese baktı. Domatesi dolapta bırakıp dolabın kapağını kapattı. İçi tamamen dolu su ısıtıcısını çalıştırıp mutfaktan çıktı. Koridorda birkaç adım attıktan sonra yanlış tarafa yürüdüğünü fark edip geri döndü. Ters yöne yürüyerek önce mutfağı, sonra yatak odasını geçti. Banyoya girdi. Aynanın önünde durdu. Ellerini lavabonun kenarına dayayıp lavabonun kirli beyazına bir süre baktıktan sonra gereken cesareti topladı ve kafasını kaldırıp aynadaki yüzüne baktı. Kendini gördüğünden emin olana kadar bir süre bakmaya devam etti. Emin olunca ağzının sol kenarıyla ufak gülümsedi. Lavabonun üstündeki sepetin içindeki makyaj malzemelerinin arasında elini gezdirdi. Tekrar yüzüne baktı. Sepetten koyu kırmızı bir ruj seçip dudaklarına sürdü. Her zamanki gibi taşırdı. Silse izi kalır diye noktaları birleştirme oyunundaki gibi taşan yerleri birbirleriyle birleştirip daha büyük bir dudak yaptı. Kapağını kapadığı ruju sepete atıp banyodan çıktı. Mutfağa döndü. Su kaynamıştı. Yeteri kadar kaynadığından emin olmak için düğmeye bir kez daha bastı. Hemen başlayan fokurtuların ardından birkaç saniye içinde düğme tık etti. Su ikinci kez kaynamıştı. Isıtıcıyı eline aldı. Gülmeye başladı. Bütün kaynar suyu başından aşağı döktü. Ağrı geçti. Zaman geçti. Mutfak camının önünden kırmızı bir kuş geçti.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

LYNLEY E

İÇİNDE

İşte kafe, dedim
bana deli olduğunu
    söylediğin yer
İşte yatak, dedin
aşkımızı tamamına erdirdiğimiz yer

İşte böylece
beraber yapıyoruz bu şeyi. Özel
  bir durumun şiiri bu
ikimizin de içinde olduğu:
kanepede

doğal yerimiz
benim de senin de
gelecekten konuşuyoruz
o sarkık eski şey
biçilmemiş çimlerin geniş yelpazesiyle

Dedim: hatırla
o günü
  verandada
ben çimleri biçiyordum
sen bir şeyler okuyordun

durduğumda
bir şeyler söyledin
taparcasına sevmek hakkında?

Özel bir durumdu bu
ikimiz de içindeydik

Şöyle:
bir yılın içinde bir akşamın içinde bir an
bir evin içinde
ikimiz de
    içinde

RESİM

Sakin bir akşam yaz mevsimi
Kırmızı elbisesi veranda

Aile makinesi götürdü bizi oraya:
şarap içildi
çocuklar doyuruldu
yanılmıyorsak
duymuyorlardı:
bu sürekli uğultusunu endişenin

Biftek çok iyi tatlım Evet,
şarap da
                İşte orada
hep beraber oynuyorduk bu aile-şeyini
oyalanıyorduk sıfat kıtlığında
gerçeğin gizlendiği yerde
söylenenlerin ardına

AŞK ŞİİRİ

Bugünden geriye pek bir şey kalmadı y a da bir şişe şarap solumda, anlatılamaz olanı tanımlama susuzluğunu gidermesini umduğum sözcüklerin hemen yanında. Çabuk,

şarabın tadı kaçmadan, alacakaranlık iç çekişini tamamlamadan, gece yarın korkusunu getirmeden:
sana sevgilerle ben seni hayır evet sen sensin sevdiğim sen.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

EDMEADES

Çeviren: Gonca Özmen

EDMEADES HAKKINDA

Şair, denemeci ve akademisyen Lynley Edmeades Yeni Zelanda'nın kuzeyinde, Putäruru'da doğdu. Güneyde, Dunedin'de eşi ve kedisiyle birlikte yaşıyor. Şiirleri, incelemeleri ve akademik yazıları Yeni Zelanda, Amerika, Avrupa ve Avustralya'da yayımlandı ve yayımlanıyor.

2011'de Queen Üniversitesi (Belfast, İrlanda) Seamus Heaney Şiir Merkezi'nde yüksek lisansını, 2017'de Otago Üniversitesinde (Yeni Zelanda) Gertrude Stein, John Cage ve Caroline Bergval'ın avangart şiirlerinde ses ve teknoloji üzerine yazdığı teziyle doktorasını tamamladı. Edmeades 2018 yılında Massey Üniversitesi ve Canterbury Üniversitesinde misafir yazar olarak görev yaptı.

İlk şiir kitabı *As the Verb Tenses* 2016 yılında Otago Üniversitesi Yayınları tarafından basıldı. İkinci kitabı *Listening In* de aynı yayınevi tarafından 2019'da yayımlandı. İlk kitabı Slovenya'da düzenlenen Struga'nın Köprüleri İlk Şiir Kitabı Ödülü'ne ve 2017 Ockham Yeni Zelanda Kitap Ödüllerine aday gösterildi. *As the Verb Tenses* ayrıca Yeni Zelanda'nın önemli edebiyat dergilerinden *New Zealand Listener* tarafından 2016'nın en iyi 10 kitabı arasında gösterildi. 2019'da ikinci kitabı da aynı ödülün aday kitaplarından oldu. Şiirleri çok sayıda dile çevrildi.

Bu sayı için çevirdiğim şiirler şairin ilk kitabından. Uzun yıllar ülkesinden ayrı kalan şairin Yeni Zelanda'ya döndükten sonra yazdığı şiirlerden oluşuyor bu kitap. Yeni Zelanda, Belfast, Avrupa ve Rusya sıklıkla kullanılıyor şiirlerde. Londra ve İrlanda'yla ilgili betimleme ve imgelerinde bir yabancının, bir anlamda ötekinin bakış açısı etkileyici biçimde hissediliyor. Bu nedenle coğrafyalardan kaynaklanan kültürel farklılıklar fazlasıyla baskın.

Elli şiirin yer aldığı kitapta Edmeades zaman, bellek ve dile yoğunlaşıyor. Çocukluk anıları, aşk-arkadaşlık ilişkileri, zamanın ve mekânın bireyler üzerindeki etkisi, yitirme duygusu, yokluk, ölümü kabulleniş, bellek ile dil, ses ve anlam arasındaki yoğun ilişkiye odaklanıyor. Bu şiirlere çocuk aklı hâkim diyebiliriz. Oyuncu şiirler bunlar. İroni dozu yüksek şiirler. Çocukların dünyayı algılarken dille nasıl hesaplaştıklarına değinen şair yeni sözcükler üretiyor, fiilleri bozuyor, sözcüklerin sesleriyle oynuyor ve dilin anlamı aktarmadaki yetersizliğini göstermek için çift anlamlılıktan farklı alımlama dizgelerine geçerek kuruyor çok anlamlılığa açık şiirsel söylemini.

Foucault'nun söylem üzerine düşüncelerinden etkilenen Edmeades dil kullanımında ve zamanı alımlamada çocuk ve yetişkin algısını karşılaştırıyor. Dil ediniminden dil bilgisi ve dilsel yapıya, dilin kullanımındaki farklılıklara, dildeki çift anlamlılıktan dil oyunlarına, ses ve söz arasındaki ilişkiye odaklanıyor. Bir enstrümanı taklit ederek yazdığı "Enstrümantal" adlı dokuz şiirlik dizide ritmin, sesin, perdenin, temponun, metronom ve uyak çalışmalarının şiirdeki yerini ve önemini vurguluyor. Ses ve sözcük tekrarları şiirlerin etkileyiciliğini artırıyor.

Caka satan, fiyakalı şiirler yazmıyor Edmeades ama şiirleri soyutlamada, çağrışımsallıkta, şaşırtmada ve atmosfer yaratmada fazlasıyla güçlü. Günlük yaşamdaki detaylar Edmeades'in şiirlerine avangart, modernist, minimalist ve post-yapısalcı etkilerle giriyor. Yalın bir dil kullanını var. Konuşma dilini ustalıkla kullanıyor. Humorla beslenen şair yergiden de yararlanıyor. Soneden serbest nazıma değişik şiir formlarını deniyor. İmge kullanımı yoğun. Görsel bir betimleme denebilir bazı şiirleri için.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

DÜNYADAN EN GÜZEL KAÇIŞ: ANİMASYON MÜZİK VİDEOLARI

Dinlediğimiz şarkıya zihnimizde kendi videomuzu çekmek, müzik dinlemenin adabından sayılır. Hayal gücümüz bizi ne kadar sınırsız senaryolara taşırsa taşısın, müzik ve görselliğin kesişiminde beliren müzik videolarının heyecanı başka. İster büyük isimlerin popüler kültüre yön veren iş birlikleri olsun ister genç yeteneklerin adını ilk defa duyurduğu projeler müzik videoları özgürlüğe, deneyselliğe, yeniliğe açık yapısıyla dinleyici ve seyircinin her zaman ilgisini çekiyor. Manyetik Bant'ta bu ay animasyon müzik videolarıyla 70'lerden günümüze bir yolculuğa çıktık. Erken dönem CG uygulamalarından tüm varoluşu animasyon evreninde olan kurgusal gruplara renkli ve ilham dolu bir rotadayız.

Elvis Costello & The Attractions - Accidents Will Happen, 1979

"Take On Me"den önce "Accidents Will Happen" vardı. A-ha'nın popüler kültür tarihine kazınmış şarkısı "Take On Me", canlı çekimlerle kara kalem çizimleri birleştiren videosuyla döneminin yenilikçi işleri arasındaydı. 1986 MTV Video Müzik Ödüllerinde altı ödül kazanan "Take On Me"de kullanılan rotoskop tekniğinin uygulandığı bir diğer video ilk animasyon müzik videosu olarak bilinen, Elvis Costello & The Attractions'ın 1979 tarihli "Accidents Will Happen" videosu.

Costello'nun aldatma üzerine yazdığı şarkının videosu, Annabel Jankel ve Rocky Morton imzasını taşıyor. Videoda grup üyelerinin kare kare çizilerek oluşturulmuş canlı performansına taşan bir küvet, yanan bir ekmek, kırılan bir bardak gibi gündelik hayatta karşımıza çıkan bir dizi kaza eşlik ediyor. Jankel, Elvis Costello'nun takvimi canlı bir video çekimine olanak vermediği için animasyonun tercih edildiğini söylüyor. Videonun sonunda Costello'nun ekranda beliren yeşil görüntüsü tamamen bilgisayarda üretilmiş ve bunun için o dönemde bu teknolojiye sahip olan, Londra'daki bir üniversitesinin mimarlık bölümünden yardım alınmış.

Pearl Jam - Do the Evolution, 1998

"Do the Evolution", Pearl Jam'in grunge fırtınası dindikten sonra da güçlü adımlarla yoluna devam ettiği *Yield* albümünün lokomotiflerinden. Eddie Vedder doğayı istemsiz [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] genin milyonlarca yıllık tarihi içinde bir zerre de olsa ona hükmetmeyi kendine hak gören insanı anlatan sözleri

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

yazarken Daniel Quinn'in Türkçede *İsmail* adıyla yayımlanan romanından etkilenmiş. Şarkının etkileyici görsel dünyası ise *Batman*: *The Animated Series*'in yönetmeni Kevin Altieri ile çizgi roman dünyasının süper starlarından Spawn karakterinin yaratıcısı Todd McFarlane imzasını taşıyor.

Evrimsel sürecin galibi gibi görünen, "pantolon giyen ilk memeli" insanın marifetlerini sıralayan, 23 yıl önce yapılmış videoyu izlerken hâlâ hiçbir şeyin değişmediğini, aksine kötüye gittiğini görmek can acıtıyor. "Do the Evolution", grubun 1992'de yayımlanan "Oceans"tan sonraki ilk videosu olarak Pearl Jam'in altı yıllık video orucunu bozması açısından da önemli.

Daft Punk - One More Time, 2000

Fransız house ikilisi Daft Punk, geçtiğimiz şubat ayında 28 yıllık hikâyesine nokta koyarak milyonlarca dinleyicinin kalbini kırdı. Thomas Bangalter ve Guy-Manuel de Homem-Christo'nun sürükleyici hikâyesinde ilk duraklardan biri yeni milenyumun göz alıcı parlaklığını taşıyan *Discovery* albümüydü. İkili, imzaları hâline gelen kaskları bu albümle birlikte benimsemişti.

Daft Punk, *Discovery* için Japon manga ve anime sanatçısı Leiji Matsumoto ile bir araya gelerek *Interstella 5555*: *The Story of the Secret Star System* başlıklı anime filmi hayata geçirdi. Yıldızlar arası bir pop grubunun bir konser sırasında kaçırılmasını, karanlık kişiler tarafından zihinlerini kontrol eden cihazlarla köleleştirilmesini ve bu kâbusun içinden kaçarken yaşadıkları maceraları anlatan diyalogsuz anime, *Discovery* albümü için görsel bir eşlikçi olarak tasarlandı. Daft Punk adını zirveye taşıyan "One More Time" şarkısının videosu, dünyaya bu görsel evrenin ilk görüntülerini sunuyordu. Albümün diğer videoları da aynı şekilde "Interstella 5555" bölümlerinden oluşuyordu.

Hayal gücümüz bizi ne kadar sınırsız senaryolara taşırsa taşısın, müzik ve görselliğin kesişiminde beliren müzik videolarının heyecanı başka.

Gorillaz - Clint Eastwood, 2001

Damon Albarn ve Tank Girl'ün yaratıcısı Jamie Hewlett, 2001'de bizi animasyon karakterlerden oluşan kurgusal grup Gorillaz ile tanıştırdı. Onları ilk defa kendi adlarını taşıyan albümlerinin ilk "single"ı "Clint Eastwood"un videosunda "kanlı canlı" gördük, gördüğümüz gibi de vurulduk. Küçüklüğünden itibaren aldığı kafa darbeleri yüzünden biraz yavaş düşünen 2-D, Keith Richards'tan ilham alınarak yaratılan, bir rock yıldızı olmak için Şeytan'la anlaşma yapmış satanist Murdoc Niccals, grubun verdiği gitarist ilanından sonra Osaka'dan bir kargo kutusunun içinde gelen Japon gitarist Noodle ve Gorillaz'in hip hop yanını temsil eden, zaman zaman çeşitli ruhlar tarafından ele geçirilen davulcu Russel Hobbs aynı fiziksel gerçeklikte buluşamayacağımız müzikal kahramanlar olarak hayatımıza girdi.

Gorillaz'in evrimi onları festival sahnelerine ve geçtiğimiz yıl yayımlanan *Song Machine* projesinde olduğu gibi gerçek dünyanın içinde yer aldıkları videolara taşıdı. De La Soul'dan Fatoumata Diawara'ya yaptıkları sayısız iş birliğiyle müzik dünyası içinde hep kendilerine özgü bir yerde durdular. Etraflarında örülen görsel dünyanın seyrine ise "Clint Eastwood" videosundan bu yana doyamadık.

Billie Eilish - My Future, 2020

2020 yılı, animasyon müzik videoları için bir dönüm noktası oldu. Pandemi nedeniyle canlı çekimlerin imkânsızlaşması Dua Lipa, Lady Gaga, The Weeknd gibi büyük isimleri dinleyicileriyle animasyon videolar üzerinden buluşmaya yöneltti.

Billie Eilish'in karantinanın yalnızlığı içinde yazdığı "My Future", şarkının samimiyetinin yanında Hayao Miyazaki'nin kurucuları arasında olduğu Studio Ghibli'nin tarzını andıran animasyon videosuyla da çok sevildi. Yönetmen koltuğunda Avustralyalı Andrew Onorato'nun bulunduğu video, gelecekteki kendisiyle tanışmak için sabırsızlanan ve dikkatini başkalarından alıp kendine çeviren bir kadının çevresindeki masalsı dünyayla uyum içinde geleceğine doğru derleyişini anlatıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KAR TANELİ KİRPİKLER

Uçsuz bucaksız beyaz tarlalar. Hatıramda, hafızamda olmayan bir resim bu. Sonu gelmeyen, başka renklerle dans etmeyen, sınırları yok eden beyazlık. Güneşin gözüne bakar gibi kör eden bir aydınlık. Beyazdan mı görünmüyor sınırlar, yoksa bu yansıyan ışıktan mı, anlayamıyorum. Gözlerimi kapatıp çocukluğumdan kalan pamuk tarlalarını düşünüyorum çağrışımla. Genzimi yakan soğuk, bu hayale engel oluyor. Parmak uçlarım uyuşuk, yüzüm kaskatı, saçımın açıkta kalan telleri kırılgan. İliklerime kadar işleyen soğuk daha önce hiç yaşamadığım bir his. Daha önce hiç yaşamadığım bir his daha var: İlk kez tam olarak bir boşluk hissi. Evrende bir toz zerreciği olma hissi. Sanırım, dünyanın unuttuğu yer burası diye düşünüyorum. Kapılarının yarısında kadar karla kaplı, alüminyum çatılı, kerpiç evlerde gözlerim, pencerelerinin üstüne dev sarkıtlar perde olmuş. Bir köşeyi daha dönüyorum bir insan, bir yaşam görebilme umuduyla. Göremiyorum. Bir tek ben, buhar olan nefesim ve kar yığınlarına bastıkça bir rahatlama hissi veren ses botlarımdan gelen. Masal gibi, birileri çizmiş, boyamış ama insanları unutmuş gibi. Evlerin önündeki donmuş tezek yığınları peri bacalarını anımsatıyor. Kat kat giyinmenin verdiği yorgunluk çöküyor bedenime. Boynuma, kulaklarıma, başıma geçirdiğim onca eşyadan nefret ediyorum bir an. Olabildiğince görmeme engel oluyorlar sanki etrafımdakileri. Kafamı kaldırıyorum biraz yukarı. Gri çatılardan yükselen dumanları görüyorum beyaz tepelerin üzerine. Şimdi nefes aldı ayağımı bastığım yer. Bacalarından anlattı varlıklarını. Gökyüzünde kaybolan griliklere takılıyken gözlerim başka bir ses daha duyuyorum kısa kısa aralıklarla karları ezen. Karşımda belimin hizasında boyu, ona birkaç beden büyük gelen ve benimkine göre incecik olan montunun kabarıklığından bir askısı tam olarak omzuna geçirilemediğinden dirseğinde huzursuzca kalmış sırt çantasıyla saçları buz tutmuş bir kız çocuğu. Bakışları ayaklarının ezdiği karlarda. Ya soğuktan ya da kayıp düşme korkusundan gözlerini dikmiş yere. Bana çarpmaması için durdum. Onunkine göre devasa olan botlarımı görünce bir an irkilip o da durdu. Çıplak yüzünü bana döndürdü. Buz taneleri yerleşmiş kirpiklerinin ardından ürkekçe baktı gözlerimin içine. Bir an bekledi, inceledi beni. Üşüyor gibi görünmüyordu. Bunca sarıp sarmalanmaya rağmen ben daha üşümüş görünüyordum, sanırım. Kısa bir süre birbirimizi izledik. Bana bakıp, ağzını yamultarak güldü. "Ben alışığım," dedi. Oraya ne kadar yabancı olduğumu anlatacak daha iyi bir ifade olamazdı. Gülümsedim. "Okula mı?" dedim. "Geç kaldım!" dedi, "Ne kadar daha buradasın?" diye ekledi hemen arkasından. Hem gitmesi gerektiğini hem kalıp tanışmak istediğini yine seçilebilecek en güzel cümlelerle özetledi. "Bugün buralardayım," dedim. "Oldu," dedi ve yoluna devam etti. Kenardaki kar yığınları boyuyla eşitti. Sendeleyerek yürüyüşünü izledim arkasından bir süre. Bir coğrafyanın parçası olmak ne kıymetli. Bilmek, havasını, suyunu, huyunu iliklerine kadar tanımak ne anlamlı.

Kirpikleri kar tanesi olmuş bu küçücük kızın bir yabancıya olan hasret dolu gözleri geldi tüm gün gözümün önüne, kalma ve tanışma isteği geldi sıcacık gülümsemesinin ardında yatan. O ıştahlı konuşma arzusu bana geçirdiği. Olabildiğince uzağa diktim gözlerimi, beyazın verdiği huzura teslim olup, düşündüm bedenimi kesik bir kütüğün üzerine bir yığıntı gibi bırakarak. İkimiz de ayrıydık aslında onunla, yalnızdık. Ama o bir sıfır öndeydi. Benimki gibi insan kalabalığının içindeki yalnızlık değildi onunkisi. Taşranın yeni bir nefese hasret yalnızlığıydı bu. Temiz bir yalnızlık.

Gittiği yöne doğru yürümeye karar verdim. Bambaşka bir coğrafyadan hafızamda kalan ilkokul teneffüsünü onunkiyle karşılaştırmak için. Ortak bir an bulmak umuduyla. Her gün geçtiği yolu onunla paylaşmak için. Yalnızca bahçesinden ana girişine kadar olan kısmı bir insan genişliğinde açılmış okulun önünde buldum kendimi. Bahçenin küçük bir kısmı çocukların teneffüs yapması için kürenmiş, yarı buzlu, parıl parıl parlıyor. Okulun tüm mevcudu olduğunu düşündüğüm sekiz, dokuz çocuk bu kez de montları olmadan, çıktı koşarak, temizlenmeyen karları yara yara o buzlu küçük alana. Benim kirpikleri kar tanesi arkadaşım da yanlarında. Çok önceden kararlaştırmışçasına, daha önce defalarca aynı oyunu oynamaktan iz yapmış olan buzlu yolun önünde itiş kakış olmadan sıraya geçtiler. Ayaklarının altında buz pateni varmışçasına birbirlerinin ardından kaymaya başladılar. Kayan, sıranın arkasına geçiyor, buza yenik düşüp yere yapışan kendi başının çaresine bakıyor. Gülüşmeler, utanmalar, övünmeler, dalga geçmelerle defalarca tekrarlanan bu buzda kayma serüveni öğretmenlerinin sobalı sınıflarından seslenmesiyle son buldu. Hiç itiraz etmeden, girdiler sınıfa itişe kakışa, çocuk sohbetlerine hiç ara vermeden.

Başka iklimlerin başka çocuklarıydık. Bir benzerlik bulmak istedim aramızda, büyüdüğüm yerle onunki arasında. Uzak ve yalnız yerlerin mutlu çocuklarıydı onlar. Yaşamları ne kadar zorlu olsa da her koşulda gülebilmenin, yokluk, yoksunluk ve boşluğun da insanı beslediğinin kanıtıydılar.

Gülücüklerine hayranlıkla biraz daha dolaştım uzak ve yalnız bu yerin karlı sokaklarında. Ve taşranın yalnızlığından metropolün yalnızlığına doğru yola koyuldum kendime verdiğim yeniden gelme, yeniden keşfetme sözüyle. Hafızamda bu uçsuz bucaksız beyazlığın bıraktığı o tarifsiz resimlerle.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Başak Arslan

Nergis Sell

AYMAZLIĞIN KISA TARİHİ

Bundan yedi sekiz yıl önce, henüz ortada dergi bile yokken KAFKAOKUR blog için yazdığım ilk yazı şöyleydi:

Bir sigara yakıyorum önce. Başımın dönmesini bekliyorum, dönmüyor. Eyvallah! Bir kitap açıyorum durumumun vahimliği kesinleşince. Ölemiyorum, yaşayamıyorum ama her şeyden şüphe eden ben, kesinliğinden eminim ki okuyabiliyorum. Hatta işi biraz daha abartıp yazıyorum ama bak işte bundan da emin değilim. Herkesi övebilirim ve her şeyi, lağım farelerine papatyadan taç bile yapabilirim. Kendime asla.

Kafamı kesip kitaba sokuyorum, satırlara yediriyorum, bedenim dışarıda. Her yanım toz. Kitaplarının tozunu alanlardan olmadım asla ve asla bitirmek için okuyanlardan. Okuyorum çünkü nihayetsiz bir uğraş olduğunu biliyorum. Tanrı'ya kafa tutsam, üstüne ölümü bile yensem hatta Tanrı'nın izini bile silsem kitapların izini silemeyeceğimi biliyorum. Binlerce düşünceden birini arıyorum. Binlerce düşünceden biriyim, kendimi arıyorum ve ilk mürekkebi tenime akıttım, şimdi tüm temiz sayfaları kirletsem arınamayacağımı ve o "ben"e ulaşamayacağımı biliyorum. Okuyorum işte, abartıp yazıyorum üstelik. Kısır bir uğraş buldum kendime, aynanın karşısına geçip şizofreni oynuyorum tek kişilik skecimde. Konu: verimsizlik. Hangi tohumu ekersen ek, ne kadar su verirsen ver, gübre denilen boku da atsan üzerine ne izi kalır ne filiz verir. Tabutundan kalksa da Kafka, en fazla küttt diye sesi gelir.

İşte dedim ya, yine diyorum: Okuyorum işte! Vazgeçilmez bir aymazlık bu, işime geliyor, Tanrı'nın aklına gelmem hiç değilse...

O zaman da bir savaşmış yaşamak bende, şimdi de öyle! O zaman da yalnız hissederdim kendimi, bu, hâlâ böyle. O zaman da okumaktı iyi yapabildiğimi düşündüğüm tek şey ve evet, şimdi de durum aynı ve abartıp yazardım, bu, hâlâ böyle! Nereye, kime gitti onca yazdığım sözcük, kim okudu yazdığım kitapları? Kimin aklında kaldı kurduğum tek bir cümle? Niye tekrar buradayım, niye yine bir sayfanın satırlarına dönüştüm durduk durmadık yere? Dedim ya, bir aymazlık bu, işime geliyor, Tanrı'nın aklına gelmem hiç değilse... Eril bir dilin yarattığı erkek tanrılara tapınamam ben! Televizyonumu kırıp parçalayalı çok oldu! Bunun Tanrı'yla bir ilgisi olmalı! Eril söylemlerle dolu haber programlarını, dizileri, kadının metalaştırıldığı magazin programlarını, talk showları izlemeyeli çok oldu. Hâlâ klasikleri okuyorum. Burada bir yanlış var, biliyorum!

Ben dünyadan bihaber yaşarken dünyanın da benden haberi yok. Ve sanırım tüm insanlık için durum aynı. Ne kadar işin içinde olursak olalım durum değişmiyor! Ne kadar okursak o kadar cahiliz, ne kadar sorgularsak o kadar aymazlaşıyoruz! Gün başlıyor ve birkaç saniye sonra bitiyor. Ne anlatmıştı Beckett: Hamile kadın bir mezarın üzerinde bacaklarını açar ve yukarıdan çukurun içine doğru çocuğunu doğurur. O çukur, o insanın mezarıdır. Ve bundan yedi yüz yıl kadar önce Yunus Emre aynı şeyi şöyle tarif eder: "Ana rahminden geldik pazara / Bir kefen aldık, döndük mezara." Yani sevgili okuyucu, şimdi doğduk ve az sonra öleceğiz! Bu kadar kısa zamanda yok eden, katleden, tecavüz eden, öteki-leştiren, kırıp döken, çalan, yabancılaştıran, hiçleştiren insan evladının önünde eğiliyorum! Eğilip ağlıyorum. Eğilip kahroluyorum. Eğilip yok oluyorum. Ve yine de yazıyorum! Yani ne bu aymazlığım bitiyor ne de yaşama uğraşım.

Ve sanırım sen de benim kadar aymazsın ki, sen de benim kadar umutsuzsun ki oturmuşsun bu boktan yazıyı okuyorsun. O hâlde hoş geldin dinimize. Yaşlı bir teyzem şöyle der: "Cemaatsiz bir din gibiyiz!"

Sonuçta biz herkes gömlek giyerken ceket giyenlerden olmadık, olmayacağız evelallah!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

İHTİYAR DELİKANLI

"Sohbetler aynılaştı ve insanlar katılaştı. Tıpkı dünya gibi. Merkezi lav ateşiyle yanıp tutuşsa da yaşının getirdiği vakurluktan, dışı kilometrelerce kabukla kaplı. Yaşlandıkça soğuyor, soğudukça yavaşlıyor. Bir gün duracak. Durduğu gün ise ölecek."

Düşüncelerimi kelimelere dökmek her zaman kolay değildi. Muhabbet erbabı sayılmam ama bir şeyleri yazarak anlatmaktansa konuşmak hep daha mutlu etmiştir beni. Fakat bugünlerde kendimi yazarken daha rahat ifade ediyorum. Düşünmeye daha çok fırsat sağladığından herhâlde. Düşünmeden konuşan biri değilim ancak kurduğum patavatsız cümlelerin sinirden kavurduğu kalpler olduğu da aşikâr.

Açıkgözlü olmak yerine açık sözlü olanlar kırılmaya mahkûmdur.

Öyleymiş gerçekten. Ya kırıyorum ya kırılıyorum. Derdini anlatamayanlar çıkmaza girdiklerinde "Anlattığın, karşıdakinin anladığı kadar abi." diye avutur ya kendini, tam o kıvamdayım işte. De... Onlardan biri olmadım ki ben hiç! Derdini anlatamamak nasıl bir derttir arkadaş diye dertlenecekken, çok fazla "dert" dediğimi fark edip susuyorum.

Yalnız değilim bu konuda. Herkesin bir derdi var elbet. Hatta son dönemde televizyon dizilerinin de başlıca konusu oldu dertler. Yazın izlediğimiz light ege dizilerinin ardından sonbahar ve kışın kasveti üzerimize çökmüş olacak ki dizilerde de aynı tabloları arar olduk. Belki biz aradık, yapımcılar yaptı; belki onlar yaptı, biz dertlere boğulduk. Tablolar psikolojik romanları aratmayan cinsten hatta direkt onlardan seçilmiş hikâyelerden oluşuyor. Hepsinin de ortak noktası aynı: Söylenemeyen dertler, paylaşılamayan yükler. Bu kadar derdimiz vardı da bunca yıl neden sustuk, yoksa susturulduk mu? Toplumu bu kadar derde sürükleyen sürecin sebebi ne?

Yalnızlık olabilir mi?

Doğum günümde bunları düşünüyordum. Otuzlu yaşlarımın başında olsam da yirmi küsur diyememek acıtıyor insanı. Kimseye pandemik atak geçirtmemek için sevdiğim birkaç insanla beraberdim.

Ne büyük nimet...

Sonuçta geçen yılın mart ayından beri yalnız sayılırız. Hâl böyle olunca birbirini daha önce hiç görmemiş insanlar saatlerce bir program üzerinden konuşabiliyor, yazışabiliyor. Bunların her birini olumlu gelişmeler olarak görsem de yüz yüze sohbetlerin kalitesi de tartışılır oldu. En yakın arkadaşlarımızla bile bir araya geldiğimizde telefonlara sarılıyoruz. Artık herkesin kendine ait bir dünyası var ve bu dünyanın kurallarını biz koyuyoruz. Mesela bizi dinlemek istemeyenlerin yeri yok veya dinlemek, görmek istemediklerimizin. İnsanları bazen sağa sola kaydırarak, bazen tek tuşla, bazen sesli bir komutla hayatımızdan çıkarabiliyoruz. Hiç olmadığımız kadar cesuruz belki de. Bu kadar çok konuşuyorken bu kadar çok susmamız her birimizin kendi krallığının kralı olmasından kaynaklanıyor. Hâlâ tek bir dünya olduğunu ve o dünyanın kralı olmaktan çok uzak olduğumu düşündüğüm için yüz yüze konuşmalara saklıyorum kendimi. Herkesin kral olduğu yerde sıradan bir vatandaş derdini nasıl anlatacak?

Zor tabii ama çalışıyorum. Kendi kendime konuşmalar, açık oturumlar... Kralın karşısına çıkmak kolay değil. Konuşamadığım, derdimi anlatamadığım padişahlara dert anlatırken buluyorum kendimi. Karşılık veremedikleri için her kavganın kazananı benim elbet. Haklı çıkmanın verdiği müthiş bir rahatlama kaplıyor içimi. Sonra o da geçiyor. Belki de herkes haklıdır? Mutlak değerler aramaktan vazgeçmeli belki. Değerlerin değersizleştiğini kabul etmeli.

Sohbetler aynılaştı ve insanlar katılaştı. Tıpkı dünya gibi. Merkezi lav ateşiyle yanıp tutuşsa da yaşının getirdiği vakurluktan, dışı kilometrelerce kabukla kaplı. Yaşlandıkça soğuyor, soğudukça yavaşlıyor. Bir gün duracak. Durduğu gün ise ölecek.

Bunu hiçbirimiz göremeyeceğiz elbet. Ancak evrenin bir parçası olan insanın ömür serüveni de benzer işte. Bildiklerimiz artınca bilmediklerimizi daha az önemser olduk. Bildiğimiz doğruların da başkaları tarafından bozulmasına tahammülümüz yok. Kendi küçük dünyalarımızda kendi doğrularımızla yaşayıp gidiyoruz. Belki de bundandır ihtiyarların huysuzluğu. Yeniliğe kapalı dünyalarına bir pencere açıp iklimlerini değiştirmek istemiyorlardır. Her şeyi çok çabuk öğrenip, tükettiğimizden erken yaşlandık. Yirmi beş yaşında olgunlaşıp otuz beş yaşında ihtiyarladık. Bundan olsa gerek birbirimizi pek de önemsemiyor, dinlemiyoruz.

Yine de bu kadar karamsar olmaya gerek yok. Tarihin tekerrür edişleri de kısa sürüyor artık. Birbirimizi daha fazla dinlediğimiz, dinlerken öğrendiğimiz, anlatırken kırmadığımız ve dertsizliğin dert olduğu günler görmek dileği ile...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nazlı Başaran, Şiir

KARA GÖZLÜ KIRMIZI YILAN II

"... ve hakikat senin gözlerinde çağlar."

Kaç gün ve kim bilir gece sonrası
bir uğultu akıyordu kulaklarımdan
kim bilir hangi diller silinmişti yeryüzünden
ve hangi ülkeler haritadan.
usulca ayın gölgesinden kaçıyordu uzayan saçlarım
bu saçlar güneşle dövüştü
bu saçlar avuç avuç döküldü
ama dehşetinden korkulur zamansız bir güneşin
bir çift gözün peşinde kaç güneş batmıştı
kaç saatte yaşlanmıştım
yüzyıllık çığlığı bir torbaya bağırmıştım
Bir eski köprü çağlıyordu o an
ve kırk yedi kapılı bir han.
kırk yedisi de hep bir ağızdan!
Ezbere biliyordum gelişini,
hissetmiştim açtığı yol boyu oyuklardan
"nerede kaldın?" dedi.
Ve bir oyuk açılıyordu ardımda
Dedim:
"benim ayaklarım nerede?"
Dere yatağında yosun başlı periler
kat kat yerin altı,
toprağın atan kalbi,
kök salmış ağaçların damarları.
Tanrım ağlayacağım!
Aklıma sahip çık.
Tanrım bu yarılan gök nedir?
bu çürümüş ruhların ağzı nerede?
Dedi bana yılan
"sakın buradan kimseye bahsetme!"
dilim yok ki konuşayım,
ayaklarım nemli topraklara gömülü,
ellerim kayar, gider karışan derisine
Kara gözlü kırmızı yılan.
Bekle!
Aylardan mayıs,
yirmi yedinci gece.

"Mayıs sıcağı erken vurdu,
saat sabah."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

JOSÉ SARAMAGO – "FİLİN YOLCULUĞU"

1551 yılında Portekiz Kralı III. Don João, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Arşidükü, kuzeni Maximilian'a bir hediye göndermek ister. Şurekâsını bir araya toplayan Kral, ileride tahta oturacak olan Arşidük'e nasıl bir hediye göndermesi gerektiğini tartışır. Sohbet sürerken kraliçe, iki sene önce Hindistan'dan Portekiz'e getirttikleri fili hediye etmelerinin uygun olacağını söyler. Kral, hiddetle karşı çıkar: "Bu önemsiz fili kim ne yapsın ki..."

Üzerine düşününce kraliçenin önerisinin parlak bir fikir olduğuna kanaat getiren Kral hemen ayaklanır ve filin yani Süleyman'ın yanına gider. Terbiyecisi Subhro ile de tanışır. Ona planından bahseder. Ertesi sabaha kadar fili ve kendisini hazır etmesini ister. Fil için devasa bir örtü (elbise) yaptırılır, Subhro'ya da "fiyakalı" kıyafetler alınır. Neticede o andan itibaren Portekiz Krallığını temsil ediyorlardır.

Evvela güzergâh İspanya'nın Valladolid kenti olarak belirlenir. Orada Arşidük'ün askerleri tarafından karşılanacaklardır. Portekiz Kralı III. Don João, Süleyman'ın ve Subhro'nun yanına güvenlikleri için bir süvari birliği, Süleyman'ın beslenmesi için iki kağnı, birkaç öküz ve bütün bu malzemeyi getirip götürsün diye birkaç da ırgat verir. Her şeyin yerli yerinde olması için özen gösterir.

Yolda ekibin başına olmadık şeyler gelir: Kurtlar yolları keser, birçok defa sicim gibi yağmur yerler. Üstelik Süleyman'ın -meşhur- öğle uykuları vardır. O anlarda kimsenin yerinden kıpırdamaması gerekiyordur. Subhro ekiptekileri sıkı sıkıya tembihler. Bu yolculuk, süvari birliği komutanı ve fil terbiyecisi Subhro arasında sohbetlere ve kıyasıya tartışmalara da sebep olur. Felsefeden dine, kültürden siyasete pek çok şey konuşurlar. İkili bir iktidar oluşmaması için süvari birliği komutanı şiddeti her daim öne sürer.

Valladolid'e ulaştıklarında ekip yorgunluktan ölmek üzeredir. Arşidük'ün askerleri, Süleyman'ı Portekiz askerlerinden almak ister ama süvari birliği komutanı vermez. Kendisinin temsil edeceğini söyler. Ortalık gerilir. Sonunda Arşidük'ün askerleri ikna olur ve onların da ekibe eşlik etmesini kabul eder. Uykusuz, yorgun ve bezgin bir yolculuktan sonra Arşidük'ün yanına ulaşılır ve Portekizli süvari birliği, Süleyman ve Subhro'yla vedalaşarak ayrılır. Süleyman her bir askere ve ırgata sevgiyle bakar.

Arşidük coşkuyla karşıladığı hediyesini hemen karşısına getirtir ve Subhro'ya sorar: "Senin adın ne?" Adını söyler Subhro. Arşidük bu ismi beğenmez ve onun adını değiştirdiğini söyler: Fritz. Akabinde filin adını sorar. Öğrenince "Süleyman, Süleyman..." diye mırıldanır ve "Bundan sonra onun adı Muhteşem Süleyman olsun!" der Kanuni Sultan Süleyman'a atıfla.

Subhro yeni ismini pek beğenmese de alışmak zorunda olduğunu bilir ve sesini çıkarmaz. Süleyman'ı götüreceği Viyana'da işsiz kalma korkusuna kapılmıştır daha çok. Her ne kadar meraklı ve zıpır olsa da bunu kimseye soramaz. Bitap durumdadır. Eğer Viyana'da bir fil terbiyecisi varsa onun için durum fecaat olacaktır zira kendisi artık bir işe yaramayacaktır. Öte yandan Viyana'dakilerin daha önce hiç fil görmediği bilgisine inanır ve dolayısıyla ortada bir fil terbiyecisi olamayacağına da... Yine de bu durum onu kaygılandırır ve Arşidük her ne isterse koşulsuz bir şekilde yerine getirir ve kendisini sevdirmeye çalışır.

Önce Venedik'e gemiyle gidilir ve Muhteşem Süleyman gemiden indiği vakit Venedik'te yer yerinden oynar. Akabinde karlı Alpler aşılacaktır ama Süleyman bir sıcak iklim hayvanıdır. Başta Subhro olmak üzere herkes gerilir fakat seçenekleri yoktur. Kimse Arşidük'e itiraz edemez ve herkes paşa paşa yol alır. Nihayetinde Viyana'ya gelirler ve bu uzun yol Süleyman'ın yaptıklarından dolayı bir aziz olarak anılmasına sebep olur. Subhro ise düşündüğü gibi işsiz kalmaz ve Süleyman yaşadığı müddetçe onun terbiyecisi olarak çalışır.

José Saramago, kaleme aldığı bu son romanı *Filin Yolculuğu*'nu hastane odasında tamamlar. Eşine göre en büyük korkusu bu romanı tamamlayamamaktır. Bir vakit Salzburg Üniversitesi Portekiz Dili Bölümünde öğretim üyesi olan arkadaşı Gilda Lopes Encarnaçâo "filin yolculuğu"nu anlatmamış olsaydı Saramago'nun deyişiyle bu roman ortaya çıkmayacaktı. Gerekli tarih bilgisi ve yardımsever tavrıyla Encarnaçâo, Saramago'ya istediği desteği verir ve okurlar yazarın son günlerindeki çabasıyla bu kitaba kavuşur.

Saramago, bu kitabında da muzip ve haşarı tavrını korusa da üslup bağlamında birtakım değişiklikler yapar. Diyaloglar ayrıca belirtilmez ve anlatı formunun aralarına sıkıştırılarak yazılır. Konuşma çizgisi ve tırnaklar yoktur. "Ekledi" veya "dedi" gibi ifadelere yer vermez. Noktalama işaretlerinden sadece nokta ve virgül kullanılır. Özel isimlere büyük harfle başlanmaz ve kesme işareti kullanılmaz.

Saramago yani anlatıcı 16. yüzyılda geçen bu hikâyeyi anlatırken, sık sık araya girerek günümüzle ilgili şakalar ve kıyaslamalar yapar. Yorumlarda bulunur ve kısmen de olsa var olan atmosferden uzaklaşılmasını sağlar. Pınar Savaş'ın çevirdiği *Filin Yolculuğu*, Saramago'nun en eğlenceli romanlarından biri.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

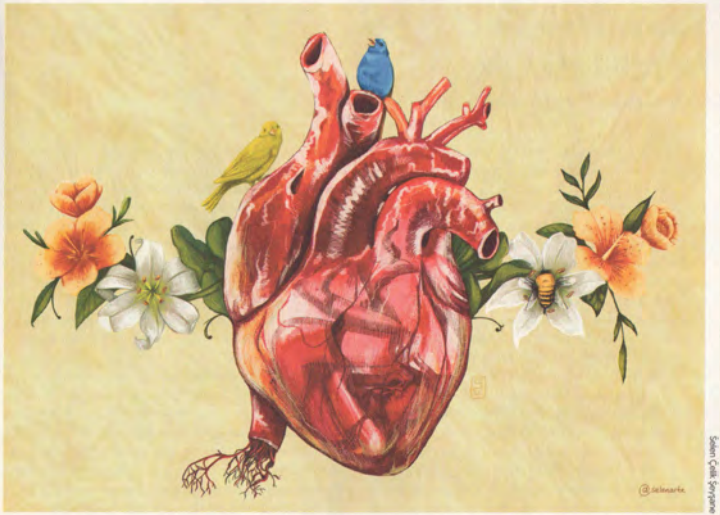

Birsel Kılınççı

AŞKIN DELİLİĞİNE SÖVGÜ

Kalbimizi gömdük sessizce biz. Kendimizden vazgeçtiğimizi hissettirince aşk, üstüne özgürlüğümüzü attık toprak niyetine. Doğruları, yanlışları, söylenenleri, yarım kalanları...

Hep ölçtük biz. Aşkımızı neyle tarttık? *Kaç kilo çekermiş yalnızlık sahi?* Kaç damla gözyaşına bedelmiş? Sayabildin mi? Ben korktum. Sayarken unutmaktan korktum.

Kaç defa kırıldı kalbimiz? Kalbimizin tam üstüne yazdığımız şiirleri neden yırtıp attık? Kim topladı eksik parçaları? Kırılmış aşklar hangimizin ellerini kesti? Şimdi senin mi avuçların kan içinde, benim mi, bilmem...

Kim daha güçlüydü, kim daha sağlam?
Kim daha inatçıydı, kim daha korkak?

Hangi şarkı anlatıyor bu korkuları? Hangi şiire sığıyor pişmanlıklarımız? Yazmak mı öldürüyor beni, anlaşılmamak mı? "Ölüyorum!" dediğinde yaşatmaya mı çalışıyor insanlar seni? Sana da "Ona ölünmez!" mi diyorlar? Bitmeyen şarkılarda aklına düştüğümde mi ağlıyorsun sen de, mesafelere güvendiğinde mi? Mesafelerin yalnızlığı, mısraların sessizliği kalıyor şimdi bana.

Tutunduğun, ağladığın omzum ağrı içinde şimdi. Dünyanın yükü var üzerinde öpmeye doyamadığım yüzün yerine.

Kırdığın, yıktığın, mahvettiğin her şey bir aşkın içinde yavaş yavaş ölüyor. "Yapamadım, başaramadım," demek her ihanetten kolay geliyor. Affetmek ağır geliyor ama kaybetmek daha ağır.

Yarım kalmayı biliyor muyuz biz? Yarımızı gecede bırakmayı, geceyi yarım bırakmayı, kalmayan yarını dünde unutmayı?.. Hiç mi yarım kalmayacağız sandık? Bizi biz delirttik. Çok sevdik, büyük yenildik.

Gurur: En tehlikelisiymiş.
Çaba: Nereye kadar?
Tahammül: Yok.
Beklenti: Yaralar.

Geçecek hepsi. Ağlayanlar susacak. Şarkılar susacak. Ötelenecek sevgiler. Aşkımız başka baharlara ertelenecek.

Sevmeyi öğreneceğiz,
Tertemiz sevmeyi.
Tertemiz delirmeyi...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

MODERN KÖLELİK

Filipinler'in nemli, karışık ve kalabalık başkentinde, şehir merkezinde bir kafeye oturup, soğuk kahvemi yudumlarken büyük şehirlerin kalabalığını özlemediğimi anımsıyorum. Uzun yol yorgunluğu sebebiyle birkaç gün hostelde dinlendikten sonra kendimi şehrin gürültüsünden uzaklara götürecek bir limana atıyorum. Nereye gideceğimi hiç bilmeden en az turistin yöneldiği bir tekneye bilet alıyorum. Dalgaların yarattığı girdapları izlerken gideceğim yerin adını bile bilmiyor oluşum içten içe bir haz veriyor. Kaybolmuşluk hissi bu, biliyorum bunu ama çaresiz bir kayboluş değil, özgür bir kayboluş. Bir yandan bu hissin gücünü tüm bedenimde hissederken bir yandan da karşımda beliren küçük adacıklara bakıyorum. Filipinler'in yaklaşık sekiz bin adası olduğunu anımsıyorum. Vay be! Sekiz bin ada… Âdeta adalar ülkesindeyim diye geçiriyorum içimden.

Teknenin motor sesi susunca, çantamı omuzlayıp derme çatma iskeleden usulca adaya ayak basıyorum. Çok kısa bir yürüyüşle (benim dışımda hiçbir turistle karşılaşmadan) adanın merkezini turlayabiliyorum. Sonunda yeniden, varış noktam olan iskeleye gelip denize karşı bir restorana oturuyorum. Güneş, en güzel tonları ile dünyaya veda ederken ben de güneşi biramla selamlıyorum. Fazlasıyla sakin, yerel bir ada keşfetmiş olmanın haklı bir sevinci var içimde. Ama bu sevinç uzun sürmüyor çünkü böyle lokal yerlerde kalacak yer bulmanın da sıkıntı olduğunu biliyorum. Hemen telefonuma sarılıyorum. Telefonumdan yaptığım küçük bir tarama sonrası birkaç tane hostel ismi görünce endişem bedenimi yavaşça terk ediyor. Biramın son yudumunu da içip hostele doğru yürümeye başlıyorum. Birkaç gün hostelde kaldıktan sonra bu sakinliğin içinde daha fazla zaman geçirmek istediğime karar veriyorum ve internetten kiralık ev ilanı arıyorum. İlk karşıma çıkan ilanın sahibi Rebecca'yı arayıp bir görüşme ayarlıyorum. Etrafı palmiye ağaçlarıyla kaplı uzunca bir yolun sonunda aradığım adrese ulaşıyorum. Rebecca'nın hoş karşılamasından sonra küçük bir ev turu ile evi kiralamaya karar veriyorum. Eşyamı gidip hostelden almalıyım diye düşünürken "Ananas suyu içmek ister misin? Yeni sıkmıştım, taze taze..." diyor Rebecca. Teklifini memnuniyetle kabul ediyorum. Sonra klasik tanışma sohbetlerden birine dalıyoruz. Kendimden ve dünya turumdan biraz bahsediyorum. Bunun üzerine Rebacca "Bir sevgilim var Avustralya'da. O da geldikçe burada kalıyor. Zaten ev de onun, aslında ben onun tek sevgilisi değilim. Evi ikimizden başka kimse bir sevgilisi daha var. Ama kabullendim durumu. Sonuçta bana gereken zamanı ayırabiliyor. Hem o olmasaydı bu evi de alamazdım. O evi bana sevgilim aldı ancak bensiz satamaz. Ben de aynı şekilde tek başıma bir hak iddia edemiyorum evde," diyor. Bu hızlı diyaloğa sadece kafamı sallayarak ince bir "Hıı.." sesiyle karşılık veriyorum. "Aslında ben evliydim ama Filipinler'de boşanmak yasak. Anlaşamayan, evliliğini sürdürmek istemeyen çoğu çift yasalar önünde olmasa da anlaşmalı olarak ayrılıyor. Bize de öyle yaptık." "Nasıl yani? Boşanmak yasak mı? Neden yasak ki?" "Evet, çok saçma değil mi? Boşanmayı engelleyip sözde aile kavramını güçlendirmek istiyorlar ancak anlaşamayan birçok kişi ayrılıyor ve yasalar önünde tekrar evlenemediği için sevgilileriyle birlikte yaşıyor."

İşte bu durum Rebacca'nın sevgilisinden daha çok dikkatimi çekiyor. "Üstelik kimse mutlu değil. Ben de değildim. Eski eşim beni çok dövüyordu. Neyse ki ayrılmayı kabul etti. Buna da şükür diyorum," diyerek manidar bir gülüş atıyor. Kafam tamamen allak bullak oluyor ve tüm söylenenleri sindirmeye çalışırken "A, bu arada evi tutuyorum. Hemen, bugün yerleşebilir miyim?" diye soruyorum. "Elbette, birlikte çok eğleneceğiz. Şimdiden evine hoş geldin o zaman," diyerek ananas suyunu bana doğru kaldırıyor.

Birbiri ardına gelen itiraflar zincirinden sonra Rebecca'nın çok dolmuş olduğunu ve konuşacak kimsesi olmadığından, beni görür görmez açıldığını düşünüyorum. Ama şu boşanmanın yasak olması kafama fazlasıyla takılıyor. Kadın haklarının çok zayıf olduğu üçüncü dünya ülkelerinde her gün yeni bir şok yaşıyorum.

Ertesi gün Rebecca bana adayı gezdirmeyi teklif ediyor. Motoruyla adanın en güzel plajlarını, dalış noktalarını, seyir tepelerini geziyoruz. Adayı gezerken tek tük Avusturalyalı ve İngiliz turistler dikkatimi çekiyor. Sonradan bu turistlerin adanın berrak denizini keşfedip her yıl gelen dalışçılar olduğunu öğreniyorum. Tüm gün süren bu ada turuna bir mola vermek istiyorum ve kafama yapışan kaskımı çıkarttıktan sonra "Haydi gel, günün yorgunluğunu şu barda atalım!" diyorum. Bar taburesine yerleşirken, iri, yarı İngiliz bar sahibi birayı göstererek "Filipin birası bir İngiliz birası kadar olmasa da lezzetlidir. Söyle bakalım! Nerelisin?" diye soruyor. Gülümseyerek "Türk'üm," diye yanıtlıyorum. "Ooo, uzun zamandır bir Türk görmemiştim. Adamıza hoş geldin!" deyip birasını yudumluyor. Kafamı öne doğru eğip nazik selamına karşılık veriyorum. Rebecca'yla sohbet ederken barın arkasından İngiliz adamın yanına gelen genç Filipinli kız sözlerime takılıyor. Ya yaşından küçük gösteriyor ya da gerçekten küçük diye düşünüyorum. Güçsüz kolları ile kocaman bira kasasını kucaklayıp, buzdolabına

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

doğru ilerlerken adamın bakışlarıyla kızı kestiğini görüyorum. Bir yandan Rebecca'nın sevgilisi hakkında anlattıklarına kulak verirken bir yandan da gözlerimi bardaki bu kızdan alamıyorum. Bira şişelerini sabırla buzdolabına dizip, içeri geçmek için barın arka kapısına yöneldiğinde adam kızın poposuna vuruyor. Kız bir tepki vermeden yürümeye devam ediyor. Adam kahkaha atıp birasını yudumluyor. Gördüğüm bu olay karşısında şaşkınlığımı gizleyemiyorum. Adamın donuk bakışlarını fark etmesi üzerine yüzümü Rebecca'ya çeviriyorum. Gözlerim Rebecca'da, aklım kızda. Kızın onun yanında yaşadığını ve yeri geldiğinde sevgilisi, yeri geldiğinde sadece bir çalışanı olduğunu düşünüyorum. İngilizler tüm Güneydoğu Asya'da olduğu gibi burada da paralarıyla kadınlara sahip olmaya çalışıyor. Hem bir işçi gibi onlardan faydalanırken hem de kendi zevkleri için onları yanlarında tutuyorlar. Tam anlamıyla modern bir kölelik bu. Üstelik sadece burada da değil, Güneydoğu Asya'nın her köşesinde… Kızın yüzünden öfkesini okurken belki de okuyacak imkânı olsaydı veya ona farklı bir iş imkânı sunulsaydı bu barda bir an bile durmazdı diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Dünyanın binlerce kilometre ötesine gitmeden önce eğitim alarak insanların kendi hayatına şekil verebileceğini düşünürdüm. Ama işte bu, bazı ülkelerde öyle zor ki! Buna imkân bile verilmiyor.

Bunları düşündükçe öfkem artıyor. Dün Rebecca'nın anlattıkları, bugün ise gördüklerim… Özellikle de kendi ülkelerindeki para biriminin döviz kurundan dolayı yüksek olduğu ülkelerden gelen insanların paralarıyla buradaki birçok şeye sahip olabileceklerini düşünmelerine öfkeleniyorum. Avrupalı insanların masa başlarında hak, adalet, özgürlükten bahsederken buradaki ikiyüzlülüğü sinirimi daha da bozuyor. Seyahat ederken, bir yandan dünyanın eşsiz güzelliği ile karşılaşıp diğer yandan da dünyanın adaletsizliği ile yüzleşiyorum. Üstelik bu, canımı fazlasıyla yakıyor. Rebecca'nın sesiyle irkiliyorum: "Hey! Beni dinlemiyor musun? Sence ne yapalım? Yarın plaja mı gidelim, yoksa tekne turuna mı?" Bir an öfke dolu düşüncelerimden kopup Rebecca'ya gülümsüyorum, "Tek derdimiz bu olsun!" diyorum. "Nasıl yani? Ne yapıyoruz şimdi? Senin gibi bir arkadaş buldum, heyecanımı anla lütfen!" İçten bir gülümseme ile "Tamam, tamam. Plaja gidebiliriz, geldiğimden beri denize girmedim," diye karşılık veriyorum. "Haydi, o zaman yavaştan eve geçelim! Yarın erken kalkacağız," diyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Sema Atamer

Hazal Kebabcı

YANKILAR

Ben kendimi toplarım, iyileştiririm. Kendi kendime döndürürüm devranı. Atılacakları toplayıp atarım, kalacakların kalması için elimden geleni yaparım. İçimdeki şey sevgi benim. İnsanlara olan bağlılığının ötesinde tek başına da güçlü. O, hep orada, bazen yıpranıp yerini yadırgasa da hep aynı yerde. İnandığım şey hep bu ve bu, bana yeter. "Bu, bana yeter." diyebilmek bir yüreğin büyüklüğüdür. Elimde kalanları besliyorum, büyütüyorum, öldürürsem tekrar doğuruyorum, o doğumun sancısına bile tamam oluyorum. Sevgi böyle, insanın içinde tüm varlığıyla bir kez "Ben buradayım," dediğinde eğer onu gerçekten görmek istersen saklayamıyor kendini. En çok buna güveniyorum. Senin seslenmekten korktuklarını bağırıyorum ben. İnanmadıklarına ibadet ediyorum. Bıraktıklarını bağlıyorum göğsüme. Senin yapamadıklarını yapıyorum, buduyorum ölmekte olan bir çiçeği ellerimle.

Benim derdim hep kendimleydi. Bütün kavgalarım kendimleydi. Kavgamın bitmesine izin veremeyişin, hiçbir sancıma dokunmak istemeyişin senin de kendinle yaptığın kavganın bir sebebiydi. Ne kendine dokundurdun ne de bana dokundun. Ne tuhaf değil mi? Yaptığımız planların hiçbirine gebe dahi kalamadık. Oysa hepsi bütün bu yalanları bastıracak kadar gerçekti. Yalanlar... Artık sevemediğini, yorulduğunu söylemiştin değil mi?

Ben iyiyim. Senden önce nasılsa öyle, belki daha da iyisi. Eski danslarıma geri döndüm. Kendimi kaybedene kadar hareket etmeye, kimsenin olmadığı bir merkezde dönüp durmaya... Merkezim seninkiyle aynı gibi şimdi, tek kişilik bir kalabalık. Bana kendimle kalmayı öğrettin. Kendime tahammül etmeyi, kendimle halletmeyi, saklayabilmeyi ve o hep aradığın, bende olmadığını sandığın gücü görmeyi. Bana içimdeki sevgiyi gösterdin. Biriyleyken tek başına olmayı kabullendiğinde, ister istemez sevgi dediğin şeyi tek başına beslemeyi öğrenmek zorunda kalıyorsun. Yeni olan çok şey var hayatımda şimdi. Eskileri rafa kaldırmak için ne iyi bir bahane değil mi?

Anlarsın ya işte, kalbin iknası zor. Durup baksam bir yerlerde bir şeyler bana savaş açacak gibi. Anlarsın ya işte, ben de durmamak ve bakmamak için bildiğim tüm oyunları oynuyorum artık. Geçiyor zaman, geçecek de, geçmek de zorunda. Hiçbir şey kalmadı senden. Hafızamdaki görüntüler, sesler, kokular dışında her şey bitti. Kaldırdım fotoğrafları. Kolaymış, tuhaftır ki bunu da senden öğrendim.

Bir evden tüm eşyasını toplamış olmak, devam etmek için gereken o gücü gerçekten veriyormuş insana. Teşekkür ederim, seninle tüm hesaplarım kapandı ve tüm derslerim bitti. Bittiğini anladım. En iyi anlattığın şey bu oldu bana. Öğrendim, anladım. Şimdi ve bundan sonra bir hatıra olarak kalacak, günün birinde belki çok sızlatacak olsan da "İyi ki..." dedirteceksin. Hep aradığın mutluluğun içinde, bulduğunu sandığın insanlarla avunman senin bitmek bilmeyen karman. Beni göremediğin her an için kendine iyi bak.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

NPC SENDROMU

GÜLŞAH MİNSİN

ÇOCUKLUĞUMUZ BİZE EL SALLAR,
ZAMAN AKIP GİDER VE SORUMLULUKLAR
BİRİKİP AY'A ULAŞIR.

BAZEN "SEN" BU KOCAMAN, YETİŞKİN DÜNYANDA
KENDİNİ MİNİCİK BİR PARÇA GİBİ HİSSEDERSİN.

HER ŞEY ULAŞMASI ZOR, BAŞARMASI
ZAHMETLİ VE BAYAĞI GÖRÜNÜR GÖZLERİNE.

AİDİYETİNİ KAYBETMİŞ, YAPAYALNIZ BİR KURT
GİBİ HİSSEDERSİN. BU HİS YİYİP YUTAR SENİ.

OYSA TEK DEĞİLSİN!

UNUTMA Kİ BU DENEYİMLER VE SORUNLAR
ORMANINDA SESSİZCE İLERLEYEN BAŞKALARI
BİLİNÇ DÜZLEMİNİN AYAKUCUNDA.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

GOLDEN GLOBES'UN ARDINDAN

Pandemi eşliğinde geçen bu ilginç bir senede tabii ki yıllardır takip ettiğimiz ödül törenleri de ilginç oldu. Zaten saat farkından dolayı bizim için işkenceden hâllice olan "ödül töreni izleme aktivitesi" bu sene bir de yerini kırmızı halısız ve neredeyse tamamen sanal bir hâle bırakınca "Hayatlarımız nereye gidiyor, bu, bize reva mı?" dedirtti.

Saatleri 02.30'a kurmak suretiyle başlayan maratonu yine her zaman olduğu gibi 07.01'de "Umarım terkar uyumayı başarırım!" duygusu takip etti.

Peki neler oldu bu gecede? Bundan birkaç sene önce Netflix filmleri ve dizileri ödüllere aday olmalı mı, olmamalı mı tartışmaları havada uçuşuyordu. Ama Netflix tıpkı hayatlarımıza usul usul girip bir güzel yerleştiği gibi ödül törenlerine de aynı sakinlikle ve emin adımlarla girdi. Bu sene Golden Globes'ta 42 ödüle adaylığı olan Netflix yapımları 10 ödülü kucakladı. Bunda eve kapandığımız koskoca bir senenin ve elimizden eksik olmayan kumandanın rolü var tabii ama yapımların güzelliği de göz ardı edilemez. *The Crown*'a, *The Trial of the Chicago 7*'a veya *The Queen's Gambit*'e kötü diyebilir miyiz? Sanmıyorum.

Bu sene Golden Globes'ta 42 ödüle adaylığı olan Netflix yapımları 10 ödülü kucakladı.

Geceden Önemli Notlar

Evet, kırmızı halı yoktu ama büyük bir çoğunluk yine kırmızı halıya hazırlanır gibi hazırlanmış ve evlerine gelen çekim ekiplerinin karşısında prensesler ve prensler gibi oturmuşlardı. Bu arada adaylar hazır evdeyken aileleri ve hatta komşuları ile katıldılar ödül törenine. Şık giyinen adayların yanında pijamalarıyla zıplayan çocukları renk kattı geceye. Çoluk çocuk hep beraberlerdi anlayacağınız. Bazı isimler ise nadiren, direkt ev hâli ile ekranlarımızdaydı. Jodie Foster ve eşi Alexandra Hedison bunlara en iyi örnekti diyebilirim.

Gecenin sunuculuğunu Tina Fey (New York) ve Amy Poehler (Los Angeles) üstlendi. İki ayrı yakada olmalarına rağmen aynı stüdyoda yan yanaymış gibi hissettirdikleri çok an oldu.

Nomadland filmi ile "En İyi Yönetmen" ödülünü alan Chloé Zhao'nun 1984'te bu ödülü alan Barbra Streisand'den sonraki ilk kadın yönetmen olması epey ses getirdi. Dile kolay 37 sene!

Netflix'ten sonra en çok ödülü kazanan ise fazlasıyla sevilen animasyon *Soul*, *Nomadland* ve *The United States* vs. *Billie Holiday* ile Disney yapımları oldu.

Gecenin en dokunaklı olaylarından biri kalbimize Black Panther rolü ile kazınan ve geçtiğimiz sene hayatını kaybeden Chadwick Boseman'ın ödülünü eşi Taylor Simone Ledward'ın alması ve yaptığı konuşma oldu.

Jane Fonda'ya Kalpler

Gecede ödülünü sanal değil de reel şekilde alan tek isim Jane Fonda oldu. Bugüne kadar defalarca Golden Globes'a aday olan ve 8 ödül alan 83 yaşındaki Fonda, yaptığı uzun ve anlamlı konuşma ile belki de törenin en özel anına vesile oldu. 1952'den bu yana verilen Onur Ödülü'ne layık görülen 16. kadın sanatçı olan Fonda ödülü aldığı için çok mutlu olduğunu dile getirdikten sonra bu zor zamanlarda sanatın bize yol gösterici bir araç oluşundan, bu yıl aday gösterilen birçok filmin kendisinde yarattığı etkilerden ve hayatı algılayışındaki değişimlerden bahsetti. Yılların aktivisti (Şaka değil, bir ara neredeyse her hafta gözaltına alınıyordu.) Jane Fonda'nın konuşmasının sonu bir harikaydı:

"Hikâyeler insanları gerçekten değiştirebilir. Ancak bu sektörde kendimiz hakkında görmekten ve duymaktan korktuğumuz bir hikâye var, hangi sesleri saygı duyup yücelttiğimiz ve hangilerini değiştirdiğimiz hakkında bir hikâye. Kimin masada oturmasına izin verildiğine ve kimin kararların alındığı odaların dışında tutulduğuna dair bir hikâye... Öyleyse hepimiz -kimin ödül kazanacağına karar veren tüm gruplar da dâhil olmak üzere-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

bu çadırı genişletmek için çaba sarf edelim ki herkes ayağa kalksın ve herkesin hikâyesinin görülme ve duyulma şansı olsun. Demek istediğim bunu yapmak, basitçe doğru olanı kabul etmek ve geçmişte yürüyen, savaşan ve bugün sopayı eline alan herkes yüzünden ortaya çıkan çeşitliliğe ayak uydurmak anlamına geliyor. Sonuçta sanat her zaman sadece tarihle aynı adımda yürümedi, aynı zamanda tarihe öncülük de etti. Bu sebeple biz lider olalım, tamam mı? Teşekkür ederim."

Ya Sonra?

Bunun dışında ödül töreni sıkıcı geçti diyebilirim. "Alışılmışın dışında" demek belki de daha doğru olacaktır. Bir sürü ünlünün katıldığı koca bir Zoom buluşması gibiydi. Tek fark bu buluşmada bizim mikrofonumuzun (Tabii ki!) kapalı olmasıydı. Şimdi önümüzde 26 Nisan tarihinde gerçekleşecek olan Oscarlar var. Yine aynı sistemde mi olur, mucize olur da pandemi biter ve alıştığımız gibi mi olur bilinmez. Kim bilir belki de alışkanlıklarımız ve bildiklerimiz artık kökten değişiyordur. Ama değişmeyen tek bir şey var, o da Türkiye'de yaşayan sinemaseverleri yine absürt saatte bir mesainin beklediği gerçeği.

Kim bilir belki de alışkanlıklarımız ve bildiklerimiz artık kökten değişiyordur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YETİŞ CALL CENTER

Keşke adımı Yetiş koysalardı. En azından altı yaşıma geldiğimde belki adımın anlamını sorar ve durumu idrak ederdim. Ha, derdim, benim dünyaya geliş amacım bu ayol! Ayol demezdim muhtemelen ama olsun. Ayolluk bir cümle olurdu. Kendimi tanıtayım: Adım Tülin. Siz yine de Yetiş diye aklınızda tutun. Ben ne güzel yetişiyorum, anlatamam. Sabahları işe yetişiyorum. Öğle arasında anneme yetişiyorum. Telefonlarına muhakkak yetişiyorum. İş çıkışı markete yetişiyorum. Market çıkışı akşam yemeğine yetişiyorum. Kızım var bir tane. Adı Duru. Duru'ya yetişiyorum. Duru'ya yetiştim mi oyunlara yetişiyorum, "okulda bugün ne oldu"ya yetişiyorum, ödevlere yetişiyorum, mide partisine yemek yetiştirmeye yetişiyorum. Sekiz gibi Tuğrul geliyor, ona yetişiyorum. Bulaşık makinesini doldurmaya yetişiyorum. Sunum hazırlamaya yetişiyorum. İçiniz mi şişti? Burada okumayı mı bıraktınız? Aşk olsun yani.

Hafta sonu anneme geçtim. Sokağa çıkma yasağıydı, altmış beş yaş üstüydü, hepiniz evde kalındı derken kadın bunaldı. Bir süredir cuma akşamından çıkıp pazara kadar kalıyorum. Pazartesi günleri sabahtan toplantıları online yapıyorum. Öte yandan annemi tehlikeye atmamak için maskeyle geziyorum. Duru, anaokuluna gidiyor. O, babasıyla kalıyor hafta sonları. "Babası" demeyecektim bak, pedagog demişti. Tuğrul'la kalıyor.

Yetiş Call Center'da çalıştığımı söylemiş miydim size? Söylememiş miydim? Biliyorsunuz veya tahmin edersiniz diye düşünmüştüm. Ondan.

"Alo? Buzlukta mantı var. E, ben cumadan üç çeşit yemek yetiştirip çıkmıştım evden. Sonra da anneme yetişmiştim. Nasıl bitirdiniz hepsini? Ha, yemedi. Tamam... Neyse, al sen mantıları. Küçük tencere var lavabonun altındaki dolapta. Al onu! Suyla..."

"Teyzeeeeee, ben bu gece burada kalmak istiyorum seninle. Anneme söyle, al!"

"Ay, alo? Canım kalsın, n'olacak... Saat zaten sekiz oldu. Yatırırım ben onu. Bi' dakika... Sevgilim su doldur tencereye. Yarısına kadar işte.., Suya biraz zeytinyağı, biraz tuz... Bekle, fokurdasın. Sonra da mantıları dök... Heh, canım... Bir şey olmaz, ben yarın sabah getiririm. Kalsın çocuk. Tamam kuzum git, oyna sen."

"Kalıyor muyum? Olllllley be!"

"Sevgilim pardon, Eren kalmak istedi de. Sos tenceresine iki kaşık tereyağı koy sen. Borcamı hazırla şimdiden. Mantılar on iki dakikaya filan pişince süz, borcamda tereyağı ile karıştır. Ben de seni seviyorum."

Başımı kaşıyacak vaktim yoku geçtim, başım kaşınsa hissetmem, öyle yorgunum. Ben bu hayatı müşteri memnuniyeti için yaşıyorum. Konuşmalarımız kayıt altında diye kalbimin kırıldığını, yeya yoruldu mu aman ha dile getirmiyorum. Sürekli bi' buyurun, ne istemiştiniz hâlinde geziniyorum. Biri bana ne istediğimi soracak olursa iyiliğini, sağlığını istiyorum. Hani benim iyiliğim nerede? Sağlığım, mutluluğum? Bu konuya asla girmiyorum.

"Tüüüüüüüliiiiiiiiiiiin..."

"Efendim anne!"

"Bi' baksana."

"N'oldu?"

"Zoom var mı bu telefonda?"

"Zoom mu?"

"Evet."

"Ne yapacaksın sen Zoom'u?"

"Asiye'nin eşi vefat etti ya... Onun duası var. Yedisi bugün. Soksana beni."

"Ver bakayım! Link yolladılar mı?"

"Yolladılar bir şeyler..."

"Dur, sen benimkinden gir anne. Buraya kurana kadar..."

Oh, gitti mi benim sunum şimdi! Bir saat sürer herhâlde. Neyse, bir saat de dinlenirim. Bir kitap okurum.

"Al anneciğim. Bak, buradan sesini açıp kapatıyorsun. Ben şimdi kapatıyorum. Konuşacağın zaman buraya bas."

"Aaaaaa, Sevim mi şu? Hemen gelmiş, kurulmuş, şuna bak!"

"Tülin mi o?"

Heh. Dıt dıtırırıdırım...

"Merhaba Havva Teyze. Allah kabul etsin. Ben şimdi anneme bırakıyorum."

"Bir görseydik yüzünü..."

Silah zoruyla mute edilmişiz de açamıyormuşuz gibi sessizce el sallayıp ekranı anneme bıraktım. Hah, telefon! "Canım? Tamam. Kızım? Bak şimdi, ben partinin girişinde görevliymişim, tamam mı? Ooooooo, mantı partisine mi geldiniz? Aman efendim, çabuk olun, içerisi dolmak üzere! Hop! O kadar hızlı değil. İkinci kaşık içeri giremezsiniz. Bi' dakika mantılar durun, durun! Mide partisi doldu! Aaaaa, küçük mantı mı? Tamam, siz geçin."

İşimi kolaylaştırıyorsa pedagojiye danışmıyorum. Çocuğuma sağlıklı beslenmenin faydalarını tane tane anlattım. Ama kendisi kuralları delip geçme, saygıyı hiçe sayma oyunuyla yiyor. Ne yapabilirim? Başka türlü nasıl yetişebilirim?

Bir tabak mantıyı iki dakika içinde yedirdim. Uzaktan eğitim ne ki? Aman Allah'ım! Sessizlik mi bu? İlk duyduğum anda bilirim. Valla, sessizlik. Gençliğimden kalan kitaplara bakıyorum. *Eroin Güncesi*'ne takılıyor gözüm. Bu kitabı okuduğumda sanırım yirmilerimin başındaydım ve hayatımın Beyoğlu'da, bir tuvalette son bulacağına inanıp

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

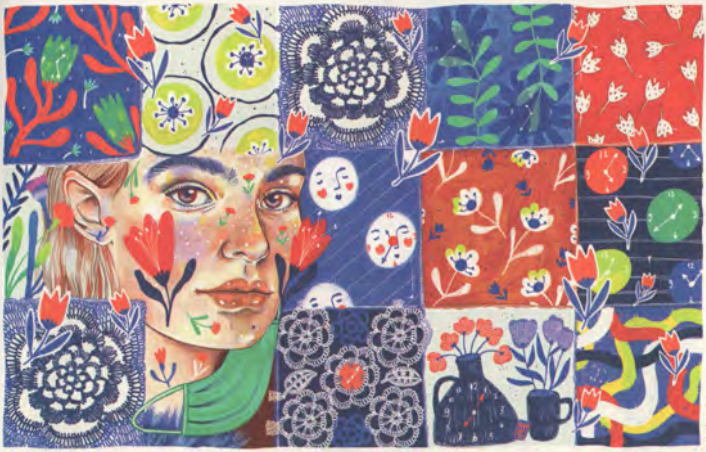

Öykü Başkaya

ağlıyordum. Uyuşturucu filan kullanmışlığım yoktu. Hatta içtiğimi bile hatırlamıyorum doğru düzgün. Kanımdaki asi genlerin beni oraya sürükleyeceğini sanıyordum ki asi genlerim mutasyona uğradı. Hızlarından bir şey eksilmedi. "Yetiş Tülin" işte böyle doğdu. Sevgili oldum, iş kadını oldum, eş oldum, anne oldum. Yatağımda ölü bulunacak bir yorgunlukla uyusam da hep uyandım. Çünkü alarm çaldı. Çünkü yetişmem lazım. Sabah kahvaltısına yetişmeliyim. Duru'nun çantasına, onu uyandırmaya, dişlerimizi fırçalamaya, servise bindirmeye yetişmeliyim. Sabah ütüsüne yetişmeliyim. Metro? Metroya yetişmeliyim. 07.40'ı kaçırırsam geç kalırım. Dünden aldığım notları gözden geçirmeye, toplantıya kadar gündemleri aklımda tutmaya, toplantıdan önce atılacak tüm "mail"lere yetişmeliyim.

"Tüliiiiiiiiiin…"

"Anne?"

"Sesimi açsana benim. Nasıl açılıyordu? Ne biçim iş bu!"

"Buradan anne. Dokunmatik benim ekranım. Bas buraya, açılıyor. Tekrar bas, kapanıyor. Mikrofon gibi zaten, baksana!"

Biri bana ne istediğimi soracak olursa iyiliğini, sağlığını istiyorum. Hani benim iyiliğim nerede? Sağlığım, mutluluğum?

"Tamam."

"Tülin mi o, Zerrin?"

"Tülin, Tülin… Tülin gelsene bi', görsünler seni."

"İyi akşamlar herkese…"

"İyi akşamlar kızım."

"İyakşamlar…"

"İyakşamlar…"

"İyakş…"

"Nasılsın Tülin? Kız nasıl?"

"İyi çok şükür. Allah kabul etsin tekrar. Başınız sağ olsun Asiye Teyzeciğim."

Benim başım da sağ olur mu? Telefon? Tuvalete geçiyorum. Çamaşır makinesinin üstüne koyuyorum telefonu. Çalıyor. Nasıl yetişeceğim telefona ben? Alo? Konuşmalarımız güvenlik gereği kayıt altındadır. Kimin güvenliği? Telefonun titreşim sesine annemin sesi karışıyor. Sifonu çekiyorum. Bir tuvalette ölü bulunacak yaşı geçmemiş miydim ben? Hı?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Celil Sadık

Takashi Murakami / 727

Takashi Murakami 1962 yılında Tokyo'da dünyaya geldi. Tokyo'da bulunan ulusal üniversitenin Güzel Sanatlar ve Müzik Bölümünde resim üzerine eğitim aldı. Ayrıca akademik kariyerine de burada devam ederek "Anlamın Saçmalığının Anlamı" başlıklı bir doktora tezi yazdı. Ardından 1989 yılında Tokyo'da bulunan Ginza Surugadai adındaki galeride "Exhibition L'Espoir: Takashi Murakami" adındaki ilk kişisel sergisini açtı. 1993 yılında ise kariyerinde büyük bir yere sahip olan Mr. DOB'un resmini ilk kez ortaya koydu.

Japon sanatçı Murakami çalışmalarının ilk yıllarında, 1996 yılında *727* adlı çalışmaya imza attı. Bu eser onun tarzını ve tekniğini en iyi yansıtan eserlerden biridir. Hem Batı'ya ait hem de Japon kültürüne ait ögeleri içinde barındırmasının yanı sıra bir hava yolu firmasına ve bir kozmetik firmasına göndermeler içeren bir resimdir. Eserlerinin isimleri ise genel anlamda sayılardan oluşur. Çoğu kişiye göre Murakami için sayıların anlamları vardır ve bunları araştırmayı hem tuhaf hem de eğlenceli bulur.

Bu ay inceleyeceğimiz eserin merkezindeki figür olan Mr. DOB aynı zamanda sanatçının imzası olarak kullandığı bir imgedir.

Peki nedir veya kimdir bu Mr. DOB? O bir Doraemon... Yani Japon mangalarında yer alan kedi ile robot karışımı karakter. Konsol oyunlarına ilgisi olan okurlarımız bu figüre baktıklarında meşhur video oyunu karakteri Kirpi Sonic'i hatırlıyorlarsa doğru yoldalar demektir. Burada gördüğünüz figür bir çeşit Kirpi Sonic ama onun çok daha vahşi bir versiyonu.

Mangaların gelişimi açısından önemli bir yere sahip olan Mr. DOB aynı zamanda Japonya'da İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan animasyon filmlere örnek olabilecek özelliklere sahiptir. Aslında bu figür sadece Kirpi Sonic'e değil Mickey Mouse'a da fazlasıyla benzer. Mickey Mouse'un çok daha vahşi bir versiyonu gibi görünen Mr. DOB, Murakami'nin sanat felsefesini fazlasıyla iyi yansıtır. Murakami, Amerika'da bulunan alt kültürlerin ve çizgi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

film karakterlerinin Japon halkı üzerindeki etkisini gösterir. Ama bu, öyle olumlu bir etki değildir. Murakami kendi toplumunu eleştirerek Japon kültürünün ve toplumunun bu konuda yetersiz olduğu mesajını taşıyan resimler yapar.

Bu anlamda sanatçı, Mr. DOB'u sadece imzası olarak değil bazen otoportresi olarak da kullanır. Hem Mr. DOB'tan öyle bir tane de yok. Bu şirin şey sürekli biçim değiştirir. Bu figür anlam açısından da çok katmanlı olarak yorumlanabilir. Mesela bu figürün üzerinde gizlenmiş bir DOB yazısı bulunuyor. Sol kulağa bakarsak burada "D" görüyoruz. Figürün yüzüne baktığımızda ise "O" şeklinde bir ovalliğe sahip olduğu, sağ kulağında ise bir "B" harfi bulunduğu görülüyor. DOB rastgele seçilmiş bir isim değil. Elbette bir açılıma sahip: "dobojite, dobojite, oshamanbe".

"Dobojite", 1972 yılında çekilmiş bir anime olan *General Taisho*'da geçen ve "Neden?" anlamına gelen bir sözcüktür. "Oshamanbe" ise bir slogandır ve bu sloganı ünlü japon komedi oyuncusu olan Toru Yuri sık sık kullanır. Tam bir karşılığı olmayan bu slogan ise aslında Hokkaido'daki bir kasabanın adıdır.

Resim aynı zamanda triptik bir kompozisyona sahiptir. Uzaktan bakıldığında geleneksel Japon paravanlarını anımsatır ve böylece dekoratif bir özellik de sergiler. Aynı dokuyu resmin yüzeyinde de hissetmek mümkün. Sanatçı genelde yüzeyi düzleştirebildiği kadar düzleştirmiş, bunu yaparken de bazen tek renkli bir arka plan kullanmıştır. Ama bu eserinde çok katmanlı bir boya yüzeyi elde etmiştir.

Mickey Mouse'un kulaklarını ve neşesini verdiği bu eser onun korkunç ve saldırgan versiyonuna benzer. Mickey Mouse bir değişim geçirmiş ve aklını kaybetmiş gibi görünür. Sanatçı, onun saldırgan yönünü güçlendirebilmek ve sevimli bir çizgi film karakterinden çok tehlikeli bir canavar olduğunu belirtmek için kulaklarının üzerine gözler ekler ve ikiden fazla gözü olan grotesk bir canavar elde eder.

Dalgalara benzeyen zarif formlar ise kompozisyona bir ahenk sağlar. Bu dalgalar, ukiyo-e yani "fani dünya resimleri" yapan usta ressam ve baskıcı Hokusai'nin *Kanagawa Açıklarında Dalga* ve *Dalgalar Altında* eserlerine gönderme yapar. Van Gogh'a bile ilham olduğu düşünülen Japon sanatçı Hokosai'ye de bu şekilde bir saygı duruşu sergilemiş olur.

Ayrıca bu geleneksel sayılabilecek tahta baskı resimleri referans alarak, çağdaş anime ve mangalara özgü hızlı ve hareketli tarzı geleneksel bir üslupla bir araya getirerek Japon sanatının bir sentezini oluşturur.

Mr. DOB'un sivri dişleri ve psikopat gülümsemesi Murakami'nin bu tip figürlerinin hemen hemen hepsinde görülmektedir. Sanki kahkaha atıyormuş gibi görünen bu figür çığlığa benzer sesler ve hırıltılar çıkaran histerik bir yaratıktır. İzleyicinin bu sivri dişlerle dolu, kahkaha atan ağza yoğunlaştığında alması gereken duygular güvensizlik, tehlikede olma, korku ve endişe gibi duygulardır. Ancak elbette grotesk figürleri seven kişiler bunu son derece sempatik ve heyecan verici bulabilir.

Sanatçı bu eseri yaptığı yıllarda New York'taki PS1 Contemporary Art Center'da çalışabileceği bir burs kazanmıştı ve bu nedenle Amerika'da geçirdiği yıllardan ve Amerika'nın alt imgelerinden çok etkilendi. Japon halkının da bundan etkilendiğini fark ettiğinde ise bu tip çalışmalara imza atmaya başladı.

1998 ve 2001 yılları arasında ise "Hiporon Fabrikası New York Atölyesi" adındaki atölyesini Brooklyn'de kurdu.

Özellikle küratörlüğünü yaptığı "Superflat" sergisi, kitlesel eğlence anlayışının çağdaş Japon estetiği ile ilişkisini ele alıyordu ve o dönem ismini fazlasıyla duyurdu. Bu sergi daha sonra Los Angeles'taki Museum of Contemporary Art'ta gerçekleşti ve büyük beğeni topladı.

Murakami Japonya başta olma üzere İngiltere, İtalya, Fransa, Almanya ve ABD'de sergilere imza attı. 2009 yılında ise İspanya'daki Guggenheim Museum Bilbao'da adına retrospektif bir sergi düzenlendi.

Karton üzerine yapıştırılmış tuval bezi üzerine akrilik ile çalıştığı bu eser 300 x 450 cm ölçülerindedir ve günümüzde, New York'ta bulunan Museum of Modern Art'ta sergilenmektedir.

Okuduğunuz için teşekkürler. Sanatla kalın.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

TİYATRO SOHBETLERİ:
DİCLE DOĞAN

"Ben kendi olan her şeyi güzel buluyorum. Kendini reddetmenin de kendiliğinden olduğunu biliyorum. Olmamışlıkların, beceriksizliğin, çırpınışların ama bunların içinde direnmeden veya direnerek deneyen, çabalayan, duran her madde, her insan, her hayvan güzel bana göre."

Dicle Doğan

Hazal Şahin: Öncelikle mesleğini ve şu anda yapmakta olduğun işleri nasıl anlatırsın?

Dicle Doğan: Bağımsız koreograf ve performans sanatçısıyım. Kendi performanslarımı sergilememin yanı sıra tiyatro toplulukları ve kurumlarında koreograf olarak çalışıyorum. Oyunculukta beden kullanımı, hareket ve farkındalık eğitimleri veriyorum. Ayrıca sosyal sorumluluk projelerine destek amaçlı söyleşiler, seminerler ve atölyeler düzenliyorum. Şu sıralar amatör bir bahçıvanım. Öte yandan "Gösteri Sanatlarında Kadın" grubumuz ile birlikte düzenli online toplantılar düzenleyerek gösteri sanatlarında maruz kaldığımız sorunlara çözümler üretiyoruz. Son zamanlarda beni en heyecanlandıran ve motive eden çalışmalardan biri bu, diyebilirim. Online atölyeler, söyleşiler düzenliyorum ve süreç böyle ilerliyor.

H. Ş.: Estetik algısı tanımının sendeki karşılığı nedir?

D. D.: Estetik algım: çarpık çurpuk, eğri büğrü, kusurlu, dağınık, sıradan, basit, toplumsal normların kabul etmediği orantısızlık, zaman zaman gürültülü bir şey.

H. Ş.: Kime, neye güzel dersin?

D. D.: Ben kendi olan her şeyi güzel buluyorum. Kendini reddetmenin de kendiliğinden olduğunu biliyorum. Olmamışlıkların, beceriksizliğin, çırpınışların ama bunların içinde direnmeden veya direnerek deneyen, çabalayan, duran her madde, her insan, her hayvan güzel bana göre.

H. Ş.: Travmalarımızın beden üzerindeki etkilerini nasıl anlatırsın? Bu konuyla ilgili senin farklı bedenlerle çalışırken fark ettiğin, deneyimlediğin şeyler oluyor mu?

D. D.: Bu, çok derin bir mevzu. Beden kayıt tutar ve çok güçlü bir hafızası vardır. Ama biz hep zihnimizin yönlendirmelerine kulak veririz. Hâlbuki bedenimizi sağlıklı bir şekilde duymaya başladığımızda ve onun ihtiyaçlarına yönelik hareket ettiğimizde daha sağlıklı bir zihne de sahip oluruz. Beden kuvvetlendikçe esner, beden esnedikçe zihin de esner. İşte o zaman "kabul" dediğimiz yere yaklaşabiliriz. Dolayısıyla travmalarımızı bedenimizden bağımsız düşünemeyiz. Travma bazen çok ciddi bir kelime gibi düşünülüyor ama aslında çok küçük bir bakış, ufacık bir yara, istenmeyen bir konuşma yanlış bir yönlendirme gibi sayabileceğim yüzlerce olasılık farkında olmadığımız travmalara yol açabilir. Bedeni ile ilişkide olan insanlar bunları fark etmeye başladıklarında bu, dipsiz bir kuyudaymış gibi hissedilebilir. Çünkü hafızadakiler yüzeye çıktıkça ve görünür oldukça derinleşmekten çekinebiliriz. Ama beden çalışması, bir travma onarıcı alan olmak zorunda değil. Zaten bedenimize gösterdiğimiz farkındalık ile birlikte zihinle koordine olmaya başlarız. İşte o zaman sistem bütünsel çalışmaya başlar.

H. Ş.: Çalışmalarda sıkça gördüğümüz beden kapalılığının, duruş bozukluklarının temelinde yatan şey sence nedir?

D. D.: Bedeni bir makine gibi düşünürsek arada bir bakımını, yağını, temizliğini, aklımıza ne geliyorsa o makineye yapılması gereken tüm bu bakımı yapmalıyız. Gündelik hayatın içinde sürekli oturan, iki ayak üstünde durmaya çabalayan, bir yerlere yetişmeye çalışan; stres, kaygı içinde bir beden tabii ki bir sürü, "yanlış" diye tanımlayabileceğimiz gündelik alışkanlığa sebep oluyor. Bizi tüm bu yukarıda saydığım şeylerden uzaklaştıracak, gündelik hayatın ritminde uygulayabileceğimiz basit ve kuvvetli bir sürü egzersiz var. Yoganın insanların hayatına bu kadar girmiş olması beni çok mutlu ediyor. Bilinçli bedenler görmeye başladık. Biz, insanlar, durmayı unutuyoruz. Kendimize durmamız gerektiğini de hatırlatmalıyız. Hiçbir şey yapmamanın ve hiçbir şey olmamanın yaratıcılığını gözden kaçırabiliyoruz.

H. Ş.: Dans sanatçılarının üzerinde "hep fit olmalı", "estetik görünmeli", "güzel olmalı", "esnek olmalı" vb. baskıların olduğunu düşünüyor musun? Eğer böyle bir baskı hissediyorsan bununla nasıl baş ediyorsun?

D. D.: Bazen hissediyorum, bazen hiç orada olmuyorum. Ama tabii ki zihnimin bir yerlerine yerleşmiş, insanüstü bir varlıkmışız gibi "sen dansçısın" ile başlayan, uyulması gereken onlarca kural var. Ama bu baskı sadece dans sanatçılarının üstünde değil günümüz dünyasında tüm insanların üstünde oluşan bir baskı, dünyanın toplumsal meselesi. Ve herkesin bu tuzaktan uzak durması, bilinçlenmesi ve gerçekten sağlıklı bir beden ve zihin bütünlüğü olduğu sürece "Nasıl görünüyorum?" ile ilgilenmemesi gerekiyor. Ben bu baskıyı kendi üzerimden atıp mükemmel bir bedeni göstermeyi reddettiğimden beri benim üzerimde de bu baskının azaldığını

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

hissediyorum. Bu konuda herkesin elini taşın altına koyması gerektiğine inanıyorum. Kusur yok, farklılık var. Tıpkı doğadaki ağaçlar gibi değişim var, dönüşüm var, süreç var, yaratıcılık var.

H. Ş.: Sen seyahatlerinin büyük bir çoğunluğunu yürüyerek gerçekleştiriyorsun. Sence yürümenin insan üzerindeki etkileri neler? Gerçekten büyük fikirlerin ve aydınlanmaların çoğu yürürken mi gerçekleşiyor?

D. D.: Bu soruyu bana soracak olursan evet derim :) ama aslında oturmak veya yürümek fark etmiyor. Bir eylemi düzenli yapmaya başladığında o kendini tekrar eden sistemin içinde dönüşümü görmek daha kolay oluyor. Yani şöyle anlatayım: Eylem basitleştikçe ve tekrar ettikçe içinde derinleşmek ve detayları, bütünlüğü görmek daha basit oluyor; eylemin içi dolmaya başlıyor, zenginleşiyor, beden ve zihin kendini bıraktıkça ihtimaller çoğalıyor. Ve işte tam da bu noktada yaratım başlıyor.

H. Ş.: Uzun yürüyüşler, yolculklar ile ilgili bizim gözümüzde canlanan bazı film sahneleri var. Bunlardan biri yolculuk esnasında bir anda gelen farkındalık anı mesela. Var mıdır senin böyle çok özel bulduğun ve paylaşmakta sakınca görmeyeceğin anların?

D. D.: O kadar çok ki! Japonya'da 1.200 km 'lik yürüyüşümün sanıyorum otuzuncu günüydü. 30 gün boyunca neredeyse kimse ile sohbet etmemiştim ve biraz hayallerle gerçeklerin birbirine girdiği zamanlar olmaya başlamıştı. Kendi kendime mi konuşuyorum, biri ile mi konuşuyorum gibi kafa karışıklıkları yaşamaya başlamıştım. İşte o an delirmeye başladığımı düşünüp, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım. Duyduklarım öyle ikna edici, öyle motive edici şeylerdi ki bir yandan kesinlikle bunu bana ilahi bir güç söylüyor diye düşünüyordum. Çünkü duyduklarım bana ait olamayacak bilgelikteydi. O anın hâlâ bir sanrı mı, gerçek mi olduğunu bilmiyorum. Eğer bensem kendimin potansiyelini gördüğüm yüksek frekanslı anlardan biriydi.

H. Ş.: Cinsiyet üzerinden ayrıştırıcı bir dil kurmak istemiyorum ama eğer erkek olsaydın seyahatlerinde farklılık gösteren şey ne olurdu?

D. D.: Doğada kadın ve erkek yoktur. Günde 30-40 km yürüyen, hava koşulları ile mücadele eden, bu eylemi tek başına gerçekleştiren kimsenin o koşullarda bedensel gücünü kullanarak bir şeyler yapabileceğine inanmıyorum. Doğa koruyan, kollayan bir yer olduğu kadar çok acımasız ve hata kabul etmeyen bir yer. O hatada cinsiyetin pek bir önemi olduğunu sanmıyorum. Yürüyerek seyahat etmek, sürekli zihnin açık olmasını ve anın içinde olmanı gerektiren bir eylem.

H. Ş.: Birkaç röportajında "Pek insan sevmem," demişsin. Paylaşmaya ve faydalı olmaya çok yatkın bir duruşun varken insan sevmiyor oluşunu nasıl anlatırsın veya zaman içinde bu görüşün değişti mi?

D. D.: Eskiden misafirleri, dışarıda konuşan biriydim. Artık her meselenin özünde kendime dönüp bir soruyorum. Birileri bana içindeki güzelliği veya kötülüğü açabilecek cesareti gösterdiğinde artık kendime şu soruyu soruyorum: Bu kötülüğü taşıyabileceğimi düşüneceği kadar kötü müyüm, bu güzelliğe şahit olacak kadar güzel miyim? Özetle kişisel alanlarıma sahip çıkmayı, dönüp kendime bir bakmayı ve mesafeleri öğrenmeye başladığımdan beri insan seviyorum. Yürüyerek seyahat beni içimdeki kötü insanla tanıştırdı. Çemberdeki herkes kadar iyi, herkes kadar kötü olabileceğimle yüzleştirdi. Herkesin "SEN" olduğunu anladığımdan beri sorumlu olduğum herkesi seviyorum. Ama bu, hiç basit değil.

H. Ş.: Senin için yaşamda "incelikli" olmamız gerektiğini düşündüğün alanlar nereler?

D. D.: Kesinlikle ilişkiler. Öyle hassas ve kırılgan, öyle derin bir yer ki orası her yerden incitebilir, incinebilirsin.

H. Ş.: Kendi alanını nasıl korunaklı tutarsın? Kendini tanıma yolunda keşfettiğin, paylaşmak istediğin şeyler var mıdır?

D. D.: Kendini tanımak ve değişime izin vermek çok önemliymiş. Ben buyum diyerek ideolojilerin, etiketlerin, sıfatların peşinden koşmadığım günden beri kesinlikle kendi bireysel alanıma daha fazla sahip çıktığımı görüyorum. Her an her şey olabilmenin özgürlüğü içindeyim.

H. Ş.: Sürdürülebilir yaşamdan bahsetmek istiyorum. Bildiğim kadarıyla sen böyle bir hayat sürüyorsun. Daha önce duymamış veya tam anlamamış olanlarımız için sürdürülebilir yaşamı nasıl anlatırsın? Neler yapıyorsun, neler yapmalıyız?

D. D.: Evimden en az miktarda çöp çıkarmaya çalışıyorum. Dünyaya sadece ayak izimi bırakmaya çalışıyorum. Bu sistemde maalesef ve maalesef ne kadar çabalarsak çabalayalım ideali yakalamamız mümkün değil. Ama elimizden gelenin en iyisini yapabiliriz diye düşüyorum. Sürdürülebilir yaşam ile ilgili çok fazla araştırma yaptım. Geri dönüşüm dediğimiz şeyin kocaman bir yalan olduğunu öğrendiğimden beri atıklarımı sıfıra dönüştürmeye çalışıyorum. Tüketim çılgınlığına son vermek, gıda israfını minimuma indirmek, aldığımız tekstil ürünlerinin karbon ayak izine, su miktarına bakmak, hayvansal gıda tüketmemek, bireysel araçlardan ziyade toplu taşıma araçları kullanmak, kişisel bakım malzemelerinde doğaya zarar vermeyen, plastik kap içermeyen ürünler kullanmak, yerli küçük işletmelerin ürettiği ürünleri almaya özen göstermek gibi sayabileceğim yüzlerce şey var.

H. Ş: Son olarak kendini keşfetme yolunda sana yol gösteren, fikirlerini büyük oranda etkileyen ve daha fazla insana ulaşmalı dediğin kitap, film, belgesel önerilerin var mıdır?

D. D.: Louis-Ferdinand Céline'in *Gecenin Sonuna Yolculuk* kitabını, Alejandro Jodorowsky filmlerini çok severim. *Ashes and Snow* sonradığım bir belgeseldir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

Can Öktemer

MAVİNİN İSYAN TONU

Mavi her zaman farklı duygu durumlarını bünyesinde barındırıyordu. Chet Baker'ın mavisi, Cansever'in mavisine karışıyordu, o ton da John Lee Hooker'ın mavisine sızıyordu. Yahut Kaan Çaydamlı'nın dediği gibi "Her şey ters görünüyordu, mavi bile.."

Jimi Hendrix'in söylediği rivayet edilen "Blues çalması kolay ama hissetmesi zor bir müziktir." cümlesi "blues"un varoluşunu en iyi açıklayan sözlerden biridir. İyi bir müzisyeni zanaatçıdan ayıran da sanırım bu duygu durumu. Bir parçayı mekanik bir şekilde çalıp tekrar etmekle ona kendi ruhundan bir şeyler katmak arasında ince bir çizgi var. Bu sebeple blues esas olarak bir hissiyat aktarımı. Enstrümana hâkim olduğunuz kadar ona kendinizden de bir şeyler katmalısınız. Gitardan dökülen notalar sizin kimliğiniz olmalı. Bu dünyadan görkemli bir şekilde geçmiş olan Kerim Çaplı ve Yavuz Çetin de bu tarife uyan müzisyenlerdendi. Onlar, Türkiye rock müzik tarihinin gördüğü en yetenekli ve en özel isimlerdendi. Sanki başka bir galaksiden kısa süreliğine bizi ziyaret etmiş gibilerdi. Çaplı ve Çetin'i rock müzik tarihinde bu denli özel kılan da müzikle kurdukları derin bağ ve notalardan taşan hissiyat olsa gerek. Müzik insanlık tarihinin en eski iletişim ve duygu aktarma araçlarından biridir. İşitilen incelikli melodiler, notalar çoğu zaman sayfalar dolusu kelimelerden çok daha şey anlatabilir. Kerim Çaplı ve Yavuz Çetin dünyaya yaşadıklarını, hissettiklerini eğip bükmeden, hesap kitap yapmadan, olduğu gibi, hep müzikleriyle anlattılar. Yokluklarının ardından kalan büyük boşluğun sebebi de buydu belki... Sahnedeki heybetleri, görkemlilikleri sebebiyle rock müzisyenleri genellikle antik Yunan tanrılarına benzetilir. Biz "sıradan" fanilerin sahip olmadığı farklı bir büyü vardır onlarda. Ve her tragedyada olduğu gibi epiklikle trajedi aynı öyküde buluşur çoğu zaman. Tıpkı Kerim Çaplı ve Yavuz Çetin'in hikâyelerinde olduğu gibi. Onlar hakkında konuşmak bu yüzden kolay değil. Kısa hayatlarına büyük trajediler sığdırıp, üstüne sahnede devleşip bir kuşağı iyi müzikle tanıştırmak ancak gerçek rock'n roll tanrılarının yapabileceği bir şey.

Kerim Çaplı'nın babası Erdoğan Çaplı tanınan bir müzisyen, annesi Azra Gün de opera sanatçısı. Kerim Çaplı, 6 yaşındayken ABD'ye gittiler. Bu seyahat Kerim Çaplı'nın müzikal yolculuğunun da başlangıcı oldu. Orada bir süre babasının konserlerinde çaldı, birlikte müzik yaptılar. Sonraki dönemlerde Kerim Çaplı rock'n roll'la tanıştı, besteler yaptı. Hem vokal yapabilme hem de davul, gitar gibi farklı enstrümanları çalabilme kabiliyeti sayesinde gruplara dâhil olmaya başladı. The Sundowners, The Monkees gibi 1960'ların önemli gruplarıyla çalıp besteler yaptı. İşler bir noktada öyle bir yere geldi ki Kerim Çaplı 1967 yılında çıktıkları turnede Jimi Hendrix'le tanışıp onunla birlikte çaldı. 1969 yılında ise dünya tarihinin görüp görebileceği en efsane konserlerden Woodstock'ta bulunup yine Hendrix'le birlikte müzik yapma şansına erişti. Böylesine parlak başlayan bir müzik serüveni ilginç bir şekilde bu tarihlerde sekteye uğradı ve Kerim Çaplı bir anda ortadan kaybolup Türkiye'ye dönüş yaptı. Yavuz Çetin de ufak yaşlarda müziğe başlayıp elektrikli gitarın sesinden büyülenenlerden. Gitara olağanüstü hâkimiyeti, eşi benzeri bulunmayan müzik zekâsı ve 70'ler rock müziğini belki de icracılarından bile daha iyi özümsemiş olması sebebiyle kısa süre içerisinde müzik dünyasında tanınır hâle geldi. Turgut Berkes, Kıraç ve MFÖ'yle kayıtlar yapıp konserler verdi. Bu sırada zamanın çok ilerisinde iki albüm çıkardı: *İlk* ve *Sattık*. Yavuz Çetin blues, hard rock etkileşimli, yer yer protest sözlere sahip bu iki albümle dünyaya karşı kaya gibi durdu ve kendi benliğini ortaya koydu. Özellikle ilk albümünde Erkan Oğur'la birlikte çaldıkları enstrümantal parça "Dünya" sessiz bir isyan hâlini betimliyordu. Kerim Çaplı ve Yavuz Çetin'i aynı hikâyede buluşturan ise hiç şüphesiz Blue Blues Band idi.

İnadın Rengi Olarak Mavi

Batu Mutlugil, Kerim Çaplı, Yavuz Çetin ve Sunay Özgür'den oluşan Blue Blues Band, 1990'lı yılların başında Türkiye'de rock müzik hareketliliğinin başlangıcının işaret fişeğini atıp bayraktarlığını yapmış bir grup olarak tarif ediliyor. Sadece cover çalmış olmalarına rağmen çaldıkları müzikleri kendileri bestelemiş kadar sahiplenmeleri, kendi kimliklerinin bir parçası hâline getirmeleri ve piyasayı, politik ekonomiyi çok da düşünmeden inatla, tutkuyla, hissiyatla yapmaları onları kısa sürede efsane hâline dönüştürmüştü. Başka bir kıtada Hendrix'in yaptığı bir parça döne dolaşa İstanbul'da, Kemancı'da çok daha iyi bir şekilde, koro hâlinde söylenebiliyordu. Yukarıda blues üzerinden alıntıladığımız hissiyat aktarımı Blue Blues Band özelinde vücut buldu. Blue Blues Band'in yaratmış olduğu bu hareketlilik kısa sürede onları efsane hâline getirmişti. Her ne kadar görece yakın bir tarihte varlıklarını sürdürmüş olsalar da onlar hakkında çok az şey biliniyordu. Özellikle Kerim Çaplı ve Yavuz Çetin hakkında... 2017 yılında Ser-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Serkan Yıldız

tan Ünver'in çekmiş olduğu *The Blue* belgeseli işte bu noktada çok önemli bir boşluğu kapattı.

Trajik müzisyen hikâyeleri sinema tarihinin vazgeçemediği anlatılardır. Bu anlatılarda hassas bir terazi vardır. İşin ucu az biraz kaçarsa vaziyet sömürüye dönüşebilir. Sertan Ünvar, hikâyesini bu durumun bilincinde şekillendirmiş. Kerim Çaplı ve Yavuz Çetin'in trajedilerini ne aşırı romantikleştirmiş ne de buna taraf olmaya çalışmış, hikâyeye mesafesini korumuş. Yönetmen, Kerim Çaplı ve Yavuz Çetin'in hayatlarını merkeze alarak hem Blue Blues Band'in hem de Türkiye'nin yakın tarihinden geçmiş bu iki olağanüstü müzisyeni yeni kuşaklara tanıtmış. Arşiv kullanımı ve dönemin tanıklarının anlattıklarıyla Yavuz Çetin ve Kerim Çaplı'nın hikâyesi derinleşmiş, anlam kazanmış. Özellikle Erkan Oğur'un kolay kolay bulunmayacak bir samimiyetle Yavuz Çetin'den bahsederken sözlerine devam edememesi, gitarıyla yüzünü kapatması çok etkileyici. Kerim Çaplı'nın oğlu Ahmet Çaplı'nın babasıyla ilişkisini ve onun yokluğunun yarattığı izleri anlattığı ve Kerim Çaplı'nın *Kayıp* albümünün arkadaşlarına dinletildiği bölümlerde ise ister istemez gözler doluyor.

Blue, bir tarafıyla duygusal yoğunluğu diğer taraftan da hakikiliği sebebiyle çok çarpıcı bir belgesel. Kerim Çaplı'nın işleri zaman zaman zorlaştıran, tepede öfkeyle buluşup yıldırım yağdıran yağmur bulutlarını andıran kişiliği, Yavuz Çetin'in tetikte bekleyen rahatsızlığı ve bu gelgitli hâletiruhiyenin ailelerine, dostlarına, çocuklarına yansıması olduğu gibi yayılıyor filmin imgelerine. Film boyunca üstün yetenekli, müzik tutkunu iki müzisyenin aile, çocuk, ev geçindirme sorumlulukları ve kendi varoluşlarıyla her daim bilek güreşi hâlinde olmalarına, insan hâllerine, zaaflarına ve Batu Mutlugil'in hep üzerinde taşıdığı baba figürüyle Kerim Çaplı'nın zorlu kişiliğine sahip çıkmasına, her yol ayrımında "Kerim için değer." diyerek sürdürdüğü yoldaşlığına, Sunay Özgür'ün sükûnetine tanıklık ediyoruz.

Blue Blues Band'in varlığı, hikâyesi, sadece cover yaparak zamansız olmayı başarması herhangi bir grubun başarabileceği bir şey değil. Zaten Batu Mutlugil de belgesel boyunca dâhil olduğu anların eşsizliğinin farkında olduğunu vurguluyor. Hatta sırf bu yüzden, tüm zorluklara rağmen grubu bir şekilde bir arada tutmaya çalışmış. Yetenek, müzik politik ekonomiye karışmıyor çoğu zaman, üstelik anlaşılmak da kolay olmuyor. En nihayetinde her kulak her şeyi işitemiyor, her şey biraz da zamanını bekliyor galiba. Selim Işık'ın hayaleti hep peşimizde. Anlaşılmak, anlaşılamamaya karışıyor: "Bat dünya, bat!" Böyle anlarda hayat ağır basıyor mu, bilinmez ama keşke Çaplı ve Çetin'in hikâyesinde ağır basabilseymiş.

Kerim Çaplı ve Yavuz Çetin hakkında konuşmak, yazmak hiç kolay değil. Romantizmle hakikat uyuşmazlığı en çok onların hikâyesinde buluşuyor. Hepimiz bu dünyadan gelip geçiyoruz, bazılarımız da onlar gibi iz bırakıp geçiyor ve asla unutulmuyorlar. Filmde Erkan Oğur'un dediği gibi "Anlaşılmamak diye bir şey yok. Sen zaten kendini anlıyorsan yeterli. Bir başkası da anlayabilir mutlaka. Anlamasa da önemli değil. Sen bir enerji yığını olarak varsın. İster anlaşıl ister anlaşılma, yok olamazsın. Müzik de öyle..."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ALAADDİN'İN CİNİNE SANSÜR ŞOKU!

Günlük yürüyüşümün dönüşünde, Çukurcuma'dan geçtiğim sırada, her zamanki antika sandalyenin üzerinde uyuyan Psikopat'la karşılaştım bugün. Bilen bilir, Psikopat Cihangir'deki köpeklere saldırmasıyla nam salmış en azılı kedidir. Psikopat'ı sevmek için birkaç dakikalığına durdum. Uzun zamandır aramızdaki flörtün farkında olacak ki beni gördüğü gibi fırlayıp bacağıma sürtünmeye başladı. Bugünkü 10.000 adımı fazlasıyla tamamlayan yorgun bacaklarımı hissettiğine veya bana yer vermek istediğine inanarak oturdum sandalyesine. Belki de yol boyu karşılaştığım binlerce tuhaf davranıştan sonra nezaketli bir şeyler eklemek istedim yürüyüşümün finaline. Bir süre bana, sandalyeye, yanı başımda duran ıvır zıvır, antika eşyaya sürtünmeye başlayan Psikopat, sokağın başındaki köpeği gördüğü gibi yine fırladı. Birazdan yaşanacak olan arbedeyi önlemek imkânsızdı. Mahallede Psikopat'tan korkmayan köpek yok. Ben de rehavet ve ataletle başladım izlemeye. Derken gözlerim hafiften puslu olmaya, yanmaya başladı. Bir süredir göz kuruluğu için tedavi gördüğümden damlamı çıkarmak için elimi montumun iç cebine attım. O sırada yanımdaki antika yağ lambasından duman çıktığını fark ettim. Biri içine izmarit atmış olmalı diyerek, dükkân sahibine haber vermek için hareketlenirken etrafı iyice toz duman kaplamaya başladı. Göz gözü görmüyordu. Ben de yerimde oturmaya karar verirken mavi bir silüet çıkıverdi dumanlar arasından. Kollarını birbirine kavuşturmuş, tüm vücudu maviye boyanmış bir hâlde bana bakan bir adamla göz göze geldik. Pandemi sebebiyle tiyatrolar kapalı, Blue Man Group'un da Zorlu'daki gösterisinin üstünden birkaç sene geçmiş. Anlamaya çalışıyordum bu kombinle Çukurcuma'da ne yaptığını. Göz ucuyla çıplak, mavi bedenli adamı inceledim: Kırmızı kuşağı, üstüne dar gelen, slim fit, işlemeli yeleği, dore bilezikleri ve sıkı bağlanmış at kuyruğuyla yakınlardaki bir açılış için hazırlanmış bir animatör olduğunu varsayarak tebessüm ettim. Karşımda öylece, kolları bağlı, bana bakmaya devam ederken "Yangın mı var bir yerlerde?" diye sordum.

Birini severken binlerce statü ve apoletin referansıyla değil de çıkardığı titreşim ve melodinin büyüleyiciliğine kapılarak sevmemizi isterdim.

— Nasıl?

— Duman oldu her yer. Bir yer mi yanıyor?

Gözlerini dikerek bakmaya devam eden mavi adam ekolu bir sesle cevap verdi:

— Tanımadın mı beni?

Sesinin yankılanmasına mı şaşırayım, animatörlüğe başlayan bir arkadaşımın inanılmaz değişimine mi, karar veremiyordum. Sonra samimiyetsiz bir şaşkınlıkla:

— Aaa! Sesin yankılı oldu. Nasıl oldu?

Gözlerini devirdi ve sessizliğe dayanamayıp:

— Pardon, tanıyamadım. Kimsiniz?

— Alaaddin'in ciniyim ben, dedi.

Kahkahamı onun sergilemeye devam ettiği ciddi suratında bastırmaya çalışarak bir sigara uzattım. Kolları hâlâ kavuşuk hâlde, gözlerini dikmiş bana bakıyordu. İçimden dedim ki ya her gün yeni bir oyunculuk metodu çıkıyor ya da ikimizden biri LSD etkisinde.

— Buralarda mı yaşıyorsun?

— Çin'de yaşıyorum.

Maskemi bir refleksle yüzüme daha da oturtup:

— Dublaj mı peki konuşman?

Çirkin esprime yine ben güldüm. Mavi adam ciddi bir şekilde:

— Pek dışarı çıkmam. Sen çağırınca çıktım.

Dağılan dumanların ardından belirginleşen lambayı gösterdi:

— Şu sıra hepimiz öyleyiz ama senin karantina şartları da ağırmış.

Bir an adamın bacaklarının lambanın ucuna doğru aktığını gördüm. O anda bizim Psikopat'ın sürtündüğü şeylerden birinin de yağ lambası olduğunu hatırladım ama böyle bir şeyin olma ihtimalini kabul etmeyi de sağlıklı bulmadım.

— Wow! Nasıl yaptın bunu? Efekt mi, photoshop mu?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

— Saçma sapan konuşma! Haydi, dile ne diliyorsan. Bu işlerin de tadı kaçtı iyice.

Durum absürt. Sosyal test mi acaba diye etrafa bakınıyordum. Herkes Psikopat'ın çıkardığı hırgüre odaklanmış hâldeydi. Kimisi lambaya değil de benim kendi kendime konuşmama bakıyordu ama Psikopat'ın reytingler daha yüksekti. Cin dürttü:

— Haydi ya, söyle! Dört dilek hakkın var. Tüm gün burada dikilemem.

— Üç değil miydi ya o?

— Kampanyamız var. Bugüne özel beni çağıran ilk beş kişiye +1 dilek hakkı! (Gözlerini yeniden devirerek) Uzatma hadi üçün beşin hesabını yapma. Dile benden ne dilersen.

Cinin de canı sıkkındı belli...

— Genel takıl kafana göre ya! Bir yerlerden başla! Allah belasını verdi dünyanın zaten.

— Kişisel bir şey iste!

— Ne bileyim? Etik, erdem gibi değerleri yeniden yüceltebilirsin?

— Bırak şimdi şovu! Yoksul ve evsizlere de yardım edeyim mi?

Bir an fark ettim: Kırmızı kuşak Harvey Nichols, işlemeli yelek Lanvin, dore bilezikler de Salvatore Ferragamo. Bizim cin brand ambassador çıktı mı?

— Gel ben sana takipçi vereyim. Yanına da mavi tiki benden olsun? Üstüne de para pul, bir şeyler ayarlayıp gideyim ben?

— Yok, ben daha toplumsal gerçekçi isteklerdeyim. Eğitim, adalet gibi konularda yap bir güzellik, fişini de almayayım?

— Bentley?

— Vergisi çok şimdi.

— Satarsın?

— Beni uğraşt...

— Malikane? Şan, şöhret? Ücretli ortaklık?

— TikTok ve Reels videolarını kaldırsan?

— Ya sen gerzo musun? Sana ne? (Zorla avcuma sıkıştırarak) Al şu Harrods hediye çekini, kapansın konu madem!

Bir süre sessizlik oldu. Cin de usanmıştı bu işlerden belli ki. Çekiştirerek çıkardı bacaklarını lambadan, çekti antikacının önündeki iskemlelerden birini, soluk soluğa oturdu yanıma:

— Şimdi ver bakalım bir sigara. Nedir senin sıkıntın?

Bir anda ortalık Ege'de arthouse film çekmeye karar veren yerli bir yönetmenin yapımcıyla kavga edip koltuğunu Guillermo del Toro'ya devretmesi gibi bir hâl aldı. Yine de bu kadar absürt bir durumun sinematografisini Safdie Brothers'ın ele almasını tercih ederdim diye düşünürken cin dirseğiyle yeniden dürttü beni:

— Cin dürtmesi bu oluyor herhâlde?

Kahkaha attı:

— Aferin, güldürdün bu sefer... Nedir senin olayın? Tuhaf dilekler, kafa hep bir yerde, dalgın?

— Açıkçası bana dört dilek sorduğunda bunu ayrımcılık olarak hissedecek kadar hassas biriyim. O kadar çözülmesi gereken konu var ki... Dünyadaki hiçbir cinsiyetin, mesleğin, topluluğun herhangi bir hak elde etmesi için meydanlarda yürümemesini dilerdim mesela. Sadece kadın hakkı, eş cinsel hakkı, hayvan hakkı veya her türlü grupla ştıran ya da ayrıştıran haklar değil de sadece hak olabilirdi. Hatta haksızlık olmasaydı hak da geçerliliğini yitirebilirdi. Gösterge toplumuna ait üç beş materyale ulaşmak için insanların sergilediği bu zırvalıklardan kurtulmasını dilerdim mesela. Belki de en başta bir şey dilememeyi, zaten hâlihazırda çok uyumlu ve adil bir dünyada varlık gösteriyor olmayı umardım. Empati ve sağduyuya dayalı, rafine olmuş, incelikli insanlarla bir arada, tüm diğer gerçek olmayan şeylere gereksinim duymadan ve bunları hiçbir zaman dilemeyecekleri bir platformda olmak isterdim. Başarılı olmak için yırtık olma zorunluluğuna, düşük ahlaka veya "Başarılı ol da her şey mübah!" anlayışına inandırılan insanlara tanık olmak istemezdim. Topluca katılımın, şakaların, bir aradalığın, güzel yemeklerin, müzik ve dansların, sınırlarla çizilmemiş coğrafyalara kolay keşiflerin olduğu ve mülk kavramının olmadığı güvenli bir dünya olmasını isterdim. Birini severken binlerce statü ve apoletin referansıyla değil de çıkardığı titreşim ve melodinin büyüleyiciliğine kapılarak sevmemizi isterdim. Ayrılmak diye bir şey olmasından ziyade herkesin herkese kısa kırgınlıkların ardından güçlü ve kontenjansız sevgilerle yaklaşmasını isterdim.

— Duman altı yaptın ortalığı be!

— Yok, o senin yağ lambasından. Kaçak var sanırım.

— Disko sisi aldım ucuz diye, ondan. Kuru buz daha kaliteli, değiştireceğim.

Kısa bir bakışma oldu.

— Bu arada bu söylediklerine bir çözüm bulamam. Aşırı kapital durumlar... Ben de kapital bir hikâyeyim, biliyorsun. Şimdi müdahale edersem beni de yasaklarlar. *Şeker Portakalı*'nın başına gelen gelmeden gideyim ben yavaştan.

Duman, efekt ve bilumum halüsinojenik durumla kaybolan cinin ardından Psikopat atlayıverdi kucağıma. Psikopat'ı severken bu olayın bana bir mesajının, en azından bir önermesinin olduğunun farkındaydım. O an anladım ki çözüm de umut da çabalayıp üretti ğimiz sürece daima var. Çabalamak belki dünyayı bir dilek kadar hızlı değiştirmeyecek ama birilerine küçücük bir ışık kaynağı, bir sonraki nesil için ufacık bir tuğla veya yol gösteren minicik bir levha görevi bile görse buna değerd... Derken önümden hızla geçen aracın girdiği çukurdan yüzüme sıçrayan sularla neye uğradığımı şaşırdım. Çenemden damlayan çamurlu sularla eve dönüş yolunda, yumruklar sıkılı, ağzımda tek bir cümle vardı: Canınız cehenneme!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BİRBİRİMİZİ OLDUĞUMUZ GİBİ KABUL ETMEMİZ GEREKTİĞİ DÜŞÜNCESİNİ YAYMAYA YÖNELİK HER BİR ÇABA, BU DÜŞÜNCEDEN YANA OLMAYANLARI DEĞİŞTİRMEK ANLAMINA GELİYORKEN BİRBİRİMİZİ GERÇEKTEN OLDUĞUMUZ GİBİ KABUL EDEBİLİR MİYİZ?

ŞUNU DÜŞÜN:
BİR KÜPÜN KAÇ YÜZÜNÜ AYNI ANDA GÖREBİLİRSİN?

Her gün onlarca yüzün yanından geçiyoruz. Bazen yan yana duruyor, bazen karşı karşıya geliyoruz. Zamanlarımızın, alanlarımızın ve sınırlarımızın bir kısmını bu yüzlerle paylaşıyoruz. Bu paylaşımın süresi, genişliği ve mesafesi bir ön değerlendirme sonucu belirleniyor. Yüzleri tanımlıyor, yorumluyor, sınıflandırıyor ve etiketliyoruz. Güzel, çirkin, güvenilir, güvenilmez, iyi, kötü, zararsız, zararlı, dürüst, yalancı, merhametli, acımasız, mütevazı, kibirli, cesur, korkak, güçlü, zayıf, tanıdık ve yabancı yüzlerce yüz...

Peki insanın içinin yüzüne yansıdığına bizi kim inandırdı? İnsanlıkla yeterince zaman geçirdiğimizde insan gibi çok boyutlu bir varlığın, yüzünden okunabileceğini düşünmenin ne kadar da yüzeysel bir yaklaşım olduğunu idrak etmeye başlıyoruz.

Buna inanmak için insanın derinliklerindeki gizemin, onun bilinçaltının, bilinç dışının ve bilincinin oluşmasına etki eden binlerce dış etkenin yansımasından olgular üreten algımızın söz hakkını yok saymış olmamız, gördüğümüzün gözümüze görünebildiği kadarıyla yetiniyor olmamız gerekiyor. İnsan olmak, insanı bildiğimizi zannetmek için sanıyorum ki yeterli değil. Aksine insan olmak, insanı gerçek anlamda anlamak için en büyük engellerden biri gibi.

Yüzümüzün yan yana durduğumuz veya karşı karşıya geldiğimiz hatta arkamızda bıraktığımız insanların hem görüş açımıza yansıyan yönlerine hem de bize çarpıp bizden bir başkasına yansıyan yönlerine nasıl bir etkisi olduğunu çoğu zaman hesaba katmıyoruz. Bu formül denkleme dâhil edildiğinde, birini olduğu gibi kabul etmek veya olduğumuz gibi kabul görmek için sarf edilebilecek her türden çabanın gereksizliğini anında kanıtlıyor.

"İki insan karşılaştığında, altı kişilik bir karşılaşma yaşanır," denir. İlk ikisi kişiliklerinin oluşmasında etkili olduğunu düşündükleri kişiler, diğer ikisi birbirlerinin olduklarını sandıkları kişiler, diğer ikisi de gerçekte oldukları kişiler. Ben iki kişi daha ekliyorum: Birbirleri üzerine yansıyarak birbirlerinin yüzeyinde yarattıkları yeni kişiler. Tıpkı karşılıklı yüzleri birbirine paralel ve alanları eşit 6 yüzü, 8 köşesi olan bir küp gibi. Bununla da yetinmiyor, bu küpü detaylandırıyorum. Çünkü insanın çok boyutluluğu eğer bir küp ile temsil edilecekse bu küp sıradan bir küp olamaz. Gözlerimi kapatıyor ve hayal ediyorum.

Işık geçirgenliği yüksek, çok ince, çok hassas bir kristalden yapıldığını, her bir yüzünün bambaşka bir renkte olduğunu; şefkatli bir rüzgârla havalanmış, güçlü bir ışığın önünde kendisi gibi yaratılmış milyonlarca küple birlikte hiçbir şey kontrolünde olmaksızın boşlukta salındığını; karşıdan bakıldığında önüne, arkasına, sağına, soluna denk gelen diğer küpleri de kendi içinden yansıtarak gösterdiğini gözümde canlandırıyorum. Her bir kristal küpün içinden geçen ışık bambaşka yüzlerine vurarak, bir diğerine yansırken kırılıyor, küpler bakılan açıya göre renk değişkenliği gösteriyor.

Bu yüzden küplerden herhangi birinin bir diğerindeki tüm yüzlere denk gelmesinin de birbirlerine diğerlerine göründükleri gibi görünmelerinin de asla mümkün olamayacağını anlıyorum. Peki bu kristaller evrenine bir de aynalar girse?

Tüm bu şartlar altında kimin kim olduğuna nasıl karar verebiliriz? Kimin neresinde durduğumuzu, bakışımızın ona hangi açıdan yöneldiğini, onun üzerinde başka kimlerin yansıması olduğunu ve görüşümüzün neyin etkisi altında kaldığını tek seferde nasıl bilebiliriz? "O, budur." diyebilmemize yetecek kaç yüzünü aynı anda görebiliriz? Bilmiyorum.

Ama şunu biliyorum: Yüzlerce kez aynalarla karşılaşmış olmamamıza rağmen henüz kendimizin bile tüm yüzlerini gördüğümüz doğru değil. Bu yüzden birimizi, her seferinde bambaşka bir yöne taşıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Okurlarımıza da sorduk:

KABUL ETMEK

İnsan hâllerinin farklılıklarını vurgulayan iki kelime: *Olduğu gibi*.

Aslında herkes olduğu kadar ve herkes kendi olacağına varma mücadelesinde. Her biri eşsiz olan bu mücadelelerin kabulü kişilerin kendileri için bile zorken bir de farklı hayatların hâllerini kabul etme ve kabul ettirme çabasına gerçekten ihtiyaç var mı?

Belki de ilk bakışta fark edilen farklılıklar olmadığı zaman kimse kimsenin olduğu kadarını olduğu gibi kabul etmek zorunda da kalmayacaktır. İnsanların birbirlerini kabulü, birbirlerine baktıklarında "gibi"sini görmedikleri zaman başlayacaktır. Herkesin derdi sadece kendiyle olduğu zaman, İnsan kendiyle olan kavgasını sonlandırıp kendini kucakladığı zaman ve harcadığı tüm çaba kendinin daha iyi bir versiyonu olmak uğruna olduğu zaman insanların birbirlerini oldukları gibi kabul etmeleri gibi bir düşünceye bile gerek kalmayacaktır.

Belki de işte o zaman herkes birbirini bir yaz akşamı sahilde değişen gökyüzünün renkleri veya soğuk bir kış gecesi gökyüzünde uçuşan eşsiz kar taneleri gibi görmeye başlayacaktır. O zaman herkesin sesi, bir ilkbahar sabahı ağaçlardaki kuşların cıvıltıları veya bir sonbahar sabahı yerdeki rengârenk yapraklarla buluşan yağmur damlaları gibi duyulmaya başlayacaktır.

Ceyda Tekin Kisser

MÜZİK

Bencillikten ne kadar uzaklaşırsak insanları anlamaya ve kabul ederek saygı gösterebilmeye o kadar yaklaşıyoruz. Peki bencilliğimize mesafe koymak kolay mı? Her an kendimizle beraberken, hiç bitmeyen bir ezgi gibi iç sesimizi hep dinliyorken, kalbimizin söylediklerinden ve inandıklarımızdan şarkılar bestelerken diğer insanları oldukları gibi duyabilmek mümkün mü? Aksine kendi şarkılarımızı herkese söylemeye çalışıyoruz. Bazen söylemek de yetmiyor, ezberlesinler istiyoruz. Sonra "Siz de söyleyin!" diyoruz. Haydi, hep beraber benim şarkılarımı söyleyelim!

Halbuki herkesin müziğini dinlemeli. Her şarkı ayrı bir coğrafyanın iklimi. O iklimlerin renklerini olduğu gibi kabul etmeli. Herhangi bir ağacın yaprağının rengini değiştiremediğimiz gibi insanların da binbir duygu yaşayarak boyadıkları renklerine dokunmamalı. Karşımızdakini değiştirmeye çalışmaktansa olduğu gibi kabul etmek belki de sevmenin ilk adımı.

Şimdi de kendime soruyorum: "Birbirimizi olduğumuz gibi kabul etmeliyiz." fikrim benimsensin isterken, bu düşünceden yana olmayanların renklerini görmeyerek ilk sınıfta kalan olmadım mı? Ne oynaksın içimdeki şarkı!

Melike Mert

AYNALAR

Bir odadayız. Ellerimizde aynalar... Her birimiz kendi aksimize bakıyoruz. Yüzümüze bakarken arkada onlarca silüet... "Ben"den ibaret bir cumhuriyet kurmuşken çok kalabalık olduğumuzu fark etmiyoruz. Yüzümüzün kıvrımlarını inceliyoruz ve sonra gözlerimizin tam içine bakıyoruz. Orada, bir yerde kendi gerçekliğimizi bulmaya çalışıyoruz. Karşımıza ne çıkacağını bilmeden üstelik... Karşılaştığımızda da tüm sahne ışıkları kapanıveriyor ve aydınlıkta sadece o salt gerçeklik kalıyor. İşte cevval mücadelenin başladığı o an. Orada yüz yüze kaldığımız "kendi"miz... Gördüğümüz her neyse onu kabul etme mücadelesinin dayanılmaz ağırlığı... Omuzlarımıza bir çuval dili inen o ağırlığı kovmaya çalışıyoruz ilkin. Etrafı aydınlatmak, diğer yüzleri görmek istiyoruz. Sarhoş olup baktığımız aynalara, arkalarında sakladıkları kalabalık ordulara muhtaç oluyoruz. Sonra, kendi gerçeğimize dayanamadığımız anda avazımız çıktığı kadar haykırıyoruz ötekilere: "Beni kabul et! Bu karşı karşıya kaldığım şeyi anla, sev, sahiplen!" Kendimizin bile yapamadığı şeyi ötekinden tüm yalınlığımızla bekliyoruz. Oysa bilmiyoruz ki bir odadayız ve herkes kendi aynasına esir, herkes kendi gerçeğine tutsak, herkes kendini kabul etme savaşında yaralı. Yaralar derinleştikçe sesler yükseliyor. İşte bu, böyle [illegible]

İrem Yılmaz

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SADECE BECKETT OKUYARAK 12 KİLO VEREBİLİRSİN

"Beckett sana belli bir yerde ve belli bir zamanda varoluşunu devam ettirirken ne yazman gerektiğini öğretecektir."

İyi bir edebiyatçı olmayı istemiştin. İyi bir edebiyatçı olma uğruna önce kötü insan, neticeten kötü edebiyatçı oldun. Çocuğunu kaybetmiş anne gibi sağa sola koşuşturuyorsun kalabalıklarda iyi edebiyatı bulmak için. Aldatılıyor, sömürülüyor, dolandırılıyor ve ona ulaşamıyorsun. Sonra içinde iyi his adına ne varsa yitiyor. Kötülük, kin, nefret, ihtirasla dolup taşıyor damarların. Güzel sözler ürettiğin için şöhret, para, cinsellik istemen doğal fakat sen bunlara ek olarak bir de övgü istiyorsun. Hem de övgünün en paha biçilemez olanından, yüzüne edileninden talep ediyorsun. Sadece iyi yazmak seni teskin etmiyor, edebiyat tarihi de okumaktasın. Felsefe kitaplarına dalıyorsun estetik ilmini kavrayabilmek için. Filoloji, antropoloji tahsil ediyorsun insanı daha iyi tanıyıp daha güzel yazmak için. Dine merak salıyorsun bir ara. Doğu dinlerine. Brahmanizm, Hinduizm, Maoizm, Budizm, kübizm… Allah ne verdiyse işte araştırıyorsun.

Ölü edebiyatçılardan çok yaşayan edebiyatçılarla ilgilisin çünkü bir ölünün gücü seni övmeye yetmeyebilir. Kitabın çıkınca yaşayan edebiyatçının seni övmesini bekliyorsun. Kitabın çıkıyor ama kimse seninle söyleşi yapmıyor. İşlerin başka türlü yürüdüğünü utanarak keşfediyorsun. Keşif biter bitmez utanma duygun kayboluyor. Övülebilmek için her gün insan övmeye başlıyorsun sosyal medyada. Övdüğün insanlar başka kitapçıların yazarları olunca senin kitabını neşreden kitapçı üzülmüş gibi yapıyor ama aslında aba altından sopa gösteriyor. Sezgilerin bu tehdidi algılayacak kadar güçlü. Sadece sana sahip olan kitapçının yazarlarını övüyorsun böylece. Devrin bütün dâhileri sizin yayınevinizden çıkıyor. Fakat ne yaparsan yap sivrilen birkaç yazarın seviyesine ulaşamıyorsun katiyen. Çıkardıkları kitap henüz dağıtılmadan tanıtım yazıları çıkıyor gazete eklerinde, kültürel web sitelerinde, bilumum mecralarda. Yaptıkları duyuru 130 RT 672 beğeni alırken senin duyuruna sadece 51 RT geliyor. Beğenenleri teker teker stalklıyorsun. Aralarında yazar varsa takibe alıyorsun onları hemen tavşan gibi. Onlarla aynı kitapçının çatısı altında birleşmek yetmiyor demek ki kapak tasarımlarının da aynı olması gerekir diye bir fikre kapılıyorsun. Kitapçına rica ediyorsun kapakları onların kapakları gibi yapması için. Sonra bunun da kâfi gelmeyeceği anlaşılınca onlarla aynı şeyi yazıyorsun. O arada moralin aşırı bozuluyor. Rakip çalışan, ilk baskının üzerinden henüz bir ay geçmemişken maalesef ikinci baskıyı yapıyor. Yazar mutlu, yayıncı mutlu, okur gururlu.

İnternette dolaşırken, haset yumağında başkalarının takipçilerini sayarken, kimin imza gününe kimler gitmiş diye gözlerini patlatırken profil fotoğrafı bile olmayan biri senin kitabın hakkında "çığır açıcı bir eser", "kafamı kitaptan kaldıramadım", "kelimelerle dans etmiş âdeta", "herkese öneriyorum" diye havadan bir pas atıyor sana. Yüksek bir pas bu. Seni aşabilir. Derhâl tüm defans oyuncularını kontrol ediyorsun. İkisi durumlarını korurken rakip kaleye en yakın olan oyuncu bir adım kadar yerinen kıpırdıyor. Bu taktiği biliyorsun. Böylece rakip kaleye en yakın yazar sen olmuş olabilirsin. Emin değilsin. Fakat o da ne? Takım arkadaşın hızını almış vaziyette geriden çapraz koşmaya başlamış bile. Onun koşu yoluna atılmış bir top da olabilir bu top diyorsun. Topla buluşsa kaleciyle karşı karşıya kalacak. Tüm yayınevi kazanacak. Sen dokunsan ofsayt olabilir. Tüm bu ihtimallere rağmen duraksamıyorsun. Bir umut takım arkadaşının yerine sen topla buluşuyor ve onun yerine kaleciyi sen çalımlıyorsun. Topu ağlara sen gönderiyorsun. Muhteşem bir gol. Artık yeni kahramanımız sensin. Kaleci yan hakeme bakarak elini havaya kaldırıyor. Tüm defans zaten "eller havaya" vaziyetinde. Yan hakem artık pozisyon bitmiş olduğu için ofsayt bayrağını kaldırmış oluyor. Gol sevincin kursağında kalıyor. Başında beklettikten birkaç saniye sonra bu kez yüzünü gizliyorsun ellerinle. Takım arkadaşın sana sitem ediyor. Pası atan müstereddit. Teknik direktör kudurmuş. Seni derhâl oyundan alıp yerine genç santraforu koyuyor. Pasın sen ofsaytta olduğun için depar atan yazara atıldığına emin oluyorsun evde özetleri izlerken. Kimseyi kandırmana gerek yok. Ofsaytta olduğunu biliyordun. Bir buçuk yıldır depar atanı kıskandığını biliyoruz.

Bırak artık bu işleri. Gel sen de benim gibi sadece yazar ol. Edebiyatçı olma, şair olma, entel olma. Yazmaya önem ver, göstermeye değil. Okumaya zaman ayır ki başka yazıcılarla pişti olmayasın. Bak haftaya, 13 Nisan 2021 Beckett'in doğum günü. Bir pasta al. Eşini dostunu çağır. Mum dikin. Üfleyin. Sonra bütün eserlerini okuyun. Beckett sana belli bir yerde ve belli bir zamanda varoluşunu devam ettirirken ne yazman gerektiğini öğretecektir. Ölü ustaların senden borç isteme ihtimali yok. Haydi!

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

H. Sancar Türkel

Gizem Demirel

İKİNCİ SOL

Ne çok ihtiyaç duyuyoruz bir haritaya. Bize gitmemiz gereken yolu çizen bir navigasyon uygulamasına nasıl alıştık. Gitmek istediğimiz yere olan yolun dörtte üçünü pekâlâ kendimiz de bulabilecekken bir gözümüz devamlı ne yöne gideceğimizi, hangi tarafa döneceğimizi soruyor ekrana. Kaç dakikada varacağımızı görüp kaç kilometre katetmek istediğimizi bile seçebiliyor, arkamıza yaslanıyoruz yalnızca. Öyle güveniyoruz, o denli teslim olmuşuz ki düşünmeyi bırakmış hâldeyiz. Anlık olarak işimize yarayan ve bizim üzerimizdeki yükü görece azaltan bu tarz uygulamalar elimiz ayağımız oldu. Oysa kapalı olduğunu bildiğimiz yola ille de dön, diyor; çıkması güç, dik yokuşlardan geçiriyor bazen yolumuzu. Kendi arabamızın alçak altını, zorlandığı açıları, açık-kapalı yolları veya belki de yalnızca içimizi ürperten, geçmek istemeyeceğimiz ara sokakları bir tek biz biliyoruz. Bunu unutuyoruz. Bir "yol gösterici"ye teslim olma arzusu sanki her birimizin kanında var, o kadar müşterek ve bize son derece güvenilir geliyor. Fiziksel olarak bir yerden bir yere varmak için olduğu kadar içsel olarak da hep bir B noktasına önceden belirlenmiş bir güzergâhla erişmek istiyoruz. Haritalara, rotalara danışmaya bayılıyor zihnimiz. Örneğin şimdiki bedenimden başlayıp ideal bedenime ulaşmak için bana hiç benzemeyen bir X kişisinin ideal bedenine kavuşma hikâyesini, adımlarını kılavuz alabiliyorum. Bir ilişki var hayalimde, aşkla ilgili, kadınlarla ve erkeklerle ilgili söylenen ne varsa, ne okuduysam, ne dinlediysem sıkı sıkı tutuyorum aklımda. O aklımda tuttuklarım yakışıklı prensime, pamuk prensesime doğru yürüdüğüm yolda hava kararınca fenerim olacak, sanıyorum. İlk dakikadan pillerinin biteceğini öngöremiyorum. Her harita, onu yaratan kişi ve yaratıldığı zaman dolayısıyla, er geç belli sınırlar çiziyor. Hiçbir rota, bütünü eksiksiz bir biçimde maalesef kapsayamıyor. Çünkü toprak değişiyor, yollar yenileniyor, tabelalar güncelleniyor. Bir başkasının güzergâhı senin için, benim için işe yaramaz olabiliyor. İyi olmak ise varış noktan, bu yol senden başkasının deneyimlerinden değil karış karış senin farkındalığınla keşfettiklerinden geçiyor. Tehlikeli olan, o bir başkasının haritasını tek doğru, en ideal olarak sunması ve dayatmaya çalışması. O güzergâh onun için idealdi, bunu unutmamalı. Kendi gittiğimiz yolu, herhangi bir alanda şifa bulmamızı sağlayan adımları bir başkasına önerirken hepimiz zaman zaman ısrarcı olabiliyoruz. Lakin farkındalık biricik, kişiye özel. Yolun kendisi gibi. Kişi, varacağı yere sizin döndüğünüz sola değil de iki sokak sonraki sola dönerek ulaşacak olabilir. Evet, ana hatları aklımızda tutarız hep ama detaylar kişiye, içgüdülerine ve farkındalığına kalır. Dikkatli mi dikkatli bakar sunulan haritanın kapsadığı toprağa, çevresine. İkinci sola döndüğünde öyle bir şey fark eder ki belki o an durur. Aslında istediğinin B noktasına varmak olmadığını derinlerde hisseder, gitmekten vazgeçer. Gitmekten vazgeçmek gibisi yoktur bazen. Direksiyonu kırar bambaşka bir yöne. Daha önce gidilmemiş bir yola düşer. Çünkü yol birden fazla. Çünkü harita senin kalbinde.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SARI KIR ÇİÇEKLERİ

"Çiçeklerinizi getirdim Nergis Hanım."

Bahçe kapısı açıldı. Tatlı esintiler ve cıvıl cıvıl sesler arasında ağır ağır yürüdü. Bahçıvan gelmemiş ne zamandır, otlar çiçeklerin yerini alalı çok olmuş. Hiçbir bina gölgede bırakamıyor bu evi ve bahçesini, ne güzel yere kurulmuş Nergis Hanımlar: Gün batımı paralelden vurunca parlıyor dallar, duvarlar ve güneşte uçları sararan uzun saçlar gibi etrafta çimler.

Veranda basamaklarını çıkarken açıldı evin kapısı ve işte Nergis Hanım: "Ah Nihalciğim! Çok teşekkür ederim sana!" Kapının üç adım gerisinde çekili çizginin üzerinde durdu Nihal. Gözleri gülüyor, ağzı görünmüyordu. "Ne demek Nergis Hanım, ben teşekkür ederim," dedi. Çan görünümlü seramik bir vazo vardı elinde, mükemmel buketler bir aradaydı: Unutmabenilerin sarıldığı Japon çiçeklerinden Sakura teşrif etmişlerdi ve elbette aralara kondurulan Nergis çiçekleri. Sümbüller ve lavantalar ve işte vazonuz Nergis Hanım, nasıl istediyseniz öyle... "Her şey yolunda mı Nihalciğim, bir sorun yaşamadınız ya, umarım?" İçtendi Nergis Hanım, mesafe yeterince uzak olursa samimiyetini gizlemezdi asla. "Annem hastalandı, ağır geçirdi fazlasıyla. Kurtuldu ama... Şimdi evde ona bakıyoruz," dedi Nihal önemli bir detayı vermeden gülümsüyordu gözleri hâlâ ve detaydaki üzücü haberi vermek yersizdi şimdi. "Ne diyorsun, gerçekten mi? Hem üzüldüm hem çok sevindim. İyileşti demek," dedi Nergis Hanım baştan aşağı süzerek Nihal'i, bu üniversite öğrencisini. Kısa kesmeliydi çünkü kısa ömürlü içtenliği uçup gitmek üzereydi. "Aman sen de çok dikkat et, hayalet gibi bir şey bu. Bir ihtiyacın olursa mutlaka haber ver, çok rica ederim," dedi ve yüz elli lira uzattı Nihal'e. Aslında yüz lira olacaktı fakat kapıyı açmak üzereyken yaşadığı kararsızlık eli yükseltmiş, bir de ellilik koydurmuştu yanına. "Teşekkür ederim Nergis Hanım. Siz de dikkat edin, sağlıcakla!" dedi ve vazoyu kapı eşiğine bıraktı. Ayağıyla içeri doğru çekti vazoyu Nergis Hanım, kapıyla birlikte yavaş yavaş kapandı güler yüzü.

Ne kadar yanarsa, o kadar güzel parıldar.

Nihal'in annesi kurtulmuştu kurtulmasına ama yaşamak için yanından ayrılmaması gereken bir solunum desteğiyle devam edecekti hayata. Aslında söylese de fark etmezdi pek, Nergis Hanım'ın bu vahametin etkisini geride bırakması fazladan birkaç dakika daha alırdı, o kadar. Bahsederdi sonra dostlara, bildiği kadarı da zaten yeterli bir havadisti, konu çıkmıştı işte: "Bizim Nihal'in annesi ağır geçirmiş ama bak, görüyor musun? Yirtmış kefeni kadın. O kadar da öldürücü değil mi acaba?"

Hızla seyreden bir grip salgını vardı ve yakaladığını ağır zatürre ediyordu. Nergis Hanım'ın ailesinde görülmemişti (Çok şükür!). Kimse evden çıkmıyordu. Duydukları kadarıyla çıkanlar da pişman oluyordu. Evin dışarıyla bağlantısı en aza indirilmişti hemen: Gıda tedariki için marketler sipariş alıyor, özel alışverişler için Nihal'i arıyordu, çiçekler mesela... Bahçede n e çoktular eskiden, evin her yanına taze çiçekler konurdu. Bahçıvan örnekleri toplar, bir güzel buketler yapar, Nergis Hanım'a teslim ederdi. Heyhat, bahçıvana salgın bitene kadar gelmemesini salık vermişti ve şimdi bahçede maalesef hiç çiçek kalmamıştı!

Vazoyu ve buketleri titizlikle dezenfekte etti, o güzel kokuları önemli değildi şimdilik. Yemeklerin hazır bulunduğu masaya yerleştirdi. Ne iyiydi şu kapanma hâli. Salgından önce yakındığı üzere ne çok sıkılmıştı çevresinden, davetlerin yoruculuğundan, insanların ve yemeklerin tekdüzeliğinden, restoranların ışıklarından, sarhoşluktan ve nicesinden. Nihal'in annesini hatırladı aniden, "Açıkçası hiç umurumda değil. O kadar yaşlanmadım!" dedi tabaklardaki izlere bakarken. Ne çok severdi cümle içinde kullanmayı: Umurumda değil!

Yağ kokan kıyafetlerini çıkardı, duşunu aldı. Mavili-beyazlı desenliden bir elbise giydi. Bahçe sıcacıktı fakat içerisi serindi. Aşağı indi ve birkaç odun ekledi şömineye. Canlanan ateşte çıtırtılar huzurlu yalnızlığını hissettirdi ona. Tam zamanında değil miydi Şensoy Bey'den ayrılık, talihin bir cilvesi gibi o sıralarda da kızının yurt dışına gidişi? "Elbette kızım, ne demek, dilediğin yere gönderebilirim seni!" Odunlar alevlenmeye başladı. Bacaklarına ve karnına doğru bir ısı yayıldı. Duygularınız hazır, yemeğe geçebilirsiniz Nergis Hanım.

Çeşitli mezeler, hepsinden azar azar... Annesi şahane bir aşçıdır, kendisi o kadar değil. Yine de çok hoştu sofrası Nergis Hanım'ın. Birer kaşık aldı tabağına her birinden: pancarlı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kısır, humus, birkaç çeşit peynir, mevsim yeşillikleriyle salata, kuru et ve lakerda. Yemekten önce bir şişe, yemekle birlikte bir şişe şarap daha. "Bir Clarissa Dalloway sofrası değil elbette, yine de fena sayılmaz, en azından yemekleri hazırlayan benim. Ne güzel romandı değil mi? Ah, ne güzel!" Hayatında hiç okmadığı kadar çok okumuştu Nergis Hanım aylardır. Adları herkesçe bilinen, çevresinde ise kimsenin okumadığı fakat okumuş göründüğü romanları inatla devirmişti. Şimdi bir toplansak ağzını açamaz hiç kimse, salgın bir geçsin, hepsine göstereceğim cehaletlerini diye düşündü, lakerdayı dilimledi.

İçinden geçenleri, senelerce anlam veremediği duyguları tanımlamıştı sonunda. Karşı duvardaki tabloyu seyretti, kızının Behram'daki yazlık evden görünen tepeler ve deniz manzarası izlenimiydi bu, çerçevesinde göz gezdirdi ve ondan nefret ettiğini hatırladı. Bakışlarını karşıdaki dev aynaya indirdi. Üşüyen bir mahluktu kızı, soğuk, istihzalı bakışları ve kıymet bilmezliğiyle ömre bedel bir pişmanlığa dönüşmüştü çoktan. "Kızımı sevmiyor muyum artık ben?" diye sorabildiğinde kendine, cevabı cesaretle verebilmişti: "Evet, sevmiyorum!" Sarhoş olduğu bir gecede, uyumadan önce şifonyer üstündeki aynaya söylemişti: "Evet, sevmiyorum!.." Öz güvenle dolmuştu yüreği.

Dirsekleri masaya dayalıydı. Kendine saygıyla kadehini eline aldı, haşmetle arkasına yaslandı. Kocasından sıkıldığını söyleyebildiğinde de artık onunla yaşamak istemediğine emin olduğunda da gurur duymuştu kendisiyle. Her bakımdan şahane bir insan gibi görünen Şensoy Bey'i boşarken de kızını Fransa'ya yerleştirirken, bir servet harcarken de hiç tereddüt etmemişti. Her şey bugünler içindi: Muhteşem yalnızlık!

Tabağına peynir ve kuru et aldı. Bir kadeh daha doldurdu. Ne demişti sabah Füsun, "Çok sıkıldım artık evde hapis gibi. Herkesi çok özledim, gezip dolaşmayı… Fikret'le birbirimize sarıp duruyoruz. Bunaldım artık." Nereden buluyorlardı sıkılacak vakti? Hiçbir eksiği, derdi olmayan insanlar bunlar… Masadan kalkıp pencereye doğru yürüdü. Güneş batmak üzereydi, bahçe alaca karanlıktı. Bir başına kalamayanlara, bundan korkanlara, zamanını heba edenlere karşı müthiş bir üstünlük duygusuyla bakıyordu ağaçlarına ve gökyüzüne. Hastalıktan korunamayanlara ise acıyabiliyordu sadece: Ah, ne büyük talihsizliktir! Evinde oturup beklenin geçmesini bekleyemeyenler için ne acılar vardır dışarıda! Evet, anlıyorum… Fakat mesela Lemi Bey, o hatırı sayılır servetinin nesi yetmedi de bürosuna gidip gelmeye devam etti ve sonra öldü? Böyle düşünürken konuşmaya başladı Nergis Hanım: "Zarif'in pek de üzülmediğini bildiğim gibi benim de umurumda değil. Ah Füsuncuğum, ne çok seversin insana sorumluluk hatırlatmayı. Adam babasını kaybetmiş de neden bir arayıp başsağlığı dilememişim… Sanki salgın Zarif'e dünyaları vermemiş gibi!" Sesi biraz yükselince kendi kendine konuştuğunun ayırdına vardı ve fevkalade rahatlatıcı buldu yaptığını. Eğlendi kendince, küçük kahkahalarla güldü.

Salon iyice karanlıktı artık. Şömineden yayılan kızıl, loş bir ışık vardı içeride. Birkaç odun daha ekledi, çıtırtılar geri döndü. Kadehinden kuvvetli yudumlar aldı, alevler gözlerini aydınlatıncaya dek bekledi. "Hastalıklar insanı rezil eder," dedi. "Gözlerimden ışığın çekilmesi, yüzümdeki aydınlığın sönmesi ne demek? Saçlarım pırıl pırıl olmayacak, ellerim, ayaklarım tutmayacak ve sevişemeyeceğim mesela…" Yine yudumladı Nergis Hanım, yüreğini bir sevmek, âşık olmak isteği sardı. "Sevince insan tanrılaşıyor sanki, tertemiz oluyor," dedi. Füsun'la öpüşmüşlerdi kontrolden çıktıkları bir gece veya sadece bir şımarıklık yapmak istemişlerdi ama pek bir şey hissedememişti. "Zaten Füsun'a âşık olamazdım herhâlde," dedi. Odunlar alevlendi.

Arkasına döndü. Ağır ağır adımlarken alevlerin salınımıyla silüeti salona oynaşan bir gölge hâlinde yayılıyordu. Pencere kenarındaki ahşap lambaderi yaktı, salon sarardı. Masaya döndü ve gözleri vazoya takıldı. Sarhoş gözleri…

Geçmişimiz ve hatıralar, irade dışı hafızanın marifetleriyle bir nesnenin, duyunun veya bir duygunun içinde saklandıkları yerden çıkarılabilir. Bir koku çok uzaklardan hatıralar getirebilir. Bir esinti, hiç farkında olmadığımız bir özlemin buruk tadını verebilir. O güne dek hiç hatırlamadığımızı düşündüğümüz bir anı mesela çiçeklerin arasından yükselerek gözlerimizin önüne serilebilir. Öyle hatıralar vardır ki benliğimizi yöneten şahsiyetlerden biri tarafından bizi korumak için büyük tesadüflerin ardına gizlenmiştir.

Buketlerin arasındaki lavantalar yoğun alkol teması ve salonun şömine ateşiyle kuruyan havasının etkisiyle solarak sarı kır çiçeklerine benzemişlerdi. Aniden kendini bir hastane koridorunda buldu Nergis Hanım. Babası geçiyordu gözlerinin önünden bir tekerlekli sandalye üzerinde ve beraberinde bir tüp taşınıyordu, borusu babanın yüzüne bağlıydı şeffaf bir maskeyle. "Korkma Nergis, iyileşecek babacığın…" Çok küçük olsa gerekti, konuşan kimdi, hatırlamak mümkün değildi. Hiç sormamıştı gerçekten de: "Anne babam neden ölmüştü?" Ölmüştü işte. "Uzun zamandır gitmedik, haydi babanı ziyaret edelim." demişti anne bir sabah ve mezarlık sarı kır çiçekleriyle donanmıştı.

Hatıranın bu hâliyle babası bir hilkat garibesi gibiydi onun için. Başı yana düşmüştü, gözleri boşluğa bakıyordu, bedininde yaşam belirtisi olmaksızın, akıp gidiyordu koridorda. "Rahatça nefes alsın diye kızım o boru, korkma hiç…" Korkmuyordu zaten. Bir vücut ölüme yaklaşırken bir imge yıkılıyordu Nergis'in gözleri önünde sadece. Ağlayacak oldu ama gözleri yaşarmakla kaldı. Zira ağlasaydı (Bir başlarsa çok ağlayanlardandır Nergis Hanım.) sebepler üzerine fazlaca ve günlerce düşünmek zorunda kalacak, vakit kaybedecekti.

Yanaklarına doğru incecik süzülen yaşları silerken gülümsedi. Vazodan buketleri alarak şömineye gitti. Kor hâline gelen ateşi seyretti, bacaklarına vuran sıcaklığı bir kez daha sevdi. Tümden solan buketleri ateşin üzerine bıraktı ve yandıkça sarı sarı parıldadı çiçekler, ışıl ışıl oldu Nergis Hanım'ın gözleri:

"Ne kadar yanarsa o kadar güzel parıldar."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

İSTER BALIK İSTER DENİZ KIZI
İSTER İNSAN OLSUN,
ONU SEVİYORUM.

KÜÇÜK DENİZ KIZI PONYO

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SYLVIA PLATH

Yani, artık her gece konuşacağım. Kendimle. Ayla. Yürüyeceğim, bu gece yaptığım gibi, yalnızlığımı kıskanarak yeni yağmış kar birikintilerinin üzerinde sayısız ışıkla pırıl pırıl parlayan gümüşi-mavi soğuk ayın altında. Kendimle konuşuyorum ve kutsal bir biçimde tarafsız, karanlık ağaçlara bakıyorum. İnsanlarla karşı karşıya gelmekten, mutlu, sağlam, zeki görünmek zorunda olmaktan çok daha kolay. Maskelerimi çıkarıp yürüyorum, ayla, duymayan ama yalnızca varlığımı kabul eden bu tarafsız, kişilerüstü güçle konuşuyorum. Ve beni alıp yere çarpmıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sylvia Plath, *Günlükler*, Çeviren: Merve Sevtap Ilgın, Kırmızı Kedi Yayınevi, s. 133